

การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขัง เรือนจำกลางสงขลา

สรศักดิ์ สุขนวล

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2566

การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขัง เรือนจำกลางสงขลา

สรศักดิ์ สุขนวล

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครอง
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566
(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

THE APPLICATION OF PADANA DHAMMA PRINCIPLE TO MAINTAIN PRISONER DISCIPLINE IN SONGKHLA CENTRAL PRISON

SORRASAK SOOKNUAL

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
PROGRAM IN GOVERNMENT
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2023

(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

หัวข้อสารนิพนธ์	:	**การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา**
ชื่อนักศึกษา	:	**สรศักดิ์ สุขนวล**
ชื่อปริญญา	:	**รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**การปกครอง**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	:	**ดร. สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา**
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	:	**ดร. สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร**

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง

คณบดีคณะสังคมศาสตร์ .....
(พระครูปลัดสุวัฑฒนพรหมจริยคุณ)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ :

ประธานกรรมการ .....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ เผือกคง)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก) .....
(ดร. สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา)

กรรมการ/อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....
(ดร. สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร)

กรรมการ .....
(พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร.)

กรรมการ .....
(รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว)

(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

Thematic Topic	:	The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison
Student's Name	:	Sorrasak Sooknual
Degree Sought	:	Master of Political Science
Program	:	Government
Anno Domini	:	2023
Advisor	:	Dr. Sitthipong Sitthiphataraprabha
Co-Advisor	:	Dr. Supreecha Chamnanphuttiphon

Accepted by the Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Political Science (Government)

Dean of Faculty of Social Sciences .....
(Phrakhrupaladsuwatthanaphromajariyakhun)

Thematic Committee :

Chairman .....
(Assoc. Prof. Dr. Chaiwat Phuakkhong)

Member (Advisor) .....
(Dr. Sitthipong Sitthiphataraprabha)

Member/Co-Advisor .....
(Dr. Supreecha Chamnanphuttiphon)

Member .....
(Phramaha Ekkawin Piyaweero, Dr.)

Member .....
(Assoc. Prof. Dr. Kantaphon Nuthongkaew)

(Copyright of Mahamakut Buddhist University)

บทคัดย่อ

หัวข้อสารนิพนธ์ : **การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขัง เรือนจำกลางสงขลา**
ชื่อนักศึกษา : **สรศักดิ์ สุขนวล**
ชื่อปริญญา : **รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา : **การปกครอง**
ปีพุทธศักราช : **2566**
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : **ดร. สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา**
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : **ดร. สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร**

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา จำนวน 346 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเคร็ซซี่และมอร์แกน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน และผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา รวม 10 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.85, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านอนุรักขนาปธาน (เพียรรักษาและส่งเสริม) ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 0.61) ด้านภาวนาปธาน (เพียรสร้าง) ($\overline{X}$ = 3.98, S.D. = 0.90) ด้านปหานปธาน (เพียรละ) ($\overline{X}$ = 3.81, S.D. = 0.97) และด้านสังวรปธาน (เพียรระวัง) ($\overline{X}$ = 3.35, S.D. = 0.92) ตามลำดับ

2. แนวการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลาประกอบด้วย (1) ควรป้องกันโดยวางระเบียบวินัยกฎเกณฑ์ให้ชัดเจน (2) ควรพิจารณาความผิดตามหลักเหตุผลพร้อมกับให้โอกาสในการปรับปรุงและร่วมหาแนวทางในการป้องกัน (3) ควรจัดอบรมและชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างให้กับผู้ต้องขัง และ (4) ควรทบทวน และเน้นย้ำถึงประโยชน์ของการไม่กระทำผิดซ้ำให้กับผู้ต้องขังรับทราบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

คำสำคัญ หลักปธานธรรม การธำรงระเบียบวินัย ผู้ต้องขัง เรือนจำกลาง

ABSTRACT

Thematic Topic	:	**The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison**
Student's Name	:	**Sorrasak Sooknual**
Degree Sought	:	**Master of Political Science**
Program	:	**Government**
Anno Domini	:	**2023**
Advisor	:	**Dr. Sitthipong Sitthiphataraprabha**
Co-Advisor	:	**Dr. Supreecha Chamnanphutthiphon**

The objectives of this thematic were: 1) to study an application of Padana Dhamma principle to maintain prisoner discipline in Songkla central prison; and 2) to guideline for applying of Padana Dhamma principle to maintain prisoner discipline in Songkla Central Prison. The research sample consisted of 346 of prisoners in SongKla central prison, all of whom were determined by the Krejcie and Morgan sample size table. The key informants consist of 10 of Key informants include executives, operational personnel, and inmate in Songkla central prison. The employed research instrument were closed-ended and open-ended questionnaire and the interview form. The statistics employed for the data analysis were frequency, percentage, standard deviation, and content analysis.

The findings were as follows;

1. The overall of behavior of an application of Padana Dhamma principle to maintain prisoner discipline in Songkla central prison was at high level ($\overline{X}$ = 3.85, S.D. = 0.85), which specific aspects could be ranked from top to bottom based on their rating means as follows: aspect of conservative side ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 0.61), aspect of prayer ($\overline{X}$ = 3.98, S.D. = 0.90), aspect of concessions ($\overline{X}$ = 3.81, S.D. = 0.97) and aspect of meditation ($\overline{X}$ = 3.35, S.D. = 0.92).

2. Guidelines for applying of Padana Dhamma principle to maintain prisoner discipline in Songkla central prison consist of (1) should be prevented by imposing discipline and clear rules; (2) should consider offenses rationally, along with providing

opportunities for improvement and jointly finding ways to prevent**;** (3) the training and clarification on rules and regulations should be provided to prisoners; and (4) regular and continuous review and emphasis on the benefits of non-recidivism should be provided to prisoners.

Keywords: Padana Dhamma principle, Maintain prisoner discipline, Inmates, Central prison

มหามกุฏราชวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางการศึกษาด้านรัฐศาสตร์ ระดับปริญญาโท

ขอกราบขอบพระคุณอธิการบดี และคณบคณะสังคมศาสตร์ ที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาตลอดหลักสูตร ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ เผือกคง ที่กรุณาเป็นประธานควบคุมการสอบ ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ระดับมหาบัณฑิต หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มสารนิพนธ์ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา และ ดร. สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์หลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของสารนิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาโททุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณครอบครัวและญาติมิตรทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ที่คอยห่วงใยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงจบการศึกษา คุณงามความดีและประโยชน์อันเกิดจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการบูชาคุณ พระรัตนตรัย พระคุณของมารดา บิดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง และขอแผ่คุณความดีนี้ให้แก่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนาม พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุกภพทุกชาติด้วย เทอญ

สรศักดิ์ สุขนวล

สารบัญคำย่อ

อักษรย่อพระไตรปิฎกในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย มหามกุฎราชวิทยาลัย. (2563) : โรงพิมพ์มหามกุฎราชวิทยาลัยนครปฐม ในการค้นคว้าและอ้างอิง โดยมีคำย่อและคำเต็มดังนี้

คำย่อ	คำเต็ม		
พระสุตตันตปิฎก			
ขุ.ม.	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิทเทส
ขุ.สุ.	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุททกนิกาย	สุตตนิบาต
ขุ.อุ.	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุททกนิกาย	อุทาน
ที.ปา.	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค
ที.ม.	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค
ม.มู.	สุตฺตนฺตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปัณณาสก์
ม.อุ.	สุตฺตนฺตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปัณณาสก์
สํ.ม.	สุตฺตนฺตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวารวรรค
อง.จตุก.	สุตฺตนฺตปิฎก	อังคุตรนิกาย	จตุกกนิบาต
อง.ทสก.	สุตฺตนฺตปิฎก	อังคุตรนิกาย	ทสกนิบาต
พระอภิธรรมปิฎก			
อภิ.สง.	อภิธรรมปิฎก	ธรรมสังคณี	
อภิ.วิ.	อภิธรรมปิฎก	วิภังค์	
พระวินัยปิฎก			
วิ.ม.	วินัยปิฎก	มหาวรรค	
วิ.มหา.	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	

เลขที่เกี่ยวกับพระไตรปิฎก มีดังนี้ เลขหน้าเป็นเล่ม เลขกลางเป็นข้อ และเลขหลังเป็นหน้า เลข/ข้อ/หน้า เช่น อภิ.สง. 33/408/333-341 หมายถึง พระอภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณี พระไตรปิฎก (ฉบับภาษาไทย) ฉบับมหามกุฎราชวิทยาลัย เล่มที่ 33 ข้อที่ 408 หน้าที่ 333-341 เป็นต้น

สารบัญเรื่อง

หน้า

บทคัดย่อ (ภาษาไทย)..... จ

บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ)..... ฉ

กิตติกรรมประกาศ..... ซ

สารบัญคำย่อ..... ฌ

สารบัญเรื่อง..... ญ

สารบัญตาราง..... ฏ

สารบัญภาพ..... ฐ

บทที่ 1 บทนำ..... 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

1.2 คำถามการวิจัย..... 3

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย..... 3

1.4 ขอบเขตของการวิจัย..... 4

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ..... 4

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 5

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 6

2.1 หลักคำสอนเกี่ยวกับปธานธรรม..... 6

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการรักษาวินัย..... 28

2.3 ระเบียบวินัยของผู้ต้องขัง..... 32

2.4 บริบทพื้นที่ที่ศึกษา..... 34

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 36

2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้วิจัย..... 39

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 40

3.1 ประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง..... 40

3.2 เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง..... 41

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 41

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... 43

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 44

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

หน้า

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล..... 44
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย..... 45
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 46
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล..... 47
4.2 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา..... 49
4.3 สรุปแนวทางการพัฒนาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา..... 54
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เรื่อง การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา..... 54
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 64
5.1 สรุปผลการวิจัย..... 65
5.2 อภิปรายผลการวิจัย..... 67
5.3 ข้อเสนอแนะ..... 69
บรรณานุกรม..... 70
บุคลานุกรม..... 73
ภาคผนวก..... 75
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย..... 76
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย..... 78
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย..... 82
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย... 95
ภาคผนวก จ ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ และการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ..... 103
ภาคผนวก ฉ หนังสือจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์..... 115
ภาคผนวก ช รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ..... 117
ประวัติผู้วิจัย..... 123

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	47
ตารางที่ 4.2	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยรวมทุกด้าน.....	49
ตารางที่ 4.3	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวังโดยอาศัยกัลยาณมิตร).....	50
ตารางที่ 4.4	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้านปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ).....	51
ตารางที่ 4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง).....	52
ตารางที่ 4.6	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง).....	53

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 39

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-พ.ศ.2579) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนประเทศให้เป็น “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”ประกอบด้วย 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ โดยในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง ได้มุ่งเน้นการรักษาความมั่นคง รวมถึงการพัฒนากลไกกระบวนการยุติธรรมในการสร้างความเชื่อมั่นให้กระบวนการยุติธรรม เช่นเดียวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่กำหนดให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความยากจนลดลง และมีความมั่นคงในเอกสาร สังคมปลอดภัย เป็นเป้าหมายหนึ่งในการพัฒนา ที่ต่อมากระทรวงยุติธรรมจึงได้ทำแผนยุทธศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์ที่ 2 ได้กำหนดเรื่องการสร้างความปลอดภัยและความสงบสุขในสังคม มุ่งเน้นที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและการสร้างความเชื่อมั่นต่อสังคมในการดูแลผู้กระทำความผิด (กระทรวงยุติธรรม, 2560, หน้า 16) ซึ่งเมื่อกล่าวถึงผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องขัง หมายถึง นักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝาก (พระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560) โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กรมราชทัณฑ์ ที่เป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ดำเนินการตามมาตรการบังคับทางอาญาตามคำพิพากษาหรือมีคำสั่งในการจำกัดอิสรภาพของบุคคล

กรมราชทัณฑ์ มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุมและแก้ไขพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรม โดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กร พัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่ และอำนาจของกรมให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอก ได้อย่างปกติโดยสังคมให้การยอมรับ โดยให้มีหน้าที่และอำนาจ (1) ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามกฎหมาย โดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (2) กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่ และอำนาจของกรมให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของกระทรวง หลักอาชญาวิทยา และหลักทัณฑวิทยาตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ (3) ดำเนินการเกี่ยวกับการสวัสดิการและการสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง

และบุคคลที่อยู่ในความควบคุม หรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรม (4) พัฒนาระบบ รูปแบบ มาตรการ หลักเกณฑ์ มาตรฐาน วิธีการปฏิบัติ และการปฏิบัติ ต่อผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ในระหว่างที่ถูกควบคุมตัว เพื่อรอการตรวจพิสูจน์ในสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ ตามกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรม หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย (กรมราชทัณฑ์, 2565)

เรือนจำกลางสงขลา เป็นราชการบริหารส่วนกลาง สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2515 ตั้งอยู่เลขที่ 163 ถนนสงขลานาทวี หมู่ที่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เรือนจำกลางสงขลาเป็นเรือนจำที่คุมขังเฉพาะผู้ต้องขังเพศชาย มีผู้ต้องขังในการควบคุม จำนวน 3,462 คน (ข้อมูลวันที่ 25 กรกฎาคม 2565) มีภารกิจหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในระหว่างที่ถูกควบคุมตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล โดยมีหลักปฏิบัติสำคัญอยู่ 2 ประการด้วยกัน คือ การควบคุมดูแลผู้ต้องขังให้อยู่ในระเบียบวินัย เกิดความสงบ เรียบร้อย กับการแก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีกหลังได้รับการปล่อยตัว ผู้ต้องขังในเรือนจำกลางสงขลาเป็นผู้ต้องขังที่มีประวัติภูมิหลัง มีลักษณะบุคลิกและสภาพทั่วไปของผู้ต้องขัง รวมทั้งประวัติการกระทำความผิด และสาเหตุแห่งการกระทำความผิดที่แตกต่างกัน และมีหลากหลายคดีที่เข้ามาอยู่ในเรือนจำกลางสงขลา ไม่ว่าจะเป็นคดียาเสพติด คดีกระทำผิดเกี่ยวกับเพศ คดีความรุนแรง ซึ่งส่งผลให้ผู้ต้องขังมาจากหลายคดี มีที่มาและพื้นฐานจิตใจต่างกัน (เรือนจำกลางสงขลา, 2565) ผู้ต้องขังในเรือนจำกลางสงขลา มีการกระทำผิดวินัย ส่งผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ที่นักโทษจะได้รับ และส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการควบคุมความเรียบร้อย

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ต้องขังจึงมีความจำเป็นต้องได้รับการขัดเกลาจิตใจและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขัดเกลาจิตใจและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม ชุมชน ครอบครัว และตัวผู้ต้องขังเอง การปลูกฝังทักษะชีวิตและปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องขังในเรือนจำที่มีความจำเป็นในการขัดเกลาพัฒนาด้านจิตใจ สมาธิและสติปัญญา เพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และช่วยแก้ปัญหาให้ผู้ต้องขังจะได้กลับตัวกลับใจเป็นคนดี ตลอดจนเป็นแนวทางไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติด อบายมุขต่าง ๆ และป้องกันการกระทำผิดซ้ำอีก เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถดำเนินชีวิตในวิถีทางที่ถูกต้อง และปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีหลังจากได้รับการปล่อยตัว หลักปธานธรรม 4 หรือ สัมมัปปธาน 4 เป็นหลักธรรมที่มีเนื้อหาในการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการขัดเกลาพัฒนาจิตใจและคุณภาพชีวิต ส่งเสริมให้มนุษย์มีแนวปฏิบัติที่พึงระวังต่อการกระทำความผิด ที่ประกอบด้วย 1) สังวรปธานหรือการพึงระวังไม่ให้เกิดการกระทำผิด หลักธรรมข้อนี้จำเป็นอย่างยิ่งในการนำมาขัดเกลาผู้ต้องขังในเรือนจำ เพื่อป้องกันไม่ให้มีสิ่งยั่วยุหรือต้นแบบที่ไม่ดีเกิดขึ้นอีกพึงระมัดระวังไม่ให้เกิดกิเลส โทสะ โลภะ โมหะ ขึ้นในใจของแต่ละบุคคล 2) ปหานปธานหรือการเพียรละบาป

เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะต้องช่วยกันชำระสิ่งที่ผู้ต้องขังทำผิดพลาด ประคับประคองช่วยเหลือผู้ต้องขังที่หลงผิด พร้อมฉุดรั้งให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง 3) ภาวนาปธานหรือการเพียรทำสิ่งที่เป็นกุศลในผู้ที่ไม่เคยทำ โดยทุกเรือนจำหรือทัณฑสถานจะต้องหมั่นหาหรือสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้ต้องขัง และเมื่อผู้ต้องขังทุกคนได้ทำสิ่งดี ๆ เหล่านั้นสำเร็จก็จะยิ่งเกิดความภาคภูมิใจ ทั้งยังนำไปสู่อุปนิสัยที่จะขยันหมั่นเพียรในการสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับตนเองและสังคม และ 4) อนุรักขนาปธานหรือการเพียรรักษาสิ่งดีงาม เมื่อผู้ต้องขังใดที่ได้เริ่มกระทำความดี สร้างสรรค์สิ่งที่มีประโยชน์แล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องหมั่นรักษาความดีเหล่านั้นไม่ให้สูญสิ้นไป โดยไม่ว่าจะน้อยหรือมากก็ขอให้เพียรทำไว้ เพราะเมื่อใดก็ตามที่ได้ทำดี ได้ระลึกถึงเรื่องเหล่านั้น จิตใจก็จะยินดีไปด้วย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, หน้า 20) ดังนั้น การนำหลักปธานธรรม มาปรับใช้ในการธำรงระเบียบวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางสงขลา จะช่วยให้การปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่เรือนจำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน ยังส่งผลต่อการดำเนินวิถีของผู้ต้องขังให้เป็นไปตามระเบียบ ส่งผลต่อสิทธิประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะได้รับมากขึ้น

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา เพื่อให้เกิดแนวทางในการดูแลผู้ต้องขังให้อยู่ในระเบียบวินัย และเป็นแนวทางในการลดจำนวนผู้ต้องขังของเรือนจำกลางสงขลา อีกหนึ่งช่องทาง

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา มีลักษณะอย่างไร

1.2.2 การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ควรทำอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

1.3.2 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเรื่อง การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.4.1.1 ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา จำนวน 3,448 คน (งานบริหารงานทั่วไป เรือนจำกลางสงขลา ข้อมูล วันที่ 19 สิงหาคม 2565)

1.4.1.2 ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (In-depth Interview) กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ และ ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา รวม 10 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การใช้หลักปธานธรรมในการขยันหมั่นเพียรอย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์ เพื่อกำกับคนให้สามารถดำเนินชีวิตในวิถีทางที่ถูกต้อง ประกอบด้วย 4 ด้านดังนี้

1. สังวรปธาน (การพึงระวังไม่ให้เกิดการกระทำผิด)
2. ปหานปธาน (การเพียรละบาป)
3. ภาวนาปธาน (การเพียรทำสิ่งที่เป็นกุศลให้กับผู้ที่ไม่เคยทำ)
4. อนุรักขนาปธาน (การเพียรรักษาสิ่งดีงาม)

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ เรือนจำกลางสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

1.4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 2565- 28 กุมภาพันธ์ 2566

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 การธำรงระเบียบวินัย หมายถึง การรักษา หรือดำรงไว้ซึ่งระเบียบวินัยของเรือนจำกลางสงขลา ระเบียบวินัย ที่ผู้ต้องขังพึงมี เช่น การอยู่ในระเบียบวินัยต่าง ๆ ของผู้ต้องขัง ทั้งการกิน การนอน หรือพฤติกรรมส่วนตัวต่าง ๆ

1.5.2 หลักปธานธรรม หมายถึง ความพากเพียรพยายามในกิจที่ชอบธรรม การใช้หลักปธานธรรมในการขยันหมั่นเพียรอย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์เพื่อกำกับคนให้สามารถดำเนินชีวิตในวิถีทางที่ถูกต้อง ดังนี้

1. สังวรปธาน หมายถึง ความเพียรระวังไม่ให้บาปเกิดขึ้นในสันดาน ได้แก่ พยายามระมัดระวังไม่ให้ความชั่ว คือ โลภะ โทสะ โมหะ เกิดขึ้นใจจิตใจ ด้วยการสำรวมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้เกิดความยินดียินร้ายในขณะที่ตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายถูกต้องสัมผัส และใจรับรู้ธรรมารมณ์ อันจะเป็นสาเหตุให้ทำสิ่งที่เป็นบาปอกุศลได้

2. ปหานปธาน หมายถึง เพียรละหรือกำจัดบาปที่เกิดขึ้นแล้ว ได้แก่ ความพยายามในการกำจัดความชั่ว คือ โลภะ โทสะ โมหะ ที่เกิดขึ้นแล้วและมีอยู่ในจิตใจให้หมดไป ด้วยการบำเพ็ญทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา เพื่อถ่ายถอนความชั่วทั้งหลายเสียให้ได้

3. ภาวนาปธาน หมายถึง ความเพียรในการสร้างกุศลให้เกิดขึ้นในสันดาน ได้แก่ ความพยายามในการสร้างคุณงามความดีให้เกิดขึ้นในสันดานให้มาก ๆ ด้วยการบำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญภาวนา คนที่ยังไม่มีก็พยายามทำให้มี คนที่มีอยู่แล้วทำอยู่แล้ว ก็พยายามทำให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

4. อนุรักขนาปธาน หมายถึง เพียรรักษา คือ ความเพียรในการรักษาคุณงามความดีที่มีอยู่แล้วไม่ให้เสื่อมไป ได้แก่ การพยายามประคับประคองรักษาคุณงามความดีของตนที่มีอยู่ไม่ให้เสื่อมถอย รักษาสภาพจิตใจของตัวเองที่ดีอยู่แล้วไม่ให้อ่อนแอจนตกไปเป็นทาสของกิเลส รักษาจิตใจให้เข้มแข็ง ไม่ให้ถูกชักจูงไปทำความชั่วได้ง่าย ๆ

1.5.3 ผู้ต้องขัง หมายถึง คนต้องขังและคนฝากที่มีคำพิพากษาจำคุกและถูกคุมขังในเรือนจำกลางสงขลา

1.5.4 อายุ หมายถึง อายุ 1)18-35 ปี, 2) อายุ 36-45 ปี, 3) อายุ 46-55 ปี และ 4) อายุ 56 ปีขึ้นไป

1.5.5 ระดับการศึกษาก่อนต้องโทษ หมายถึง 1) ระดับประถมศึกษา, 2) ระดับมัธยมศึกษา 3) ระดับการศึกษาอาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) และ 4) ระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี)

1.5.6 จำนวนครั้งที่ต้องโทษ หมายถึง 1) ครั้งแรก 2) 2 ครั้ง 3) 3 ครั้ง, 4) 4 ครั้งขึ้นไป

1.5.7 การกระทำความผิด หมายถึง 1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 2) ความผิดต่อชีวิต 3) ความผิดต่อทรัพย์ และ 4) คดีอื่น ๆ

1.5.8 เรือนจำกลางสงขลา หมายถึง เรือนจำที่ตั้งอยู่ 163 หมู่ที่ 4 ถ. สงขลา-นาทวี ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ได้ทราบถึงหลักการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

1.6.2 ได้แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

1.6.3 ผลการวิจัยสามารถนำไปปรับใช้กับการธำรงระเบียบวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำได้

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่องการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 หลักคำสอนเกี่ยวกับปธานธรรม

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการรักษาวินัย

2.3 ระเบียบวินัยของผู้ต้องขัง

2.4 บริบทพื้นที่ที่ศึกษา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้วิจัย

2.1 หลักคำสอนเกี่ยวกับปธานธรรม

ปธาน แปลว่า ความเพียร เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัมมัปปธาน แปลว่า ความเพียรชอบ หรือความเพียรที่ถูกที่ควร หมายถึง ความเพียรที่ควรตั้งไว้ในใจ เป็นธรรมสำหรับกำจัดความเกียจคร้านและปลุกใจให้ฝักใฝ่ในการสร้างคุณงามความดี

ความหมายของสัมมัปปธาน 4

คำว่า “สัมมัปปธาน” เป็นศัพท์สมาสที่มาจากศัพท์ 2 คำ คือ สัมมา + ปธาน “สัมมา” แปลว่าโดยชอบ “ปธาน” แปลว่า ความเพียร สัมมัปปธาน 4 จึงหมายถึง ความเพียรโดยชอบ คือ ความเพียรที่ต่อเนื่องไม่ลดละ ความเพียรที่ทาไปอย่างครึ่ง ๆ กลาง ๆ ทำแล้วหยุดทำ ไม่เรียกว่าสัมมัปปธาน ความเพียรที่ทำอย่างต่อเนื่องไม่ลดละเท่านั้นจึงเรียกว่าสัมมัปปธาน (พระคันธสาราภิวงศ์, 2549, หน้า 42)

สัมมัปปธาน 4 อย่าง คือ

1. ความเพียรเพื่อไม่ทำอกุศลใหม่ (อนุปฺปนฺนาน ปาปกาน อกุสลาน ธมฺมาน อนุปฺปาทาย ฉนฺท ชเนติวายมติ)

2. ความเพียรเพื่อละอกุศลเก่า (อุปฺปนฺนาน ปาปกาน อกุสลาน ธมฺมาน ปหานาย ฉนฺทชเนติวายมติ)

3. ความเพียรเพื่อทำกุศลใหม่ (อนุปฺปนฺนาน กุสลาน ธมฺมาน อุปฺปาทาย ฉนฺท ชเนติวายมติ)

4. ความเพียรเพื่อเพิ่มพูนกุศลเก่า (อุปฺปนฺนาน กุสลาน ธมฺมาน ติยา อสมฺโมสาย ภิยฺโย ภาวาย เวปุลฺลาย ภาวนาย ปาริปูริยา ฉนฺท ชเนติวายมติ) (พระคันธสาราภิวงศ์, 2549, หน้า 43)

ความหมายสัมมัปปธาน 4 กล่าวไว้ว่า

1. สังวรปธาน คำว่าสังวระ แปลว่า สำรวม ระวัง และคำว่าปธาน แปลว่า เพียร พากเพียร ตั้งใจ ดังนั้นคำว่า สังวรปธาน จึงหมายถึงเพียรระวัง ในที่นี้คือการสำรวมระวังเมื่อตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่น ลิ้นได้ลิ้มรส กายได้ถูกต้องโพฏฐัพพะ ใจได้รู้ธรรมอารมณ์ไม่ให้บาปธรรมหรืออกุศลธรรม เกิดขึ้นภายในจิตใจ สังวรปธาน เป็นธรรมเครื่องกำจัดความเกียจคร้าน สนับสนุนกำลังกาย ใจให้เข้มแข็ง อดทน

2. ปหานปธาน หมายถึงเพียรละ บาปธรรมหรืออกุศลธรรมมี กามวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก และอกุศลธรรมอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดสิ้นไปเสีย

3. ภาวนาปธาน หมายถึงเพียรสร้าง หรือเพียรเจริญ ในกุศลธรรมหรือความดี เช่น กุศลกรรมบถ 10 ความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง และโพชฌงค์ 7 มี สติ ธรรมวิจัย วิริยะ ปีติ ปัสสทธิ สมาธิ อุเบกขา ให้เกิดขึ้น

4. อนุรักขนาปธาน หมายถึงเพียรรักษาและส่งเสริม ในกุศลธรรมหรือความดีที่เกิดขึ้นแล้ว ในจิตใจ คอยถนอมสมาธิที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่น และกระทำในความดีให้เจริญงอกงามไพบูลย์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป (พระสังวาลย์ สิริจันโท, 2554, หน้า 63)

นอกจากนี้ในหมวดธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติแทบทุกหมวดจะพบความเพียรแทรกอยู่ด้วย ในชื่อใดชื่อหนึ่ง การเน้นความสำคัญของธรรมข้อนี้ อาจพิจารณาได้จากพุทธพจน์ เช่น “ธรรมนี้ เป็นของสำหรับผู้ปรารภความเพียร มิใช่สำหรับคนเกียจคร้าน” ภิกษุทั้งหลายบุคคลรู้ชัดถึงคุณธรรม 2 ประการ คือ 1. ความเป็นผู้ไม่สันโดษในกุศลธรรมทั้งหลาย 2. ความเป็นผู้ไม่ยอมถอยหลังในการบำเพ็ญเพียร เพราะฉะนี้แล เธอทั้งหลาย พึงศึกษาดังนี้ว่า เราจักตั้งความเพียรอันไม่ถอยหลัง ถึงจะเหลือแต่ หนังเอ็น และกระดูก เนื้อและเลือดในสรีระจะแห้งเหือดไปก็ตามที ถ้ายังไม่บรรลุผลที่บุคคลควรบรรลุถึง ด้วยเรี่ยวแรงของบุรุษ ด้วยความเพียรของบุรุษ ด้วยความบากบั่นของบุรุษแล้วที่จะหยุดยั้งความเพียรเสีย เป็นอันไม่มี เธอทั้งหลายพึงศึกษาฉะนี้แล” (พระสังวาลย์ สิริจันโท, 2554, หน้า 63)

ประเภทของสัมมัปปธาน 4

1. ในสัมมัปปธานที่อธิบายไว้ในพระอภิธรรมปิฎก

1.1 สัมมัปปธานวิภังค์ สุตตันตภาชนีย์ ในสัมมัปปธาน 4 ได้แก่

1) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น ป้องกันบาป อกุศลธรรม ที่ยังไม่เกิดมิให้เกิด

2) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาป อกุศลธรรม ที่เกิดแล้ว

3) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยัง ไม่เกิดให้เกิด

4) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย ภิยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว เพียรป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิด เป็นต้น

ธรรมเหล่านั้น หมายถึง บาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด คืออกุศลมูล 3 คือ โลภะ โทสะ โมหะ และกิเลสที่ตั้งอยู่ในฐานเดียวกับอกุศลมูลนั้น ได้แก่ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์และวิญญาณขันธ์ที่สัมปยุตด้วยอกุศลมูลนั้น และกายกรรม วจีกรรม มโนกรรมที่มีอกุศลมูลนั้นเป็นสมุฏฐานธรรมเหล่านี้เรียกว่า บาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด คือการสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภ ความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดด้วยประการฉะนี้

ฉันทะ หมายถึง ความพอใจ การทาความพอใจ ความเป็นผู้ประสงค์จะทำ ความฉลาดความพอใจในธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ บุคคลทำฉันทะนี้ให้เกิด ให้เกิดด้วยดี ให้ตั้งขึ้น ให้ตั้งขึ้นด้วยดี ให้บังเกิด ให้บังเกิดเฉพาะ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า ฉันทะ

การพยายาม นั้น คือการปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ นี้เรียกว่า ความพยายาม ภิกษุเป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว เข้าไปถึงแล้วด้วยดี เข้ามาถึงแล้ว เข้ามาถึงแล้วด้วยดีเข้าถึงแล้ว เข้าถึงแล้วด้วยดี ประกอบแล้วด้วยความพยายามนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า พายาม

การปรารภความเพียร นั้น คือการปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ นี้เรียกว่า ความเพียร ภิกษุปรารภ ปรารภด้วยดี เสพ เจริญ ทำให้มากซึ่งความเพียรนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า ปรารภความเพียร

การประคองจิต นั้น คือจิต ใน มโน มานัส มโนวิญญาณธาตุที่เหมาะสมกัน นี้เรียกว่าจิต ภิกษุประคอง ประคองด้วยดี อุปถัมภ์ค้ำชูจิตนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่าประคองจิต

การมุ่งมั่น นั้น คือการปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ นี้เรียกว่า ความมุ่งมั่น ภิกษุเป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว ประกอบแล้วด้วยความมุ่งมั่นนี้ เพราะฉะนั้นเพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ภิกษุสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิตมุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดแล้ว อกุศลมูล 3 คือ โลภะ โทสะ โมหะและกิเลสที่ตั้งอยู่ในฐานเดียวกันกับอกุศลมูลนั้น ได้แก่ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์ที่สัมปยุตด้วยอกุศลมูลนั้น และกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ที่มีอกุศลมูลนั้นเป็นสมุฏฐานธรรมเหล่านี้เรียกว่า บาปอกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ภิกษุสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดแล้วเหล่านี้ด้วยประการฉะนี้

การสร้างฉันทะ นั้น คือความพอใจ การทำความพอใจ ความเป็นผู้ประสงค์จะทำความฉลาดความพอใจในธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ ภิกษุทำฉันทะนี้ให้เกิด ให้เกิดด้วยดี ให้ตั้งขึ้น ให้ตั้งขึ้นด้วยดี ให้บังเกิดให้บังเกิดเฉพาะ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า สร้างฉันทะ

การพยายาม นั้น คือการปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ นี้เรียกว่า ความพยายาม ภิกษุเป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว ประกอบแล้วด้วยความพยายามนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่าพยายาม

การปรารภความเพียร ในความเพียร นั้น การปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะนี้ เรียกว่า ความเพียร เมื่อปรารภ ด้วยดีเสพ เจริญ ทำให้มากซึ่งความเพียรนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า ปรารภความเพียร

การประคองจิต ในจิต นั้น จิต มโน มานัส มโนวิญญาณธาตุที่เหมาะสมกัน นี้เรียกว่า จิต ภิกษุประคอง ประคองด้วยดี อุปถัมภ์ค้ำชูจิตนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่าประคองจิต

การมุ่งมั่น นั้น ความมุ่งมั่น เป็นไฉน ปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ นี้เรียกว่า ความมุ่งมั่น ภิกษุเป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว ประกอบแล้วด้วยการตั้งความเพียรนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า มุ่งมั่นเพียรสร้างกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิด

การสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิด เป็นอย่างไร

บรรดาธรรมเหล่า นั้น กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด คือ กุศลมูล 3 อโลภะ อโทสะ และอโมหะ ได้แก่ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์สังขารขันธ์ และวิญญาณขันธ์ที่สัมปยุตด้วยกุศลมูลนั้น และกายกรรม วจีกรรม มโนกรรมที่มีกุศลมูลนั้นเป็นสมุฏฐาน ธรรมเหล่านี้เรียกว่า กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ภิกษุสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดด้วยประการฉะนี้

ในคำว่า สร้างฉันทะ ในคำว่า พยายาม ในคำว่า ปรารภความเพียร ในคำว่า ประคองจิต ในคำว่า มุ่งมั่น นั้น ความมุ่งมั่น ในการปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ นี้เรียกว่าความมุ่งมั่น ผู้เข้าไปถึงแล้ว ประกอบแล้วด้วยการตั้งความเพียรนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า มุ่งมั่นเพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดแล้วไม่ให้เสื่อม

การสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภิยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว บรรดาธรรมเหล่านั้น กุศลธรรมที่เกิดแล้ว ในกุศลมูล 3 คือ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ ได้แก่ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์สังขารขันธ์และวิญญาณขันธ์ที่สัมปยุตด้วยกุศลมูลนั้น และกายกรรม วจีกรรม มโนกรรมที่มีกุศลมูลนั้นเป็นสมุฏฐาน ธรรมเหล่านี้เรียกว่า กุศลธรรมที่เกิดแล้ว ภิกษุสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภิยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้วด้วยประการฉะนี้

เพื่อความดำรงอยู่ อธิบายว่า ความดำรงอยู่อันใด นั้นเป็นความไม่เลือนหาย ความไม่เลือนหายอันใด นั้นเป็นความภิยโยภาพ ความภิยโยภาพอันใด นั้นเป็นความไพบูลย์ ความไพบูลย์อันใด นั้นเป็นความเจริญ ความเจริญอันใด นั้นเป็นความบริบูรณ์

การสร้างฉันทะ ในคำว่า พยายาม ในคำว่า ปรารภความเพียร ในคำว่า ประคองจิต ในคำว่า มุ่งมั่น นั้น ความมุ่งมั่น เป็นไฉน การปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ นี้เรียกว่าความมุ่งมั่น เป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว ประกอบแล้วด้วยการตั้งความเพียรนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่ามุ่งมั่น

1.2 อภิธรรมภาชนีย์ 9 (อภิ.สงฺ. 33/408/333-341) ในสัมมัปปธาน 4 ได้แก่

1) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันสภาวธรรมที่เป็นบาปอกุศลซึ่งยังไม่เกิดมิให้เกิด

2) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อเพื่อละสภาวธรรมที่เป็นบาปอกุศลธรรมซึ่งเกิดแล้ว

3) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อเพื่อทำสภาวธรรมที่เป็นกุศลซึ่งยังไม่เกิดให้เกิด

4) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย ภิยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญ เต็มที่แห่งสภาวธรรมที่เป็นกุศลซึ่งเกิดแล้ว เพียรป้องกันสภาวธรรมที่เป็นบาปอกุศลซึ่งยังไม่เกิดมิให้เกิด

การสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันสภาวธรรมที่เป็นบาปอกุศลซึ่งยังไม่เกิดมิให้เกิด การเจริญฌานที่เป็นโลกุตตระซึ่งเป็นเหตุนำออกจากวัฏฏทุกข์ให้ถึงนิพพาน เพื่อละทิฏฐิ เพื่อบรรลุภูมิเบื้องต้น สงัดจากกาม บรรลุปฐมฌานที่เป็นทุกขาปฏิปทาทันธาภิญญา อยู่ในสมัยใด ในสมัยนั้น ภิกษุชื่อว่าสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันสภาวธรรมที่เป็นบาปอกุศลซึ่งยังไม่เกิดมิให้เกิด

การสร้างฉันทะ คือการทำความพอใจ ความเป็นผู้ประสงค์จะทำ ความฉลาด ความพอใจในธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ ภิกษุทาฉันทะนี้ให้เกิด ให้เกิดด้วยดี ให้ตั้งขึ้น ให้ตั้งขึ้นด้วยดี ให้บังเกิดให้บังเกิดเฉพาะ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า สร้างฉันทะ

การพยายาม ในความพยายาม นั้น ปรารภความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความขวนขวายความพยายาม ความอุตสาหะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความหมั่นความมุ่งมั่นอย่างไม่ท้อถอย ความไม่ทอดทิ้งฉันทะ ความไม่ทอดทิ้งธุระ ความเอาใจใส่ธุระด้วยดี วิริยะ วิริยินทรีย์ วิริยพละ สัมมาวายามะ วิริยสัมโพชฌงค์ อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรคนี้เรียกว่า ความพยายาม ภิกษุเป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว เข้าไปถึงแล้วด้วยดี เข้ามาถึงแล้ว เข้ามาถึงแล้วด้วยดี เข้าถึงแล้ว เข้าถึงแล้วด้วยดี ประกอบแล้วด้วยความพยายามนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่าพยายาม

การปรารภความเพียร ใน ความเพียร นั้นปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ วิ-ริยสัมโพชฌงค์ อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้เรียกว่า ความเพียร ภิกษุปรารภ ปรารภด้วยดี เสพ เจริญ ทำให้มากซึ่งความเพียรนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า ปรารภความเพียร

การประคองจิต ในจิต นั้นจิต มโน มานัส มโนวิญญาณธาตุที่เหมาะสมกัน นี้เรียกว่า จิต ภิกษุประคอง ประคองด้วยดี อุปถัมภ์ค้ำชูจิตนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า ประคองจิต

การมุ่งมั่น ในสัมมัปปธาน นั้น (ความมุ่งมั่นโดยชอบ) การปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ วิริยสัมโพชฌงค์ อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้เรียกว่า สัมมัปปธาน สภาวธรรมที่เหลือชื่อว่าสัมปยุตด้วยสัมมัปปธาน เพียรละสภาวธรรมที่เป็นบาปอกุศลซึ่งเกิดแล้ว

การสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อละสภาวธรรมที่เป็นบาปอกุศลซึ่งเกิดแล้ว การเจริญฌานที่เป็นโลกุตตระซึ่งเป็นเหตุนำออกจากวัฏฏทุกข์ให้ถึงนิพพานเพื่อละทิฏฐิ เพื่อบรรลุภูมิเบื้องต้น สงัดจากกาม บรรลุปฐมฌานที่เป็นทุกขาปฏิปทาทันธา ภิญญา อยู่ในสมัยใด ในสมัยนั้น ภิกษุชื่อว่าสร้างฉันทะพยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อละสภาวธรรมที่เป็นบาปอกุศลซึ่งเกิดแล้ว

การสร้างฉันทะ หมายถึงการปรารภความเพียร คือการประคองจิต ในคำว่า มุ่งมั่นในสัมมัปปธาน นั้นการปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ วิริยสัมโพชฌงค์ อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้เรียกว่า สัมมัปปธาน สภาวธรรมที่เหลือชื่อว่าสัมปยุตด้วยสัมมัปปธานเพียรสร้างสภาวธรรมที่เป็นกุศลซึ่งยังไม่เกิดให้เกิด

การสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อทำสภาวธรรมที่เป็นกุศลซึ่งยังไม่เกิดให้เกิด ก็คือการเจริญฌานที่เป็นโลกุตตระซึ่งเป็นเหตุนำออกจากวัฏฏทุกข์ให้ถึงนิพพาน เพื่อละทิฏฐิ เพื่อบรรลุภูมิเบื้องต้น สงัดจากกาม บรรลุปฐมฌานที่เป็นทุกขาปฏิปทาทันธาภิญญา อยู่ในสมัยใด ในสมัยนั้น ภิกษุชื่อว่าสร้างฉันทะพยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อทากุศลธรรมซึ่งยังไม่เกิดให้เกิด

การสร้างฉันทะ หมายถึงการปรารภความเพียร ปรารภความเพียร ในคำว่า ประคองจิต ในคำว่า มุ่งมั่น ใน สัมมัปปธาน นั้นการปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ วิริยสัมโพชฌงค์ อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้เรียกว่า สัมมัปปธาน สภาวธรรมที่เหลือชื่อว่าสัมปยุตด้วยสัมมัปปธาน เพียรรักษาสภาวธรรมที่เป็นกุศลซึ่งเกิดแล้วไม่ให้เสื่อม

การสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายภิยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มที่แห่งสภาวธรรมที่เป็นกุศลซึ่งเกิดแล้ว เป็นไฉน

การเจริญฌานที่เป็นโลกุตตระ ซึ่งเป็นเหตุนำออกจากวัฏฏทุกข์ให้ถึงนิพพาน เพื่อละทิฏฐิ เพื่อบรรลุภูมิเบื้องต้น สงัดจากกาม บรรลุปฐมฌานที่เป็นทุกขาปฏิปทาทันธาภิญญา อยู่ในสมัยใด ในสมัยนั้น ภิกษุชื่อว่าสร้างฉันทะพยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายภิยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มที่แห่งสภาวธรรมที่เป็นกุศลซึ่งเกิดแล้ว

เพื่อความดำรงอยู่ อธิบายว่า ความดำรงอยู่อันใด นั้นเป็นความไม่เลอะเลือน ความไม่เลอะเลือนอันใด นั้นเป็นความภิยโยภาพ ความภิยโยภาพอันใด นั้นเป็นความไพบูลย์ ความไพบูลย์อันใด นั้นเป็นความเจริญ ความเจริญอันใด นั้นเป็นความบริบูรณ์

การสร้างฉันทะ นั้น คือความพอใจ การทำความพอใจ ความเป็นผู้ประสงค์จะทำความฉลาดความพอใจในธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ ภิกษุทำฉันทะให้เกิด ให้เกิดด้วยดี ให้ตั้งขึ้นให้ตั้งขึ้นด้วยดี ให้บังเกิดให้บังเกิดเฉพาะ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า สร้างฉันทะ

พยายาม นั้น หมายความว่า การปรารภความเพียรทางใจ ใช้สัมมาวายามะ และวิริยสัมโพชฌงค์อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้เรียกว่า ความพยายาม เมื่อเข้าไปถึงแล้วประกอบแล้วด้วยความพยายามนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า พยายาม

การปรารภความเพียร นั้น ความเพียร คือ การปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ วิริยสัมโพชฌงค์ อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้เรียกว่า ความเพียร ภิกษุปรารภ ปรารภด้วยดี เสพ เจริญ ทำให้มากซึ่งความเพียรนี้เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า ปรารภความเพียร

การประคองจิต นั้นคือ จิต เป็น มโนวิญญาณธาตุที่เหมาะสมกัน นี้เรียกว่า จิตประคองด้วยดี อุปถัมภ์ค้ำชูจิตนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่าประคองจิต

ความมุ่งมั่น ใน สัมมัปปธาน นั้นการปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ และวิริยสัมโพชฌงค์อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้เรียกว่า สัมมัปปธาน สภาวธรรมที่เหลือชื่อว่าสัมปยุตด้วยสัมมัปปธาน

บรรดาธรรมเหล่านั้น สัมมัปปธาน ถ้าบุคคลเจริญฌานที่เป็นโลกุตตระซึ่งเป็นเหตุนำออกจากวัฏฏทุกข์ให้ถึงนิพพาน เพื่อละทิฏฐิ เพื่อบรรลุภูมิเบื้องต้น สงัดจากกาม บรรลุปฐมฌานที่เป็นทุกขาปฏิปทาทันธาภิญญา อยู่ในสมัยใด ในสมัยนั้น การปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ วิริยสัมโพชฌงค์ อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรคนี้เรียกว่า สัมมัปปธาน สภาวธรรมที่เหลือชื่อว่าสัมปยุตด้วยสัมมัปปธาน

1.3 ปัญหาปุจฉกะ (อภิ.วิ. (ไทย). 35/427/338) ในสัมมัปปธาน 4 ได้แก่

1) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันสภาวธรรมที่เป็นบาปอกุศลซึ่งยังไม่เกิดมิให้เกิด

2) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น ละสภาวธรรมที่เป็นบาปอกุศลซึ่งเกิดแล้ว

3) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อทำสภาวธรรมที่เป็นกุศลซึ่งยังไม่เกิดให้เกิด

4) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย ภิยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มที่ แห่งสภาวธรรมที่เป็นกุศลซึ่งเกิดแล้ว

1.4 ติกมาติกาปุจฉา ทุกมาติกาปุจฉา (อภิ.วิ. (ไทย). 35/428/338)

1) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันสภาวธรรมที่เป็นบาปอกุศลซึ่งยังไม่เกิดมิให้เกิด

2) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อละสภาวธรรมที่เป็นบาปอกุศลซึ่งเกิดแล้ว

3) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อทำสภาวธรรมที่เป็นกุศลซึ่งยังไม่เกิดให้เกิด

4) สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย ภิยโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มที่ แห่งสภาวธรรมที่เป็นกุศลซึ่งเกิดแล้ว

1.5 ติกมาติกาวิสัชนา กุสลติกาทิวิสัชนา (1-22) (อภิ.วิ. (ไทย). 35/429/338)

สัมมัปปธาน 4 เป็นกุศลอย่างเดียว สัมมัปปธาน 4 ที่สัมปยุตด้วยสุขเวทนาก็มีที่สัมปยุตด้วยอทุกขมสุขเวทนาก็มี

สัมมัปปธาน 4 เป็นเหตุให้เกิดวิบาก

สัมมัปปธาน 4 กรรมอันประกอบด้วยตัณหาและทิฏฐิไม่ยึดถือและไม่เป็นอารมณ์ของอุปาทาน

สัมมัปปธาน 4 กิเลสไม่ทำให้เศร้าหมองและไม่เป็นอารมณ์ของกิเลส

สัมมัปปธาน 4 ที่มีทั้งวิตกและวิจารก็มี ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารก็มี ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารก็มี

สัมมัปปธาน 4 ที่สหรคตด้วยปีติก็มี ที่สหรคตด้วยสุขก็มี ที่สหรคตด้วยอุเบกขาก็มี

สัมมัปปธาน 4 ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน 3

สัมมัปปธาน 4 ไม่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน 3

สัมมัปปธาน 4 เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน

สัมมัปปธาน 4 เป็นของเสขบุคคล

สัมมัปปธาน 4 เป็นอัปปมาณะ

สัมมัปปธาน 4 มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์

สัมมัปปธาน 4 เป็นชั้นประณีต

สัมมัปปธาน 4 มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอน

สัมมัปปธาน 4 ไม่ใช่มีมรรคเป็นอารมณ์

สัมมัปปธาน 4 มีมรรคเป็นเหตุ

สัมมัปปธาน 4 ที่มีมรรคเป็นอธิบดีก็มี ที่กล่าวไม่ได้ว่า มีมรรคเป็นอธิบดีก็มี

สัมมัปปธาน 4 ที่เกิดขึ้นก็มี ที่ยังไม่เกิดขึ้นก็มี แต่กล่าวไม่ได้ว่า จักเกิดขึ้นแน่นอน

สัมมัปปธาน 4 ที่เป็นอดีตก็มี ที่เป็นอนาคตก็มี ที่เป็นปัจจุบันก็มีที่กล่าวไม่ได้ว่า มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ หรือมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ก็มี

สัมมัปปธาน 4 ที่เป็นภายในตนก็มี ที่เป็นภายนอกตนก็มี ที่เป็นภายในตนและภายนอกตนก็มี

สัมมัปปธาน 4 มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์

สัมมัปปธาน 4 เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้

1.6 ทุกมาติกาวิสัชนา (อภิ.วิ. (ไทย). 35/430/340)

(1) เหตุโคจฉกวิสัชนา (อภิ.วิ. (ไทย). 35/430/340) ในสัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นเหตุ แต่มีเหตุ

สัมมัปปธาน 4 สัมปยุตด้วยเหตุ แต่กล่าวไม่ได้ว่า เป็นเหตุและมีเหตุหรือมีเหตุแต่ไม่เป็นเหตุ

สัมมัปปธาน 4 กล่าวไม่ได้ว่า เป็นเหตุและสัมปยุตด้วยเหตุ หรือสัมปยุตด้วยเหตุแต่ไม่เป็นเหตุ สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นเหตุแต่มีเหตุ

(2) จูฬันตรทุกวิสัชนา (อภิ.วิ. (ไทย). 35/430/340)

สัมมัปปธาน 4 มีปัจจัยปรุงแต่ง สัมมัปปธาน 4 ถูกปัจจัยปรุงแต่ง

สัมมัปปธาน 4 เห็นไม่ได้ สัมมัปปธาน 4 กระทบไม่ได้

สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นรูป สัมมัปปธาน 4 เป็นโลกุตตระ

สัมมัปปธาน 4 จิตบางดวงรู้ได้ สัมมัปปธาน 4 จิตบางดวงรู้ไม่ได้

(3) อาสวโคจฉกวิสัชนา (อภิ.วิ. (ไทย). 35/430/340)

สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นอาสวะ สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ

สัมมัปปธาน 4 วิปปยุตจากอาสวะ สัมมัปปธาน 4 กล่าวไม่ได้ว่า เป็นอาสวะและเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือเป็นอารมณ์ของอาสวะแต่ไม่เป็นอาสวะ

สัมมัปปธาน 4 กล่าวไม่ได้ว่า เป็นอาสวะและสัมปยุตด้วยอาสวะ หรือสัมปยุตด้วยอาสวะแต่ไม่เป็นอาสวะ

สัมมัปปธาน 4 วิปปยุตจากอาสวะและไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ

(4) – (10) สัญโญชนโคจฉกาทิวิสัชนา (อภิ.วิ. (ไทย). 35/389/326)

สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นสังโยชน์ ไม่เป็นคันถะ ไม่เป็นโอฆะไม่เป็นโยคะไม่เป็นนิวรณ์ ไม่เป็นปรามาส

สัมมัปปธาน 4 รับรู้อารมณ์ได้ สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นจิต

สัมมัปปธาน 4 เป็นเจตสิก สัมมัปปธาน 4 สัมปยุตด้วยจิต

สัมมัปปธาน 4 ระคนกับจิต สัมมัปปธาน 4 มีจิตเป็นสมุฏฐาน

สัมมัปปธาน 4 เกิดพร้อมกับจิต สัมมัปปธาน 4 เป็นไปตามจิต

สัมมัปปธาน 4 ระคนกับจิตและมีจิตเป็นสมุฏฐาน สัมมัปปธาน 4 ระคนกับจิตมีจิตเป็นสมุฏฐานและเกิดพร้อมกับจิต

สัมมัปปธาน 4 ระคนกับจิตมีจิตเป็นสมุฏฐานและเป็นไปตามจิต

สัมมัปปธาน 4 เป็นภายนอก

สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นอุปาทายรูป สัมมัปปธาน 4 กรรมอันประกอบด้วยตัณหาและทิฏฐิไม่ยึดถือ

(11) – (13) อุปาทานาโคจฉกาทิวิสัชนา (อภิ.วิ. (ไทย) 35/-/341)

สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นอุปาทานก็มี ไม่เป็นกิเลสก็มี

สัมมัปปธาน 4 ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน 3

สัมมัปปธาน 4 ไม่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน 3

สัมมัปปธาน 4 ที่มีวิตกก็มี ที่ไม่มีวิตกก็มี

สัมมัปปธาน 4 ที่มีวิจารก็มี ที่ไม่มีวิจารก็มี

สัมมัปปธาน 4 ที่มีปีติก็มี ที่ไม่มีปีติก็มี

สัมมัปปธาน 4 ที่สหรคตด้วยปีติก็มี ที่ไม่สหรคตด้วยปีติก็มี

สัมมัปปธาน 4 ที่สหรคตด้วยสุขก็มี ที่ไม่สหรคตด้วยสุขก็มี

สัมมัปปธาน 4 ที่สหรคตด้วยอุเบกขาก็มี ที่ไม่สหรคตด้วยอุเบกขาก็มี

สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นกามาวจร

สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นรูปาวจร

สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นอรูปาวจร

สัมมัปปธาน 4 ไม่นับเนื่องในวัฏฏทุกข์

สัมมัปปธาน 4 เป็นเหตุนาออกจากวัฏฏทุกข์

สัมมัปปธาน 4 ให้ผลแน่นอน

สัมมัปปธาน 4 ไม่มีธรรมอื่นยิ่งกว่า

สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นเหตุให้สัตว์ร้องไห้

2. สัมมัปปธานที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก

2.1 บทภาชนีย์

ที่ชื่อว่า อุตตริมนุสสธรรม (วิ.มหา. 1/199/195) ได้แก่ ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ ญาณทัสสนะ มรรคภาวนา การทำผลให้แจ้ง การละกิเลส ภาวะที่จิตปลอดจากกิเลส ความยินดีในเรือนว่าง คำว่า มรรคภาวนา ได้แก่ สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8

2.2 สุทธิกมัคคภาวนา

ในสติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 และอิทธิบาท 4 ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าสติปัฏฐาน 4 แล้ว” ด้วยอาการ 3 อย่าง ข้าพเจ้าเข้าสัมมัปธาน 4 อิทธิบาท 4 แล้ว ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อิทธิบาท 4 ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ข้าพเจ้าทำอิทธิบาท 4 ให้แจ้งแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก (วิ.มหา. 1/207/192)

บุคคลที่ต้องการจะกล่าวว่า ได้เข้าเข้าปฐมฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าสุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์ สุญญตสมาธิ อนิมิตตสมาธิ อัปปณิหิตสมาธิ สุญญตสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติ อัปปณิหิตสมาบัติ วิชชา 3 สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 โสดาปัตติผล สกทาคามิผลอนาคามิผล อรหัตตผล แล้ว ด้วยอาการ 3 อย่าง เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย (วิ.มหา. 1/215/203)

การกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ภิกษุรูปใดอยู่ในวิหารของท่าน ภิกษุรูปนั้นเข้าทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน สุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์ สุญญตสมาธิ อนิมิตตสมาธิอัปปณิหิตสมาธิ สุญญตสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติ อัปปณิหิตสมาบัติ วิชชา 3 สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 โสดาปัตติผล สกทาคามิผล อนาคามิผล และอรหัตตผล เข้าอยู่ เป็นผู้เข้าแล้ว ภิกษุรูปนั้นเป็นผู้ได้อรหัตตผลเป็นผู้ชำนาญ ภิกษุรูปนั้นทำอรหัตตผลให้แจ้งแล้ว ด้วยอาการ 3 อย่าง เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติทุกกฏ (วิ.มหา. 1/220/208-209)

2.3 ปาจิตติยกัณฑ์ บอกในสติปัฏฐาน 4 - อิทธิบาท 4

คำว่า บอก คือ ภิกษุกล่าวแก่อนุปสัมบันว่า “ข้าพเจ้าเข้าสติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 แล้ว ข้าพเจ้าเข้าอยู่ ข้าพเจ้าเป็นผู้เข้าแล้ว ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้อิทธิบาท 4 ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำนาญ ข้าพเจ้าทำอิทธิบาท 4 ให้แจ้งแล้ว” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ (วิ.มหา. 2/71/258) ประสงค์จะบอกปฐมฌาน จิตปลอดจากราคะ โทสะ และโมหะ

คำว่า บอก คือ บุคคลประสงค์จะกล่าวแก่อนุปสัมบันว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว” แต่กล่าวว่า “ข้าพเจ้าเข้าตติยฌาน จตุตถฌาน สุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์ สุญญตสมาธิ อนิมิตต อัปปณิหิตสมาธิ สุญญตสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติ อัปปณิหิตสมาบัติ สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 โสดาปัตติผล สกทาคามิผล อนาคามิผล และอรหัตตผลแล้ว ข้าพเจ้าสละ ราคะแล้ว ข้าพเจ้าสละโทสะแล้ว และข้าพเจ้าสละ คาย พ้น ละ สลัดเพิก ถอนโมหะขึ้นแล้ว” เมื่อผู้อื่นเข้าใจต้องอาบัติปาจิตตีย์ เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติทุกกฏ ประสงค์จะบอกทุติยฌาน จิตปลอดจากโมหะ

คำว่า บอก คือ ภิกษุประสงค์จะกล่าวแก่อนุปสัมบันว่า “ข้าพเจ้าเข้าทุติยฌานแล้ว” แต่กล่าวว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ” เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เมื่อเขาไม่เข้าใจต้องอาบัติทุกกฏ (วิ.มหา. 2/74/264)

2.4 จัมมขันธกะ โสณโกฬิวิสวัตถุ

โสณโกฬิวิสะได้รับการบรรพชาอุปสมบทในพุทธสำนัก และเมื่อท่านอุปสมบทได้ไม่นานพำนักอยู่ ณ ป่าสีตวัน ท่านปรารภความเพียรอย่างยิ่ง (สารตฺถ.ฏีกา 3/84/292) เดินจงกรมจนเท้าทั้งสองแตกสถานที่เดินจงกรมเปื้อนเลือดดุจที่ฆ่าโค (วิ.ม. 5/243/6)

2.5 ปาติโมกขัฏฐปน ขันธกะ อิมัสมิงธัมมวินเยอัฏฐังจฉริยะ

ธรรมวินัยนี้มีรัตนะมาก มีรัตนะหลายชนิดคือ สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 เหมือนมหาสมุทรมีรัตนะมาก มีรัตนะหลายชนิด คือ แก้วมุกดา แก้วมณี แก้วไพฑูรย์ สังข์ ศิลา ประพาฬเงิน ทอง ทับทิม แก้วตาแมว ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้ (วิ.ม. 7/285/284)

3. สัมมัปปธานที่ปรากฏในสุตตันตปิฎก

3.1 มหาปรินิพพานสูตร

ธรรมที่เราแสดงแล้วเพื่อความรู้ยิ่ง เธอทั้งหลายพึงเรียน เสพ เจริญทำให้มากด้วยดี โดยวิธีที่พรหมจรรย์นี้จะพึงตั้งอยู่ได้นาน ดำรงอยู่ได้นาน ข้อนั้นพึงเป็นไปเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย คืออะไร คือ สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8

ธรรมเหล่านี้ คือ เมื่อพระพุทธองค์แสดงแล้วเพื่อความรู้ยิ่ง เธอทั้งหลายพึงเรียน เสพ เจริญ ทำให้มากด้วยดีโดยวิธีที่พรหมจรรย์นี้จะพึงตั้งอยู่ได้นาน ดำรงอยู่ได้นาน ข้อนั้นพึงเป็นไปเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย” (ที.ม. 10/184/131)

3.2 สฬายตนวิภังคสูตร

เมื่อบุคคลนั้นเจริญอริยมรรคมีองค์ 8 นี้อยู่อย่างนี้ สติปัฏฐาน 4 ก็ดีสัมมัปปธาน 4 ก็ดี อิทธิบาท 4 ก็ดี อินทรีย์ 5 ก็ดี พละ 5 ก็ดี โพชฌงค์ 7 ก็ดี ย่อมถึงความเจริญเต็มที่ (ม.อุ. 14/433/492)

3.3 อัคคัญญสูตร

การเจริญโพธิปักขิยธรรม วาเสฏฐะและภารทวาชะ กษัตริย์ผู้สำรวมกาย สำรวมวาจา สำรวมใจ อาศัยการเจริญโพธิปักขิยธรรม 7 หมวดแล้ว จะปรินิพพานในโลกนี้ทีเดียว

แม้พราหมณ์ผู้สำรวมกาย สำรวมวาจา สำรวมใจ อาศัยการเจริญโพธิปักขิยธรรม 7 หมวดแล้วจะปรินิพพานในโลกนี้ทีเดียว

แม้แพศย์ผู้สำรวมกาย สำรวมวาจา สำรวมใจ อาศัยการเจริญโพธิปักขิยธรรม 7 หมวด แล้วจะปรินิพพานในโลกนี้ทีเดียว

แม้ศูทรผู้สำรวมกาย สำรวมวาจา สำรวมใจ อาศัยการเจริญโพธิปักขิยธรรม 7 หมวดแล้ว จะปรินิพพานในโลกนี้ทีเดียว

แม้สมณะผู้สำรวมกาย สำรวมวาจา สำรวมใจ อาศัยการเจริญโพธิปักขิยธรรม 7 หมวดแล้ว จะปรินิพพานในโลกนี้ทีเดียว (ที.ปา 11/138/101)

3.4 สารสูตร

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ หมู่บ้านพราหมณ์ชื่อสาลา แคว้นโกศล ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาครับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า

“สัตว์ดิรัจฉานเหล่าใดเหล่าหนึ่ง พญาราชสีห์ชาวโลกกล่าวว่าเลิศกว่าสัตว์ดิรัจฉานเหล่านั้น เพราะพละกำลัง ความเร็ว ความกล้า แม้ฉันใดโพธิปักขิยธรรมเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ปัญญินทรีย์บัณฑิตกล่าวว่าเลิศกว่าโพธิปักขิยธรรมเหล่านั้น เพราะเป็นไปเพื่อความตรัสรู้ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน โพธิปักขิยธรรมอะไรบ้าง คือ

สัทธินทรีย์เป็นโพธิปักขิยธรรม ย่อมเป็นไปเพื่อความตรัสรู้

วิริยินทรีย์เป็นโพธิปักขิยธรรม ย่อมเป็นไปเพื่อความตรัสรู้

สตินทรีย์เป็นโพธิปักขิยธรรม ย่อมเป็นไปเพื่อความตรัสรู้

สมาธินทรีย์เป็นโพธิปักขิยธรรม ย่อมเป็นไปเพื่อความตรัสรู้

ปัญญินทรีย์เป็นโพธิปักขิยธรรม ย่อมเป็นไปเพื่อความตรัสรู้

สัตว์ดิรัจฉานเหล่าใดเหล่าหนึ่ง พญาราชสีห์ชาวโลกกล่าวว่าเลิศกว่าสัตว์เหล่านั้น เพราะพละกำลัง ความเร็ว ความกล้า แม้ฉันใด โพธิปักขิยธรรมเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ปัญญินทรีย์บัณฑิตกล่าวว่าเลิศกว่าโพธิปักขิยธรรมเหล่านั้นเพราะเป็นไปเพื่อความตรัสก็ฉันนั้นเหมือนกันรู้

3.5 อุโปสถสูตร (ขุ.อุ. (บาลี) 25/-/ 267, ขุ.อุ. (ไทย) 25/-/267)

ธรรมวินัยนี้มีรัตนะมาก มีรัตนะหลายชนิด คือ สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 เหมือนมหาสมุทรมีรัตนะมากมีรัตนะหลายชนิด คือ แก้วมุกดา แก้วมณี แก้วไพฑูรย์ สังข์ ศิลา แก้วประพาฬเงิน ทอง ทับทิม แก้วตาแมว ภิกษุทั้งหลาย การที่ธรรมวินัยนี้มีรัตนะมาก มีรัตนะหลายชนิด คือ สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้ (ขุ.อุ. 25/45/267)

3.6 ติสสเมตเตยยสุตตนิทเทส (ขุ.ม. (ไทย) 29/50/174)

คำสั่งสอนส่วนปฏิบัติ เป็นอย่างไร คือ การปฏิบัติชอบ การปฏิบัติเหมาะสม การปฏิบัติที่ไม่เป็นข้าศึก การปฏิบัติที่เอื้อประโยชน์ การปฏิบัติธรรมถูกต้องตามหลักธรรม การรักษาศีลให้บริบูรณ์ ความเป็นผู้สำรวมอินทรีย์ทั้ง 6 (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร

ความเป็นผู้มีความเพียรเครื่องตื่นอยู่เสมอ สติสัมปชัญญะ สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 นี้ชื่อว่าคำสั่งสอนส่วนปฏิบัติ (ขุ.ม. 29/50/176)

3.7 ตุวฏกสุตตนิทเทส (ขุ.สุ. 25/922-941/514-518)

คำว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระองค์โปรดตรัสบอกปฏิปทา อธิบายว่า ขอพระองค์โปรดตรัส คือ โปรดบอก แสดง บัญญัติ กำหนด เปิดเผย จำแนกทำให้ง่าย ประกาศปฏิปทา ได้แก่ การปฏิบัติชอบ การปฏิบัติเหมาะสม การปฏิบัติที่ไม่เป็นข้าศึก การปฏิบัติที่เอื้อประโยชน์ การปฏิบัติธรรมถูกต้องตามหลักธรรม การรักษาศีลให้บริบูรณ์ ความเป็นผู้สำรวมอินทรีย์ทั้ง 6 ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร ความเป็นผู้มีความเพียรเป็นเครื่องตื่นอยู่เสมอ สติสัมปชัญญะ สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 นิพพาน และปฏิปทาเครื่องดำเนินไปสู่นิพพาน (ขุ.ม. 29/156/436) (พระวรมน ขนฺติโก (วัดถุมา), 2554, หน้า 49-75)

ดังนั้น เท่าที่แสดงให้เห็นในเบื้องต้นนั้น สัมมัปปธาน 4 มีบันทึกไว้ในพระไตรปิฎกทั้งสามหมวด กล่าวคือ พระอภิธรรม พระวินัย และพระสุตตันตปิฎก ที่เรียบเรียบตั้งแต่พระอภิธรรมก่อน แล้วจึงมาพระวินัยนั้นสาเหตุเนื่องจากว่า ในบทพระอภิธรรมนั้นจะตีความหมายและอธิบาย คำว่า สัมมัปปธาน ให้สามารถเข้าใจได้อย่างแจ่มชัด ต่อมาเมื่อรู้ความหมายของสัมมัปปธาน ได้อย่างแจ่มแจ้งแล้ว จึงยกพระวินัย แสดงบทบัญญัติที่เป็นสิกขาบท ตั้งแต่ปาราชิก ถุลลัจจัย ทุกกฎ ปาจิตตีย์ และทุกกฏ และสุดท้าย จะหยิบยกพระสุตตันตปิฎก ออกมาอธิบายเชื่อมโยงเข้าสู่หลักโพธิปักขิยธรรม จะสังเกตุได้ว่า สัมมัปปธาน 4 นั้น เป็นหลักธรรมส่วนหนึ่งใน 7 หมวด เมื่อกล่าวถึงสัมมัปปธาน 4 ครั้งใด หลักธรรมอีก 6 หมวดที่เหลือ จะถูกหยิบยกมาแสดงด้วยทุกครั้งไป จึงสรุปได้ว่า สัมมัปปธาน 4 นั้น เป็นหลักธรรมที่สำคัญในองค์ธรรมแห่งการตรัสรู้ หรือโพธิปักขิยธรรม 37 ประการนั่นเอง

หลักของสัมมัปปธาน 4

หลักธรรมและข้อปฏิบัติเพื่อบรรลุความเป็นพระโสดาบัน จะเกิดมีขึ้นได้นั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมสำคัญซึ่งเป็นทั้งข้อปฏิบัติและเป็นมรรควิธี เพื่อให้เกิดการบรรลุความเป็นพระโสดาบัน หลักธรรมนี้เรียกว่า โพธิปักขิยธรรม หมายถึง ธรรมที่เกื้อกูลให้เกิดการรู้แจ้ง หรือธรรมที่เกื้อหนุนแก่อริยมรรค (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2533, หน้า 197)

มี 37 ประการ แบ่งเป็น 7 หมวด คือ สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8 ดังนี้

1. สติปัฏฐาน 4 แปลว่า ที่ตั้งของสติ หมายถึง การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545, หน้า 140) โดยอาศัย กาย เวทนา จิต ธรรม เป็นฐานมี 4 อย่าง คือ

1) **กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน** การตั้งสติพิจารณาส่วนประกอบต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นร่างกาย คือ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก เยื่อในกระดูก ม้าม หัวใจ ตับ พังผืด ไต ปอด ไส้ใหญ่ ไส้น้อย

อาหารเก่า อาหารใหม่ มันสมอง ดี เสมหะ หนอง เลือด เหงื่อ มันข้น น้ำตา เปลวมัน น้ำลาย น้ำมูก ไขข้อ มูตร โดยพิจารณาให้เห็นตามความเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงการรวมตัวกันของส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านั้นไม่ใช่สิ่งที่เที่ยงแท้ยั่งยืน ไม่ใช่ตัวตน

2) **เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน** การตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนา คือ ความรู้สึก เป็นสุข เป็นทุกข์หรือเฉย ๆ เมื่อคราวได้เห็นรูป ได้ยินเสียง ได้ดมกลิ่น ได้ลิ้มรส ได้ถูกต้องสิ่งสัมผัสด้วยกาย และได้นึกถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เคยสัมผัสมาแล้วทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย โดยพิจารณาให้เห็นความเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงความรู้สึก ไม่ใช่สิ่งที่เที่ยงแท้ยั่งยืนไม่ใช่ตัวตน

3) **จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน**การตั้งสติกำหนดพิจารณาจิต คือ ความคิดต่าง ๆ เช่นพิจารณาดูว่าจิตมีราคะหรือไม่มีราคะ จิตมีโทสะหรือไม่มีโทสะ จิตมีโมหะหรือไม่มีโมหะ โดยพิจารณาให้เห็นตามความเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงความคิด ไม่ใช่สิ่งที่เที่ยงแท้ยั่งยืนไม่ใช่ตัวตน

4) **ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** การตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรม คือ นิวรณ์ 5 (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545, หน้า 167) ขันธ์ 5 (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545, หน้า 162) อายตนะ 12 (ที.ปา. (บาลี) 11/146/87-88, ที.ปา. (ไทย) 11/146/106) โพชฌงค์ 7 และอริยสัจ 4 โดยพิจารณาให้เห็นว่าคืออะไร เป็นอย่างไร มีในตนหรือไม่ เกิดขึ้น เจริญ บริบูรณ์ และดับไปได้อย่างไร ตามความเป็นจริงของธรรมแต่ละอย่าง (พระวรมน ขนฺติโก (วัดถุมา), 2554, หน้า 49-75)

จากการศึกษาพบว่า การเจริญสติปัฏฐาน 4 เป็นการปฏิบัติธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด เพราะเป็นทั้งสมถะและวิปัสสนา กล่าวคือ เมื่อจิตสงบจนเกิดสมาธิจนถึงขั้นได้ฌานแล้วขณะเดียวกันก็เป็นการพิจารณาอาการเกิดดับของนามรูป ตามอาการที่เป็นจริง จนเกิดปัญญาเข้าใจสภาวธรรม และเกิดวิปัสสนาญาณในที่สุด พระพุทธองค์ทรงยกย่องและตรัสถึงความสำคัญของสติปัฏฐาน 4 นี้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นทางเดียว (ที.ม.10/373/359) เพื่อความหมดจดแห่งสัตว์ทั้งหลาย เพื่อก้าวล่วงโสกะและปริเทวะ เพื่อดับทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุญายธรรม (องฺ.ทสก.(28/91-92/367) เพื่อทำนิพพานให้แจ้ง คือ สติปัฏฐาน 4 ประการ” (สำ.ม. (บาลี) 19/367/123-124, สำ.ม. (ไทย) 19/367/210) จากพุทธพจน์ ชี้ให้เห็นว่า สติปัฏฐาน 4 นี้ เมื่อบุคคลปฏิบัติดีแล้ว ย่อมได้รับอานิสงส์เป็นความบริสุทธิ์ ทำให้พ้นไปจากความโศกเศร้าเสียใจ ดับความทุกข์โทมนัสลงได้เข้าใจอริยสัจ 4 ตลอดสายด้วยปัญญา มุ่งตรงสู่พระนิพพานอย่างแน่นอน

2. สัมมัปปธาน 4 (องฺ.จตุก.21/69/96,14/20,13/19) เป็นองค์ธรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดญาณ เป็นเรื่องของความเพียร 4 หรือสัมมาวายามะ ได้แก่ความพยายามในทางที่ชอบ ซึ่งเป็นการปฏิบัติในขั้นของจิตใจคือในส่วนของจิตตสิกขา ในข้อธรรมนี้ได้แสดงไว้เป็น 4 อย่างคือ

1) **สังวรปธาน** ได้แก่เพียรระวังไม่ให้บาปเกิดขึ้นภายในจิตใจ ในขั้นของการปฏิบัตินั้นทรงสอนให้ปลูกฝังความพอใจในการที่จะสำรวมระวัง เพื่อไม่ให้บาปเกิดขึ้นภายในจิตอันได้แก่การสำรวมอินทรีย์ทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เวลาเห็นรูปฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรสถูกต้อง โผฏฐัพพะ

รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ ไม่มีความยินดียินร้ายเกิดขึ้นครอบงำจิตได้ แต่การปฏิบัติเช่นนี้จะต้องอาศัยความพยายาม ปรารภความเพียร คือมีการกระทำที่ติดต่อสืบเนื่องกันไปสามารถสำรวจได้มากน้อยแค่ไหนเพียงใดก็ประครองจิตไว้ คือรักษาคุณภาพจิตไว้ในฐานะนั้น ๆ แล้วก็พยายามสำรวมระวังต่อไป

2) **ปหานปธาน** เพียรพยายามที่ละบาป ละอกุศล ซึ่งมีอยู่แล้วภายในจิตใจ โดยอาศัยการพิจารณาเห็นโทษของบาป ของอกุศลที่มีอยู่ภายในจิตแห่งตนแล้ว ปลูกฝังความพอใจในอันที่จะละบาปอกุศลเหล่านั้นไปจากจิต และใช้ความพยายาม ปรารภความเพียรมีการกระทำติดต่อ สามารถละบาปอกุศลได้ จะมากหรือน้อยก็ตาม ก็พยายามรักษาคุณภาพจิตเอาไว้ในจุดนั้น อย่างที่พระพุทธองค์สอนไว้ว่า “ให้รักษาความดีไว้ เหมือนเกลือรักษาความเค็มฉะนั้น”

3) **ภาวนาปธาน** เพียรพยายามที่จะกระทำให้กุศลเกิด ได้แก่ความดีทั้งหลายที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น โดยไม่จำเป็นว่า กุศลความดีเหล่านั้นจะมากหรือน้อยก็ตาม ให้ปลูกฝังความพอใจในการที่จะเสริมสร้างกุศลคุณงานความดีให้บังเกิดขึ้น แล้วใช้ความพยายามในการสร้างกุศล โดยมีความเพียรที่ติดต่อกันไป ไม่ทำ ๆ หยุด ๆ เมื่อสามารถทำความดีได้มากน้อยแค่ไหนเพียงใดก็ตาม ก็พยายามรักษาคุณภาพจิตไว้สม่ำเสมอ

4) **อนุรักขนาปธาน** การพยายามรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมไป ในขั้นนี้ก็มีนัยเช่นเดียวกัน คือต้องปลูกฝังความพอใจ ให้กุศลความดีมีอยู่ เป็นอยู่ภายในจิต และใช้ความพยายามที่จะรักษาไว้ โดยมีการกระทำสืบต่อกันไป และเมื่อปฏิบัติได้ถูกต้องสมบูรณ์เช่นนี้แล้วปริมาณของบาปอกุศลที่ยังไม่เกิดก็ไม่เกิด ที่เกิดแล้วก็จะถูกลดลงไปตามลำดับ ปริมาณของกุศลที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็จะดำรงอยู่ตลอดไปดังที่มีคำกล่าวไว้ว่า

ลักษณะเหล่านี้เปรียบเหมือนกับน้ำในสระที่ขุ่น เมื่อเราพยายามป้องกันน้ำที่ขุ่นข้นไม่ให้เข้ามา แล้วก็เอาส่วนที่ขุ่นข้นออกไป นำส่วนที่เป็นน้ำใสเข้ามา ปริมาณความขุ่นข้นก็จะเจือจางไปโดยลำดับ ๆ ในที่สุดสระน้ำนั้นจะอยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้สอยบริโภคดื่มกินได้ จิตใจของบุคคลที่จะใช้ความเพียรพยายามผ่านขั้นตอนมาดังที่กล่าวแล้วก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกัน คือจะเป็นจิตที่สะอาดขึ้นสงบขึ้น

3. อิทธิบาท 4 (พระคันธสารภิวงศ์, 2549, หน้า 60) องค์ธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงซึ่งความสำเร็จเรียกว่า อิทธิบาท คำว่า ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติให้สมบูรณ์ในอิทธิบาทนั้น หมายถึงความสำเร็จในระดับฌานจิต และมัคคจิตที่เดียว องค์ธรรมของอิทธิบาท 4 มีลักษณะดังนี้

1) **ฉันทะ** ความพอใจหรือความเต็มใจ ความปลงใจกระทำที่เป็นเหตุให้สัมฤทธิ์ผล

2) **วิริยะ** คือความเพียรพยายามอย่างยิ่งยวด โดยไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคอันตรายต่าง ๆ มีความเข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ท้อถอย เป็นเหตุให้สัมฤทธิ์ผล

3) **จิตตะ** ความที่มีจิตจดจ่อ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป ปักใจให้มั่นคงอยู่ในองค์ธรรมเหล่านั้น

4) **วิมังสา** ความไตร่ตรอง หรือทดลอง คือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ดังที่มีคำกล่าวว่า

องค์ธรรมอิทธิบาทสี่นี้ จึงชื่อว่าเป็นใหญ่ในความสำเร็จทั้งหลาย โดย เฉพาะอย่างยิ่งหมายเอาความสำเร็จในกิจการงานอันเป็นกุศลแต่ฝ่ายเดียว และเป็น กุศลที่ลดหลั่นกันขึ้นไปโดยลำดับจนถึงโลกุตตรกุศล ถึงมรรค ผล นิพพาน กิจ การงานที่บุคคลธรรมดากระทำซึ่งจะสำเร็จผลนั้น ย่อมไม่อาจจะขาดองค์ธรรม คือ อิทธิบาท 4 ประการนี้ไปได้ แต่ว่าเวลาปฏิบัตินั้น บางครั้งบางคราว องค์ธรรม 4 อย่างนี้มีความยิ่ง ความหย่อนกัน คือบางทีฉันทะมีความแรงกล้า บางที วิริยะมี กำลังกล้า บางทีจิตตมีกำลังกล้า บางทีปัญญามีกำลังกล้า ถ้าธรรมใดมีกำลังกล้ามี กำลังมาก ก็เรียกว่า ธรรมที่กล้านั้นแต่องค์เดียวว่า เป็นอิทธิบาทนี้ว่าถึงหลักในการ ปฏิบัติ นี้ก็จะเป็นใหญ่ในด้านของความเชื่อ การน้อมใจเชื่อสิ่งที่มีเหตุผล โดยเฉพาะ อย่างยิ่งมีความเชื่อมั่นในคุณของพระรัตนตรัย

4. อินทรีย์ 5 (พระคันธสารภิวงศ์, 2549, หน้า 76) อินทรีย์ ในโพธิปักขิยธรรม แปลว่าความเป็นใหญ่ ความเป็นผู้ปกครองในธรรมที่เป็นฝ่ายดี เฉพาะฝ่ายดีที่จะให้รู้ถึงซึ่ง ญาณ ธรรมะ และอริยสัจจะธรรมอินทรีย์ในโพธิปักขิยธรรมแบ่งออกเป็น 5 ประการ คือ

1) **สัทธินทรีย์** การเป็นใหญ่ที่จะสร้างสัทธาปสาทะในอารมณ์ที่เป็นฝ่ายดีให้บังเกิดขึ้นภายในจิต สัทธานั้นแบ่งเป็น 2 อย่างคือ (1) **ปกติสัทธา** ได้แก่ความเชื่อใน ทาน ศีล ภาวนา อย่างที่สามัญชนทั่วไปประพฤติปฏิบัติกันได้โดยปกติ (2) **ภาวนาสัทธา** ได้แก่สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐานที่เกิดขึ้นมาจากการปฏิบัติในหลักของกรรมฐานที่ทรงแสดงไว้ สัทธา ชนิดนี้มีกำลังแรงกล้าและแนบแน่นในจิตใจของบุคคลได้เป็นอันมาก สมถภาวนาสัทธานั้น อกุศลจะทำให้เสื่อมได้ยาก ถ้าปฏิบัติไปจนเป็นวิปัสสนาภาวนาสัทธาแล้ว อกุศลไม่อาจจะทำให้สัทธาเสื่อมไปได้เลย

2) **วิริยินทรีย์** ความเพียรที่สมบูรณ์ ตามหลักของสัมมัปปธานทั้งสี่ประการ คือ เพียรละหวังไม่ให้บาปเกิดขึ้น เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว เพียรให้กุศลคือความดีบังเกิดขึ้น และเพียรรักษากุศลคือความดีที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม

3) **สตินทรีย์** การระลึกรู้อารมณ์อันเกิดขึ้นในสติปัฏฐานสี่ คือการตั้งสติระลึกอยู่ที่กาย เวทนา จิต ธรรม น้อมนาจิตให้สงบ เป็นสมถกรรมฐานและใช้ปัญญาพิจารณา กาย เวทนา จิธรรม ตามหลักของวิปัสสนากรรมฐาน จนเห็นความจริงแห่งกาย เวทนา จิต ธรรมว่า กาย เวทนา จิต ธรรมนี้ก็สักแต่ว่ากาย เวทนา จิต ธรรมไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาแต่ประการใด

4) **สมาธินทรีย์** มีหน้าที่ทำจิตของบุคคลให้ตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์ของกรรมฐาน จนเป็นเอกัคคตาจิต คือจิตมีอารมณ์เดียว คือได้รูปฌาน 4

5) **ปัญญินทรีย์** ความรู้ ความเห็น ความเห็นขันธ์ 5 อายตนะ ธาตุว่าเต็มไป ด้วยโทษ เป็นวัฏฏทุกข์ ได้แก่ปัญญาที่สามารถชำแรกแยกแยะสิ่งทั้งหลายออกไปให้เห็นประจักษ์ชัดเจนตามความเป็นจริงนั่นเอง ดังมีคำกล่าวไว้ว่า

อินทรีย์ในโพธิปักขิยธรรมนี้ แสดงความเป็นใหญ่ที่จะให้ถึงความตรัสรู้มรรคผล นิพพาน สำหรับผู้ปฏิบัติให้ถูกต้องสมบูรณ์ ธรรมะหมวดนี้เป็นหลักปฏิบัติทางจิตใจทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งหลายทั้งปวงโดยตรง ว่าด้วยอินทรีย์

5. พละ 5 (อภิ.วิ. 35/44/513-514) แปลว่า ธรรมอันเป็นกำลัง หมายถึง คุณธรรมที่ทำให้จิตเข้มแข็งไม่หวั่นไหวในอกุศลธรรมต่าง ๆ มี 5 อย่างคือ

1. สัทธาพละ (พละคือศรัทธา)
2. วิริยพละ (พละคือวิริยะ)
3. สติพละ (พละคือสติ)
4. สมาธิพละ (พละคือสมาธิ)
5. ปัญญาพละ (พละคือปัญญา)

ซึ่งเป็นธรรมหมวดเดียวกันกับอินทรีย์ 5 แต่ที่เรียกว่า พละ เพราะทำให้จิตของผู้ปฏิบัติธรรมเข้มแข็งไม่หวั่นไหวในอกุศลธรรมต่าง ๆ คือ ความไม่เชื่อ ความเกียจคร้าน ความขาดสติ ความฟุ้งซ่าน และความไม่รู้ จากความหมายนี้ชี้ให้เห็นว่าในการปฏิบัติธรรมนั้น ผู้จะบรรลุธรรมได้ต้องมีสัทธา วริยะ สติ สมาธิ และปัญญา กล้าแข็งถึงขั้นปิดกั้นอกุศลธรรมต่างๆ ฝ่ายตรงข้ามไม่ให้เกิดขึ้นพละ 5 นี้เป็นคุณธรรมหมวดหนึ่งที่ทำให้ผู้ปฏิบัติดำเนินไปสู่พระนิพพานได้ ดังที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย แม่น้ำคงคาไหลไปสู่ทิศปราจีน บ่าไปสู่ทิศปราจีน หลากไปสู่ทิศปราจีน แม้ฉันใด ภิกษุก็ฉันนั้นเหมือนกัน เมื่อเจริญพละ 5 ประการ ทำพละ 5 ประการให้มาก ย่อมน้อมไปสู่นิพพาน โน้มไปสู่นิพพาน โอนไปสู่นิพพาน” (สำ.ม. (บาลี) 19/705/218, สำ.ม. (ไทย) 19/705/269)

6. โพชฌงค์ 7 (สำ.ม.19/93/58,ที.ปา.11/327/264) แปลว่า องค์ธรรมเครื่องตรัสรู้อริยสัจสี่ โพชฌงค์เป็นส่วนที่ให้เกิดความรู้ คือความรู้ในอริยสัจสี่ หรือที่เรียกว่า มรรคจิต มีลักษณะดังนี้คือ

1) **สติสัมโพชฌงค์** สติ คือการระลึกรู้อารมณ์ของสติปัฏฐาน 4 เป็นความระลึกที่ต่อเนื่องกันมาจนแก่กล้าเป็นอินทรีย์ เป็นสติพละ เป็นสัมมาสติ ด้วยอำนาจแห่งวิปัสสนา ภาวนาสามารถทำลายความประมาทเสียได้ สติที่ฝึกปรือจนมาถึงระดับนี้ เรียกว่า สติสัมโพชฌงค์ สามารถเป็นที่เกิดความรู้ในองค์มรรคได้

2) **ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์** เป็นองค์ธรรมเครื่องตรัสรู้ ได้แก่ปัญญาที่รู้ นามรูปว่าไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา จนแก่กล้าเป็นวิมังสาในอิทธิบาท เป็นปัญญาอินทรีย์ เป็นปัญญาพละ เป็นสัมมาทิฏฐิ ด้วยอำนาจแห่งวิปัสสนาภาวนา ซึ่งสามารถทำลาย โมหะ คือความหลงไปได้ ปัญญาที่

พัฒนาถึงจุดนี้แหละ เรียกว่า ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์ ต้องมีความสามารถที่จะทำให้เกิดมรรคญาณคือความรู้ในองค์มรรคได้

3) **วิริยสัมโพชฌงค์** เป็นองค์ธรรมตรัสรู้ ได้แก่ความเพียรพยายามในประธาน คือ ความเพียรสี่ประการตามที่กล่าวมาแล้ว แก่กล้ามีวิริยะในอิทธิบาทสี่ เป็นวิริยอินทรีย์ เป็นวิริยะ พละ และเป็นสัมมาวายามะ ด้วยอำนาจแห่งวิปัสสนา ย่อมสามารถทำลายความเกียจคร้าน ได้วิริยะที่พัฒนาถึงระดับนี้จึงชื่อว่า เป็นวิริยะสัมโพชฌงค์

4) **ปิติสัมโพชฌงค์** องค์ธรรมเครื่องตรัสรู้ ปิตินั้น แปลว่า ความอิ่มใจในการเจริญสติปัฏฐาน ผู้ที่เจริญสติปัฏฐานนั้น เมื่อมีสติปัญญา มีความเพียรอย่างจริงจังจนเกิดปิติแล้วจะเกิดปิติเป็นธรรมดา ปิติที่เกิดด้วยอำนาจการเจริญวิปัสสนา ย่อมทำลายความยินดีที่เป็นเหตุให้เกิด ความยินดี ยินร้าย หรือพยาบาทเสียได้ ให้วิปัสสนาเศร้าหมองไปได้

5) **ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์** มีความสงบกาย สงบใจ ในการเจริญสติปัฏฐาน ผู้ที่เจริญสติปัฏฐานนั้น เมื่อมีสติปัญญา มีความเพียรอย่างแรงกล้าเกิดปิติแล้ว ขณะนั้นปิติกำลังแก่กล้าทำให้จิตตื่นเต้นมาก เมื่ออาการตื่นเต้นสงบลง ปัสสัทธิก็มีกำลังขึ้น ทำให้จิตและเจตสิกมีความสงบเยือกเย็น ประณีต อาการอย่างนี้มีมากไป ก็อาจจะทำให้สำคัญผิด คิดไปได้ว่า ความสงบนี้แหละคือพระนิพพานก็ได้ เหตุนี้ปัสสัทธิจึงจัดเป็นวิปัสสนูปกิเลส คือเป็นเครื่องที่ทำให้วิปัสสนาเศร้าหมองไปได้

6) **สมาธิสัมโพชฌงค์** เป็นองค์ธรรมเครื่องตรัสรู้ สมาธิคือการมีใจตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียวอย่างแน่วแน่จนได้ชื่อว่า เป็นสมาธิอินทรีย์ เป็นสมาธิพละ และเป็นสัมมาทิฏฐิสมาธิสัมโพชฌงค์มีได้ทั้งฝ่ายสมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา สมาธิเกิดจากสมถภาวนา ก็มีบริกรรมสมาธิ อุปจารสมาธิเป็นสมาธิที่เฉียดใกล้ความสงบเข้าไปมาก และเป็นอัปปมานาสมาธิ คือสมาธิที่แน่วแน่ผลสูงสุดได้แก่สมาบัติ 8 ส่วนสมาธิในวิปัสสนาได้แก่การพิจารณาเห็นนามรูปตามพระไตรลักษณ์

7) **อุเบกขาสัมโพชฌงค์** ความรู้มีใจเป็นกลาง ๆ เพราะเห็นความเป็นจริง ไม่ให้เกิดความยินดียินร้ายในอารมณ์กรรมฐาน ย่อมเกิดความชอบใจ ไม่ชอบใจติดตามอยู่เสมอด้วยว่าจิตไม่สามารถตั้งอยู่ในทางสายกลางแน่วแน่มั่นคง แต่เมื่อจิตตั้งอยู่ได้มั่นคงดีแล้ว อุเบกขาสัมโพชฌงค์ก็จะบังเกิดขึ้น ก็จะทำให้สัทธา ปัญญา วิริยะ สมาธิมีความสม่ำเสมอกัน และก็จะทำลายนิวรณ์ 5 ให้สงบลงไป ซึ่งจะเป็นบันไดให้เกิดมรรคญาณขึ้น คือความรู้ในองค์มรรคดังมีคำที่กล่าวไว้ในสัง-ยุตตรนิกายว่า

องค์ธรรมโพชฌงค์ 7 เหล่านี้จะทำให้มีจักษุ ทำให้มีญาณ มีปัญญา และเป็นที่ตั้งแห่งความเจริญของปัญญา ไม่เป็นไปเพื่อความคับแค้น เป็นไปเพื่อพระนิพพานพระพุทธองค์ตรัสว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเจริญสติสัมโพชฌงค์ อันอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธอันไพบูลย์ หาประมาณมิได้ ไม่มีความเบียดเบียน เธอมีจิตอุเบกขา สัมโพชฌงค์อบรมดีแล้ว ย่อมแทงทะลุ ย่อมทำลายกองโลภะที่ยังไม่เคยแทงทะลุ ก็ยังไม่เคยทำลายเสียได้ ย่อมแทงทะลุ ย่อมทำลายกองโมหะที่ยังไม่เคยแทงทะลุ ยังไม่เคยทำลายเสียได้

7. มรรคมีองค์ 8 (ที.ม.10/299/348, ม.มู.12/149/123, ม.อุ.14/704/453, อภิ.วิ.35/569/307) หรือ อัฏฐังคิกมรรค (ที.ม. (บาลี) 10/402/266, ที.ม. (ไทย) 10/402/335) เรียกเต็มว่า อริยอัฏฐังคิกมรรค แปลว่า “ทางมีองค์แปดประการ อันประเสริฐ” หรือ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา แปลว่า “ทางข้อปฏิบัติที่นำไปสู่ความดับทุกข์” องค์แปดของมรรค หรือ มัคคังคะ มีดังนี้

1. **สัมมาทิฏฐิ**เห็นชอบ ได้แก่ ความรู้อริยสัจจ์ 4 หรือ เห็นไตรลักษณ์ หรือ รู้อกุศล และกุศลมูล หรือเห็นปฏิจจสมุปบาท

2. **สัมมาสังกัปปะ** ดำริชอบ ได้แก่ เนกขัมมสังกัปป์ ความคิดปลอดจากกาม ความคิดไม่ครุ่นข้องหรือเคลือบแฝงด้วยความอยากได้ใคร่เอาแส่เสพ คิดในทางสละ ไม่โลภ อพยาบาทสังกัปป์ ความคิดปลอดจากความมุ่งร้ายแค้นเคือง คิดด้วยเมตตา อวิหิงสาสังกัปป์ ความคิดปลอดจากการข่มเหงเบียดเบียน คิดเกื้อการุณย์

3. **สัมมาวาจา** เจรจาชอบ ได้แก่ เว้นวจีทุจริต 4 กล่าววจีสุจริต 4

4. **สัมมากัมมันตะ** กระทำชอบ ได้แก่ เว้นกายทุจริต 3 ประกอบกายสุจริต 3

5. **สัมมาอาชีวะ** เลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ เว้นมิจฉาชีพ ประกอบสัมมาอาชีพ

6. **สัมมาวายามะ** พยายามชอบ ได้แก่ การเพียรพยายามตามหลัก ปธาน 4 หรือสัมมัปปธาน 4

7. **สัมมาสติ** ระลึกชอบ ได้แก่ การมีสติทัน ที่ดำเนินไปตามหลัก สติปัฏฐาน 4

8. **สัมมาสมาธิ** ตั้งจิตมั่นชอบ ได้แก่ การมีสมาธิที่เจริญขึ้นตามหลักฌาน 4

มรรค หรืออริยมรรคมีองค์ 8 นี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมาปฏิปทา หมายถึงทางสายกลาง และมรรคมีองค์ 8 นี้ได้ชื่อว่า เป็นพรหมจรรย์ ผลแห่งพรหมจรรย์ก็คือโสดาปัตติผล สกทาคามิผล อนาคามิผล และอรหัตผล บุคคลปฏิบัติตามมรรคมีองค์ 8 ชื่อว่าได้ดำเนินตามทางที่พาไปสู่พระนิพพาน (พระวรมน ขนฺติโก (วัดถุมา), 2554, หน้า 49-75)

มรรคมีองค์ 8 นี้สามารถสรุปลงในหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ได้แก่ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ รวมลงในศีล สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ รวมลงในสมาธิ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ รวมลงในปัญญา ในโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ คือแบ่งออกเป็น 7 หมวด ซึ่งในแต่ละหมวด ล้วนแต่มีปัญญาเป็นหลักเพื่อให้เกิดการรู้แจ้งเห็นจริงในสภาวธรรมทั้งปวง การบรรลุธรรมในระดับต่างๆ เกิดมีขึ้นได้ก็เพราะมีปัญญาเป็นสาคัญ ด้วยเหตุนี้พระพุทธองค์จึงทรงยกย่องปัญญาหรือปัญญินทรีย์ ว่าเป็นยอดกว่าธรรมข้ออื่น ๆ ในโพธิปักขิยธรรมทุกหมวด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในโพธิปักขิยธรรมนี้จะมีปัญญาอยู่ทุกหมวดธรรม กล่าวคือ ในสติปัฏฐาน 4 เรียกปัญญาว่า อนุปัสสนา ในอิทธิบาท 4 เรียกปัญญาว่า วิมังสา ในอินทรีย์ 5 และพละ 5 เรียกปัญญาว่า ปัญญาคำเดิม ในโพชฌงค์ 7 เรียกปัญญาว่า ธัมมวิจยะ และในมรรคมีองค์ 8 เรียกปัญญาว่า สัมมาทิฏฐิ ซึ่งในแต่ละหมวดธรรมมีความสมบูรณ์อยู่ในตัว ดังนั้นผู้ที่ต้องการบรรลุธรรมไม่จำเป็นว่าจะต้องปฏิบัติพร้อมกันทุกหมวด เลือกปฏิบัติตามหมวดใดหมวดหนึ่งก็สามารถที่จะโน้มน้าวจิตใจของผู้ปฏิบัติไปสู่ความหลุดพ้นได้

เหมือนกัน เปรียบเหมือนแม่น้ำทุกสาย ไม่ว่าจะยาวหรือสั้นจะกว้างหรือแคบอย่างไร สุดท้ายก็ไหลไปรวมกันลงสู่ทะเลเหมือนกัน

องค์ธรรมของสัมมัปปธาน 4

สัมมัปปธาน 4 มีองค์ธรรมที่เป็นตัวปฏิบัติการคือความเพียร ซึ่งจัดเป็นสังขารขันธ์ ดังคัมภีร์วิภังค์ที่ว่า “สัมมัปปธาน 4 ไม่เป็นจิต สัมมัปปธาน 4 เป็นเจตสิก” (อภิ.วิ (บาลี) 35/430/259, อภิ.วิ (ไทย) 35/430/340) ส่วนหนึ่งแห่งสังขารขันธ์ ที่เรียกว่าสัมมัปปธาน 4 นี้ หมายถึง ความเพียรชอบ ความเพียรใหญ่ โดยปฏิบัติการใน 4 หน้าที่คือ สังวรปธาน ได้แก่ เพียรระวังหรือเพียรปิดกั้น คือเพียรระวังยับยั่งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น มิให้เกิดขึ้น ปหานปธาน ได้แก่เพียรละหรือเพียรกาจัด คือเพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ภาวนาปธาน ได้แก่เพียรเจริญ หรือเพียรก่อให้เกิด คือเพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดขึ้นและ อนุรักขนาปธาน ได้แก่เพียรรักษา คือเพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบูลย์

องค์ธรรมของสัมมัปปธานทั้ง 4 นี้ได้แก่ วิริยเจตสิก ตามสัมปโยคนัย วิริยเจตสิก ประกอบกับจิตได้ 73 หรือ 105 ดวง (เว้นอวิริยจิต 16) แต่วิริยเจตสิก ที่เป็นสัมมัปปธานได้เฉพาะที่ประกอบกับกุสลญาณสัมปยุตต จิต 17 เท่านั้น คือ มหากุสลญาณ สัมปยุตตจิต 4, มหัคคตกุสล 9, มัคคจิต 4

ส่วนวิริยเจตสิกในอกุสลจิต 12, ที่ในอเหตุกจิต 2 (คือ มโนทวารา วัชชนจิต 1 หสิตุปปาทจิต 1) ที่ในมหากุสลญาณวิปปยุตตจิต 4, ที่ในมหาวิบาก จิต 8, ที่ในมหากิริยาจิต 8, ที่ในมหัคคตวิบากจิต 9, ที่ในมหัคคตกิริยาจิต 9 และที่ในผลจิต 4 รวม 56 ดวงนี้ ไม่นับเป็นสัมมัปปธานเพราะ วิริยเจตสิกที่ในอกุสลจิต 12 เป็นสัมมัปปธานไม่ได้ เพราะสัมมัปปธานหมายความว่า การเพียรพยายามโดยชอบธรรม แต่อกุสลจิตเป็นจิตที่ไม่ชอบธรรม ดังนั้นวิริยเจตสิกที่ในอกุสลจิตจึงเป็นสัมมัปปธานไม่ได้แต่เรียกได้ว่าเป็นมิจฉาปธาน

วิริยเจตสิกที่ในมโนทวาราวัชชนจิต 1 เป็นสัมมัปปธานไม่ได้ เพราะ มโนทวาราวัชชนจิตไม่มีหน้าที่ทำชวนกิจประการหนึ่ง และเป็นจิตที่ไม่มีสัมปยุตต เหตุเลยอีกประการหนึ่ง ความเพียรพยายามนั้นจึงมีกำลังอ่อนไม่เรียกว่าเป็นความ พยายามอันยิ่งยวด ดังนั้น จึงเป็นสัมมัปปธานไม่ได้

วิริยเจตสิกที่ในหสิตุปปาทจิต 1 เป็นสัมมัปปธานไม่ได้ เพราะจิตดวง นี้เป็นจิตยิ้มแย้มของพระอรหันต์การยิ้มแย้มของพระอรหันต์เป็นแต่เพียงกิริยา ไม่มี การละอกุสลหรือเจริญกุสลแต่อย่างใด จึงเป็นสัมมัปปธานไม่ได้แต่เรียกได้ว่าเป็นมิจฉาปธาน

วิริยเจตสิกที่ในมหากุสลญาณวิปปยุตต 4 เป็นสัมมัปปธานไม่ได้เพราะจิตที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา ก็ย่อมมีความเพียรพยายามน้อยเป็นธรรมดา ไม่มากจนถึงกับเรียกว่าเป็นอย่างยิ่งยวดได้ และถ้าหากว่าจะเกิดมีความเพียรพยายาม เป็นอย่างยิ่งยวดขึ้นมา แต่เมื่อไม่ประกอบด้วยปัญญาแล้วไซร้ก็ไม่สามารถที่จะรู้อริยสัจจ 4 ได้ดังนั้นจึงเป็นสัมมัปปธานไม่ได้

แต่อีกนัยหนึ่งก็แสดงว่า วิริยเจตสิกที่ในมหากุสลญาณวิปปยุตต 4 ก็เป็น สัมมัปปธานได้ เพราะจิตที่เป็นมหากุสลญาณวิปปยุตตที่เกิดขึ้นในขณะเจริญสติปัฏฐาน ก็นับว่าเป็นสติปัฏฐานได้ดังที่กล่าวแล้วตอนแสดงองค์ธรรมของสติปัฏฐาน นั้น เมื่อเป็นเช่นนี้วิริยะที่ในมหากุสลญาณ วิปปยุตต 4 อันเกิดขึ้นในขณะเจริญ สติปัฏฐาน ก็ควรนับเป็นสัมมัปปธานได้โดยทำนองเดียวกัน ส่วนที่จะบังเกิดผลเพียงใดหรือไม่นั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก

วิริยเจตสิกที่ในมหาวิบากจิต 8 เป็นสัมมัปปธานไม่ได้ เพราะวิบากจิต ไม่ใช่ชวนจิต จึงไม่มีหน้าที่ทำการละอกุสล ไม่ก่ออกุสล ทำกุสล และเจริญกุสล รวม 4 อย่าง อันเป็นกิจการงานโดยเฉพาะของสัมมัปปธาน มหาวิบากจิตมีหน้าที่ ทำแต่ปฏิสนธิกิจ ภวังคกิจ จุติกิจ และตทาลัมพนกิจเท่านั้น ดังนั้นจึงเป็น สัมมัปปธานไม่ได้

วิริยเจตสิกที่ในมหากิริยาจิต 8 เป็นสัมมัปปธานไม่ได้ เพราะจิตทั้ง 8 ดวงนี้เป็นจิตของพระอรหันต์ ซึ่งเรียกว่า อเสกขบุคคล คือบุคคลผู้จบการศึกษาแล้ว ละกิเลสได้เป็นสมุจเฉทปหาน ไม่มีอกุสลใดที่จะต้องละ ต้องระวังอีก รวมทั้งไม่มี กุสลใดที่จะต้องก่อ จะต้องรักษาให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกแล้ว รวมความมหากิริยาจิต ไม่ต้องทำหน้าที่การงานของสัมมัปปธานนั้นเลย ดังนั้นจึงเป็นสัมมัปปธานไม่ได้

วิริยเจตสิกที่ในมหัคคตวิบากจิต 9 เป็นสัมมัปปธานไม่ได้ เพราะ จิตทั้ง 9 ดวงนี้ ทำหน้าที่ปฏิสนธิกิจ ภวังคกิจ จุติกิจ โดยเฉพาะเพียง 3 อย่างนี้เท่านั้น ไม่มีหน้าที่ในชวนกิจเลย จึงไม่มีหน้าที่ทำการ ละอกุสลไม่ก่ออกุสล ทำกุสล และเจริญกุสลทั้ง 4 อย่างนี้แต่อย่างใดเลย เมื่อไม่มีหน้าที่ทำกิจการงานของสัมมัปปธานจึงเป็นสัมมัปปธานไม่ได้

วิริยเจตสิกที่ในมหัคคตกิริยาจิต 9 เป็นสัมมัปปธานไม่ได้ เพราะจิต 9 ดวงนี้ เป็นจิตของพระอรหันต์ เมื่อเป็นจิตของพระอรหันต์ ก็มีเหตุผลดังกล่าวมา แล้วในมหากิริยาจิตนั้น ดังนั้นจึงเป็นสัมมัปปธานไม่ได้

วิริยเจตสิกที่ในผลจิต 4 (หรืออย่างพิสดาร 20) เป็นสัมมัปปธานไม่ได้ เพราะผลจิตไม่ได้เป็นผู้กระทำการ ละอกุสล ไม่ก่ออกุสลไม่ทำกุสล และ เจริญกุสล อันเป็นหน้าที่การงานโดยเฉพาะของสัมมัปปธานแต่อย่างใด ๆ เลย เป็นแต่เพียงเป็นผู้รับผลเสวยผลที่มัคคจิตได้กระทำการงานทั้ง 4 นั้นมาให้แล้ว เมื่อไม่ได้ทำหน้าที่ของสัมมัปปธาน จึงเป็นสัมมัปปธานไม่ได้ (นันทพล โรจนโกศล, 2548, หน้า 163)

จากการศึกษาพบว่า องค์ธรรมนั้นมีจุดมุ่งหมายก็คือ การบรรลุธรรม คือการใช้ความเพียรทั้งสี่วาระนี้คือการปฏิบัติการแห่งส่วนหนึ่งสังขารขันธ์ที่เรียกว่า วิริยะ การนำความเพียรมากั้นไม่ให้ความโกรธความโลภ และความหลงเกิดขึ้นนี้ คือสังวรปธาน การนำความเพียรนี้มาละความโกรธและความหลงนี้ คือปหานปธาน การนำความเพียรนี้มาทำสมาธิให้เกิดขึ้นนี้ คือภาวนาปธาน และการ

นำความเพียรนี้มารักษาสัมมาสมาธิที่เกิดขึ้นแล้ว ให้สมาธิตั้งมั่นและเจริญต่อไปนี้ คืออนุรักขนปธาน เป็นหลักปฏิบัติเพื่อบรรลุธรรม เป็นต้น

ฉะนั้นการที่จะบรรลุมรรคผลนิพพานได้นั้น จะต้องดำเนินไปตามทางสายกลางคือมัชฌิมาปฏิปทา อันมีสติปัฏฐาน 4 และมรรคมีองค์ 8 เป็นจุดเริ่มต้น และจุดที่จะให้สำเร็จ แต่ในขณะที่บรรลุพระนิพพานนั้น โพธิปักขิยธรรมต้องประกอบหมายถึงทำหน้าที่พร้อมเพรียงกัน

การปฏิบัติวิปัสสนาธุระนี้ เป็นสิ่งสำคัญข้อหนึ่งของสัทธรรม 3 เพราะนอกจากจะเรียนรู้ปริยัติสัทธรรมแล้ว จะต้องเจริญสัทธรรมข้อ 2 อันได้แก่ ปฏิบัติสัทธรรม ถ้าปรารถนาจะให้หลุดพ้นจากวัฏฏทุกข์ มีทางเดียวคือเจริญวิปัสสนามีสติปัฏฐานและมรรคมีองค์ 8 เป็นทางเดิน จึงจะสามารถถึงสัทธรรมข้อ 3 คือ ปฏิเวธสัทธรรมอันนามาซึ่งสันติสุขอันถาวร

พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญการปฏิบัตินี้ว่า เป็นการบูชาอย่างเยี่ยมยอดแนวทางวิปัสสนานี้ ถือเอารูปธรรม นามธรรม เป็นกรรมฐาน เอารูปนามเป็น เอารูปนามเป็นทางเดิน โดยมีสติเป็นผู้เพ่ง ปัญญาเป็นผู้รู้เพื่อให้แจ้งแทงตลอดในสภาวธรรมที่หลงยึดมั่นถือมั่นว่ามีสภาพความเป็นจริงอย่างไร และละโมหะที่ทำให้หลงงมงายออกเสียได้

พระพุทธเจ้าทรงตรัสเตือนผู้ปรารถนาจะบำเพ็ญวิปัสสนาธุระอย่างถูกต้องและได้ผลสมความปรารถนา สรุปได้ดังนี้

1) ต้องมีผู้แนะนาสั่งสอน คือมีกัลยาณมิตร

2) มีสถานที่ที่ปฏิบัติที่สงบสงัดเป็นสัปปายะ

3) ต้องมีธรรม 3 ประการนี้คือ ความตั้งใจจริง ความไม่ประมาท และปัญญา

4) ไม่มีปลิโพธิ คือ ความไม่กังวลห่วงใยใด ๆ ทั้งสิ้น (พระภาวนาวิสุทธิคุณ (จรัญ ตธมฺโม), 2533, หน้า 239 – 244)

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการรักษาวินัย

ความหมายของคำว่า “วินัย”

วินัย ระเบียบวินัยและวินัย มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังนี้

กรมวิชาการ (2552, หน้า 21) ได้ระบุว่า วินัย หมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ข้อตกลงที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกันเพื่อให้อยู่อย่างราบรื่นมีความสุข ความสำเร็จโดยอาศัยการฝึกให้ปฏิบัติตนรู้จักควบคุมตนเอง

ปราชญา กล้าผจัญและพอตา บุตรสุทธิวงศ์ (2560, หน้า 111) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน นอกจากนี้แล้ว วินัยยังหมายถึง ลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกมาว่า สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของวินัยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายด้วย

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2551, หน้า 290) ให้ความหมายวินัยไว้ว่า การอยู่ในระเบียบข้อบังคับและข้อปฏิบัติ

พนัส หันนาคินทร์ (2556, หน้า 38) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง กติกาและกฎหมายตามที่สังคมได้วางไว้หรือกลุ่มได้กำหนดตกลงนำมาซึ่งความสงบสุขความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงและความปลอดภัย

วิเชียร วิทยอุดม (2560, หน้า 215) กล่าวว่า วินัยองค์การเป็นกระบวนการลงโทษพนักงานที่ฝ่าฝืนกฎขององค์การ หรือมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ที่แย่ถึงแย่มากและต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ในหลายปีที่ผ่านมาผู้บริหารที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานหรือพฤติกรรมของพนักงานมักกล่าวว่า “คุณถูกไล่ออกแล้ว !” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารคือบุคคลที่ชี้ขาดการตัดสินและใช้วินัยองค์การ

สมบูรณ์ สิงห์คำป้อง (2562, หน้า 36) กล่าวว่า วินัย หมายถึง คุณลักษณะที่อยู่ภายในตัวบุคคลที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้โดยไม่ถือว่าเป็นการบังคับให้กระทำ

อรรณพ อุ่นจะทำ (2551, หน้า 18) กล่าวว่า วินัย หมายถึง มาตรการที่สร้างขึ้นเพื่อให้สมาชิกในสังคมต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่แต่ละสังคมกำหนดไว้ อาจเป็นทั้งการส่งเสริมให้กระทำความดีหรือให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับหรืออาจเป็นการลงโทษ

จากแนวคิดที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับของสังคม ความสามารถของบุคคลในการกระทำและควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังและเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากสามัญสำนึกขึ้นมาเองซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ดีงามที่มีอยู่ในตัวบุคคลเกิดจากการได้รับการอบรม ปลูกฝังของมนุษย์ด้วยความสมัครใจและมุ่งมั่นที่จะทำในสิ่งที่ดีงามแม้จะมีสิ่งเร้าภายนอกหรือภายในตนเองพฤติกรรมก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงโดยพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นจะต้องไม่ขัดกับระเบียบของสังคมด้วย

ความสำคัญของวินัย

วินัย เป็นข้อปฏิบัติที่ใช้ควบคุมความประพฤติของคนดังที่กล่าวมาในความหมายของวินัย เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในสังคม ดังนั้นระเบียบวินัยจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

เชาว์ มณีวงศ์ (2556, หน้า 168) กล่าวถึงความสำคัญของวินัยไว้ว่า ช่วยให้บุคลากรควบคุมดูแลตนเองและสังคมส่วนรวมได้ด้วยความสงบสุข เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงานการทำงานช่วยนำคนไปสู่การทำความดีความเจริญ เว้นข้อห้ามทำตามคำสั่งบางประการมากกว่าส่วนตนสังคมเป็นสุขร่มเย็น วินัยช่วยให้คนมีระเบียบในตนเอง ลดความขัดแย้งเกิดความสามัคคีดำรงตนอยู่ในสังคมและทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

พนัส หันนาคินทร์ (2556, หน้า 239) กล่าวว่า วินัยช่วยเสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติตามเกิดความรู้สึกสำนึกและความเคยชินที่ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีงามเป็นมาตรฐานระหว่างความประพฤติของกลุ่มบุคคล ผู้ปฏิบัติงานในองค์การช่วยเตรียมตัวบุคลากร สำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคตจะได้ใช้สิทธิเสรีภาพและความรับผิดชอบอย่างถูกต้องช่วยสร้างและรักษาไว้ซึ่งสภาพการณ์อันจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าขององค์การ หากขาดระเบียบวินัยการดำเนินงานขององค์การ จะเต็มไปด้วยอุปสรรค

สนั่น สุมิตร (2560, หน้า 20-21) กล่าวถึง ความสำคัญของวินัยพอสรุปได้ว่า การฝึกทางวินัยโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้มีนิสัยประจำใจดี คือ ให้มีความเคารพมีมารยาทและความประพฤติอันดีงาม มีความเห็นอกเห็นใจกันมีความร่วมมือซึ่งกันและกันความสำคัญของวินัยมีดังนี้

1. วินัยทำให้ผู้รักษาเป็นคนดีเป็นเครื่องมือปกป้องความเสื่อมเสีย

2. วินัยเป็นเครื่องมือวัดความดีของคนใครจะเป็นคนดีหรือคนเลว ดีมาก ดีน้อยและไม่มีอะไรเป็นเครื่องมือวัดได้อย่างแม่นยำเท่ากับการสังเกตวินัยของผู้นั้นว่าเคร่งครัดในวินัยของตนเองเพียงใด

3. วินัยเป็นเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2560, หน้า 167) วินัยเป็นข้อกำหนดการปฏิบัติที่มีความสำคัญมากต่อการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลหน่วยงานหรือองค์การ ซึ่งได้กล่าวถึงความสำคัญไว้ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานบุคคล ในหน่วยงานย่อมประกอบด้วยบุคคลหลายคนหลายฝ่าย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนด ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ขึ้นเป็นข้อปฏิบัติเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้คล่องตัว สะดวก รวดเร็ว และไม่เป็นปัญหาต่อระบบงาน

2. ด้านพฤติกรรมของบุคคล ช่วยกำหนดของเขตในการปฏิบัติของบุคคลให้อยู่ในแนวปฏิบัติที่พึงประสงค์ถูกต้องตามจารีตประเพณี และสิ่งที่สังคมต้องการเพื่อความเจริญก้าวหน้าแก่ตนเองย่อมต้องมีวินัยต่อผู้อื่นด้วย ซึ่งทำให้บุคลากรเหล่านั้นสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างไม่เป็นปัญหาต่อหน่วยงานของตนเองและสังคม

ปราชญา กล้าผจัญและพอตา บุตรสุทธิวงศ์ (2550, หน้า 111) กล่าวว่า ความจำเป็นที่มนุษย์ต้องมีระเบียบวินัย ประกอบด้วยต่าง ๆ ดังนี้

1. ความจำเป็นตามกฎหมาย กฎหมายต่าง ๆ ได้แก่ กฎหมายแรงงาน กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547

2. ความจำเป็นทางด้านแรงงานสัมพันธ์ องค์การจำทำงานได้อย่างราบรื่น และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ก็ต่อเมื่อเกิดความร่วมมือ และความเข้าใจระหว่างกันและกัน แต่ละฝ่ายต้องทราบและปฏิบัติตามหน้าที่ และบทบาทของตน ทุกคน ทุกฝ่ายต้องมีวินัย และรักษาระเบียบวินัย หากทุกคนประพฤติอยู่ในกรอบวินัยปัญหาต่าง ๆ ก็จะหมดไป

3. ความจำเป็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ระเบียบวินัยเป็นเครื่องกำหนดมาตรฐานความประพฤติในการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์การ เป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดผลการปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ

4. ความจำเป็นต้องความเจริญก้าวหน้าขององค์การ เมื่อมนุษย์ในองค์กร มีพฤติกรรมแห่งองค์กรที่ดี ต่างก็มีระเบียบวินัยในตนเอง เคร่งครัดในการรักษากฎ กติกา วินัยส่วนร่วมไม่มีใครละเมิด ไม่มีใครฝ่าฝืน องค์การนั้นก็ย่อยที่เกิดความสุข และสามารถที่จะพัฒนาความก้าวหน้าให้เกิดขึ้นในองค์การได้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า วินัยมีประโยชน์อย่างยิ่ง เป็นเป้าหมายหลักที่สังคมต้องการให้เกิดกับคนทุกคนและคงอยู่พัฒนาขึ้นติดตัวไปตลอดชีวิต เพราะวินัยเป็นเครื่องกำหนดทิศทางให้กับสมาชิกในสังคมใช้ยึดถือและปฏิบัติตามเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นส่วนรวม

หลักการสำคัญของวินัย

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2557, หน้า 26-27) กล่าวว่า หลักการดำเนินการทางวินัยเป็นเรื่องละเอียดอ่อนจะต้องดำเนินการให้รัดกุม โดยมีหลักดำเนินการดังนี้

1. หลักการป้องกัน (Prevention) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการประพฤติผิดวินัยเกิดขึ้นมีแนวความเชื่อพื้นฐานว่า การป้องกันนั้นดีกว่าการเยียวยา โดยดำเนินการป้องกันด้วยวิธีการหลาย ๆ อย่าง

2. หลักการควบคุม (Control) เพื่อควบคุมให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับขององค์กร โดยดำเนินการควบคุมดูแลหรือชักจูงให้ประพฤติปฏิบัติตามสิ่งที่กำหนดไว้

3. หลักการแก้ไข (Correction) เพื่อป้องกันแก้ไขปรับปรุงการประพฤติผิดวินัย ดำเนินการโดยการลงโทษหรือแก้ไขพฤติกรรมตามความเหมาะสม

4. หลักการพัฒนาและส่งเสริม (Development) เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นให้ประพฤติดียิ่งขึ้นโดยองค์กรจัดสภาพสิ่งแวดล้อมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาและการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์

จากหลักการสำคัญของวินัยที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า หลักการสำคัญของวินัยองค์กรสามารถนำหลักการหรือแนวปฏิบัติที่ออกหรือกำหนดโดยหน่วยงานบังคับบัญชาระดับสูงสามารถกำหนดขึ้นอาจจะองค์กรกำหนดขึ้นเองหรือองค์กรให้บุคคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎหรือแนวปฏิบัติก็ได้ โดยวินัยนั้นมีการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันหรือการแก้ไขไว้ ซึ่งการดำเนินการทางวินัยกับบุคลากรควรประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริมวินัยของบุคลากร 2) ด้านการป้องกันการทำผิดวินัยของบุคลากร 3) ด้านการแก้ไขวินัยของบุคลากร

2.3 ระเบียบวินัยของผู้ต้องขัง

การดำเนินการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขัง ได้กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 มาตรา 68 ความว่า “ผู้ต้องขังผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเรือนจำ ข้อบังคับเรือนจำหรือระเบียบกรมราชทัณฑ์ ให้ถือว่าผู้ต้องขังผู้นั้นกระทำผิดวินัย”

ประกอบกับกฎกระทรวงการดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2563 ออกตามความในมาตรา 7 วรรคหนึ่ง และมาตรา 69 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดกรอบในการลงโทษฐานต่าง ๆ ไว้เพื่อสะดวกต่อการวินิจฉัยพิจารณาในการลงโทษให้ถูกต้องตามฐานความผิด ซึ่งมีผลบังคับใช้ภายหลังจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตาม ม.7 วรรคท้าย กฎกระทรวง ระเบียบและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ คือหลังวันที่ 12 ตุลาคม 2563 เป็นต้นไป หากการลงโทษไม่ถูกต้องตามฐานความผิดที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฯ อาจเป็นช่องทางให้คณะกรรมการถูกร้องเรียน และเป็นการออกคำสั่งลงโทษโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ โดยฐานความผิดทางวินัยของผู้ต้องขังที่สามารถลงโทษได้ตามกฎกระทรวงฯ สรุปได้ ดังนี้ (กรมราชทัณฑ์, 2563, หน้า 1-2)

(1) ประพฤติผิดระเบียบหรือข้อบังคับอันมีไว้สำหรับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับบุคคลภายนอก

(2) นำสิ่งของซึ่งมิใช่ของตนเข้าหรือออกจากเรือนจำโดยไม่ได้รับอนุญาต

(3) ทำให้เกิดเหตุติดขัดในการงานของผู้ต้องขังคนอื่นโดยประมาท

(4) จงใจทำให้เกิดเหตุติดขัดในการงานของผู้ต้องขังคนอื่น

(5) ทำให้ทรัพย์สินของทางราชการหรือของผู้อื่นเสียหาย

(6) ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย

(7) จงใจทำให้ทรัพย์สินของทางราชการหรือของผู้อื่นเสียหาย

(8) จงใจทำให้ผู้อื่นหรือกิจการของเรือนจำเสียหาย

(9) พยายามทำให้ผู้อื่นหรือกิจการของเรือนจำเสียหาย

(10) กระทำผิดเกี่ยวกับสิ่งของต้องห้ามตามมาตรา 72 หรือมาตรา 73

(11) กระทำผิดเกี่ยวกับสิ่งของต้องห้ามตามมาตรา 72 (1) หรือ (6) หรือร่วมกันกระทำผิดทั้งในฐานะตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนหรือผู้ได้รับประโยชน์จากสิ่งของดังกล่าว

(12) กระด้างกระเดื่องต่อเจ้าพนักงานเรือนจำ

(13) กระด้างกระเดื่องต่อเจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นพัศดีขึ้นไป

(14) ฝ่าฝืนระเบียบหรือข้อบังคับของเรือนจำ

(15) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงานเรือนจำ

(16) พยายามหลบหนี

(17) พยายามหลบหนี หรือหลบหนีไปแล้วแต่ได้ตัวกลับคืนมา

(18) ทำร้ายหรือพยายามทำร้ายร่างกายผู้อื่น

(19) ทำร้ายหรือพยายามทำร้ายเจ้าพนักงานเรือนจำ เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเข้าไปปฏิบัติหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเรือนจำ

(20) ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย

(21) ก่อการทะเลาะวิวาท

(22) ก่อการทะเลาะวิวาทกับผู้ต้องขัง

(23) ทะเลาะวิวาทตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป

(24) ก่อการทะเลาะวิวาทในขณะทำการงาน

(25) เล่นการพนัน

(26) เล่นการพนันโดยเป็นเจ้ามือหรือสมคบกับผู้อื่นเล่นการพนันตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป

(27) เสพยาเสพติด

(28) เสพของมึนเมา

(29) ละทิ้งหรือเพิกเฉยต่อการงานอันเป็นหน้าที่

(30) สมคบกับผู้อื่นก่อความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น

(31) ฐานความผิดอื่น ๆ นอกจากที่กำหนดในกฎกระทรวง (อำนาจ ผบ.ลงโทษได้ทุกสถาน แต่ไม่เกิน 3 สถาน)

โทษทางวินัย 7 สถาน

โทษทางวินัยที่จะดำเนินการลงโทษแก่ผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัย ตามมาตรา 69 แห่ง พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 ได้กำหนดไว้ 7 สถาน ดังนี้

(1) ภาคทัณฑ์

(2) งดการเลื่อนชั้นโดยมีกำหนดเวลา

(3) ลดชั้น

(4) ตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อไม่เกินสามเดือน เว้นแต่เป็นกรณีการติดต่อกับทนายความตามที่กฎหมายกำหนดหรือเป็นการติดต่อของผู้ต้องขังหญิงกับบุตรผู้เยาว์

(5) ลดหรืองดประโยชน์และรางวัลทั้งหมดหรือแต่บางส่วนหรือบางอย่าง

(6) ขังเดี่ยวไม่เกินหนึ่งเดือน

(7) ตัดจำนวนวันที่ได้รับการลดวันต้องโทษ (กรมราชทัณฑ์, 2563, หน้า 1-2)

ปัจจุบันกฎหมายรัฐธรรมนูญให้ความสาคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลมากขึ้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาบังคับใช้ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการออกคำสั่งทางปกครองตลอดจนกระบวนการออกคำสั่ง เพื่อควบคุมการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐและประกันความเป็นธรรมให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากคำสั่ง และเนื่องจากคำสั่งลงโทษวินัยผู้ต้องขัง เป็นคำสั่งทางปกครองประเภทหนึ่ง เมื่อมีกระบวนการที่มีหลักประกันความเป็นธรรมแก่ผู้ถูก

กล่าวหาต่ากว่าที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 จึงต้องนำบทบัญญัติฉบับนี้มาใช้บังคับด้วย ทั้งนี้ เพื่อปกป้องสิทธิของผู้ต้องขังที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย และเป็นการป้องกันเรื่องร้องเรียนฟ้องร้องในเรื่องดังกล่าว

2.4 บริบทพื้นที่ที่ศึกษา

เรือนจำกลางสงขลา

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ซึ่งประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล และ ราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ นับได้ว่าเป็นกลไกลำดับสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มี หน้าที่ บังคับโทษต่อผู้กระทำผิด ให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล และคำสั่งของผู้มีอำนาจ ใน การแบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2545 ตามกฎกระทรวง ได้กำหนดให้ กรมราชทัณฑ์มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุม และแก้ไข ฟื้นฟูพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยมุ่งพัฒนาเป็น องค์กรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ผู้ต้องขังกลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่ หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือ ในการประกอบอาชีพที่สุจริต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติโดยสังคมให้การยอมรับ โดยให้มีอำนาจ หน้าที่ คือ

1. ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่งตามกฎหมาย โดย ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์ และกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดแนวทางปฏิบัติ ต่อผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของกระทรวงยุติธรรม หลักอาชญาวิทยา และหลักทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนด มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ขององค์การ สหประชาชาติ

3. ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการ และการสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง

4. ปฏิบัติการอื่นใด ตามที่กฎหมายกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ หรือตามที่กระทรวงยุติธรรม หรือคณะรัฐมนตรี มอบหมาย

ที่ตั้ง โครงสร้างหน่วยงาน และประวัติความเป็นมา

เรือนจำกลางสงขลา เป็นหน่วยงานในสังกัด กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ตั้งอยู่ เลขที่ 163 หมู่ที่ 4 ถนนสงขลา - นาทวี ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ภายใน เรือนจำฯ จำนวน 25 ไร่ ภายในเรือนจำแบ่งเนื้อที่ออกเป็นแดน จำนวน 6 แดน สถานที่ภายในมีสิ่งปลูกสร้างที่เป็นอาคารที่พักเรือนนอน โรงฝึกวิชาชีพ โรงเรียน และสถานพยาบาล สำหรับ สถานที่ภายนอกเรือนจำฯ จัดเป็นสถานที่ฝึกวิชาชีพด้านการเกษตร สำหรับผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษน้อย ใกล้พ้นโทษ และมีบ้านพักของเจ้าพนักงานเรือนจำฯ ก่อสร้างไว้โดยรอบ แนวกำแพงทั้ง 3 ด้าน (เรือนจำกลางสงขลา, 2550, หน้า 6)

อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ

เรือนจำกลางสงขลา เป็นเรือนจำระดับความมั่นคงสูง เป็นหน่วยบริหารราชการส่วนกลาง เป็นเรือนจำกลางประจำเขต 9 มีอำนาจในการควบคุมเฉพาะผู้ต้องขังชายเท่านั้น ที่มีกำหนดโทษถึงกำหนดโทษตลอดชีวิต มีหน้าที่ ความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำ ความผิด ให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่ง ตามกฎหมาย โดยดำเนินการตาม พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งกำหนดแนวทางปฏิบัติ ต่อผู้ต้องขัง ให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของกระทรวง หลักอาชญาวิทยา หลักทางวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดขั้นต่ำ สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ขององค์การประชาชาติตลอด ทั้ง ดำเนินการเกี่ยวกับ สวัสดิการ การสงเคราะห์ และปฏิบัติอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด มอบหมาย ให้เป็นหน้าที่ของเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา นอกจากนี้เรือนจำฯยังได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision)

เป็นเรือนจำต้นแบบที่มีกระบวนการควบคุมแก้ไข พัฒนาพฤตินิสัย ผู้ต้องขังอย่างมี ประสิทธิภาพ เพื่อคืนคนดี มีคุณค่าสู่สังคมและเป็นศูนย์กลางของการศึกษาดูงาน ฝึกอบรม ข้าราชการราชทัณฑ์

พันธกิจ (Missions)

ที่กำหนดไว้ คือ การควบคุมผู้ต้องขัง ด้วยความเป็นมืออาชีพ และการแก้ไข พัฒนาพฤติ นิสัย อยู่ต้องขังให้เป็นพลเมืองที่มีคุณประโยชน์ ต่อการพัฒนาประเทศ

เป้าหมายหลัก

ให้ผู้ต้องขังได้รับการปฏิบัติในระหว่างถูกควบคุมตามหลักอาชญาวิทยา ทัณฑวิทยา และมี สภาพความเป็นอยู่ ตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การประชาชาติ และผู้ต้องขัง ได้รับการ แก้ไขปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤตินิสัยให้เป็นบุคคลที่สังคมพึงปรารถนา และสามารถเป็น ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าทางการพัฒนาประเทศ (เรือนจำกลางสงขลา, 2550, หน้า 7)

โครงสร้างหน่วยงาน

เรือนจำกลางสงขลา ปัจจุบันมีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ จำนวน 115 คน แบ่งเป็นชาย 109 คน หญิง 6 คิดเป็นอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ต้องขัง 1:17 คน แบ่งโดยสภาพการบริหารงานออกเป็น 3 ส่วน 1 ฝ่าย 1 ศูนย์ปฏิบัติการ และ 1 สถานพยาบาล รายละเอียดดังนี้

1. ส่วนควบคุม มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผน และดำเนินการควบคุม ผู้ต้องขัง แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายควบคุม และฝ่ายรักษาการ เพื่อควบคุมผู้กระทำความผิด เอาไว้ตามคำสั่งศาล ไม่ให้ผู้ต้องขังหลบหนี

2. ส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง มีหน้าที่เกี่ยวกับทางทะเบียนประวัติการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การศึกษา อบรม และฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเพื่อปรับเปลี่ยนพฤตติกรรมผู้ต้องขัง ได้มีความพร้อมก่อน ปล่อยตัวออกสังคม แบ่งเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายทัณฑปฏิบัติ ฝ่ายจำแนกลักษณะ ฝ่ายฝึกวิชาชีพ และ ฝ่ายการศึกษา

3. ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง มีหน้าที่ดำเนินการจัดสวัสดิการ และให้การสงเคราะห์ผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับความสะดวกใกล้เคียงกับสภาพภายนอกให้มากที่สุด แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายสงเคราะห์ และฝ่ายสวัสดิการ

4. ฝ่ายบริหารทั่วไป มีหน้าที่ดำเนินการ เกี่ยวกับงาน สารบรรณงานทะเบียนเอกสาร ทั่วไป การเงิน บัญชี พัสดุ อาคารสถานที่

5. ศูนย์ปฏิบัติการพิเศษ มีหน้าที่วางแผน ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลกร และการประสานงานกับเรือนจำฯ อื่น ๆ ภายใน ปฏิบัติหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานทั่วไป ตลอดถึงการ ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากกรมทัณฑ์

6. สถานพยาบาล มีหน้าที่ดำเนินการในการบำบัดรักษา แก่ผู้ต้องขัง ดูแลควบคุมและดำเนินการเกี่ยวกับอนามัย ของผู้ต้องขัง สุขบาลของเรือนจำ (เรือนจำกลางสงขลา, 2550, หน้า 8)

ปัญหาอุปสรรค

เรือนจำกลางสงขลา มีกรอบอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ 149 คน แต่ปัจจุบันมีอัตรากำลัง เจ้าหน้าที่ 115 คน มีภารกิจ ในการควบคุมผู้ต้องขังชาย ที่มีกำหนดโทษสูง มีการจัดตั้งแทนความ มั่นคงสูง เพื่อรองรับการย้ายผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษสูง ผู้ต้องขังคดีอุกฉกรรจ์ และผู้ต้องขังในคดี ความมั่นคง ก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ทำให้มีปัญหาอุปสรรค ในด้านอัตรากำลัง เจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอ แต่ต้องปฏิบัติหน้าที่ ควบคุมดูแลและให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ที่มี พฤติกรรมพื้นฐานเดิมที่แตกต่างหลากหลาย จำนวนมาก อยู่กันอย่างแออัด ส่งผลให้ผู้ต้องขังที่อยู่ กันแออัด แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม คือการกระทำผิดวินัย การละเมิดข้อบังคับ ของเรือนจำฯ (เรือนจำกลางสงขลา, 2550, หน้า 8)

สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของเรือนจำกลางสงขลานั้น ได้หน้าที่บังคับโทษต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลและตามคำสั่งของผู้มีอำนาจ โดยแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารงานออกเป็น 3 ส่วน และ 1 ฝ่าย เพื่อง่ายต่อการบริหารงานในองค์กรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชุติมาพัฒน์ เกียรติมนัส (2560, หน้า 12) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังในประเทศไทย” ผลการวิจัย พบว่า ประเทศไทยได้มีการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ยกเลิก กฎหมายราชทัณฑ์ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมเศรษฐกิจ การเมืองและอื่นๆ ตามยุคสมัย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางเรือนจำที่ใช้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินการต่างๆ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 จากการศึกษาพบว่าการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังโดยการขังเดี่ยว ขังห้องมืดและการเฆี่ยนในประเทศไทยมีการใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กับการลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถานอยู่ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ตามมาตรา 35 (6) (7) และ (8) ประกอบกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ และตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ที่จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2560 ตามมาตรา 66 (6) โดยการลงโทษขังเดี่ยว โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถานไว้ ซึ่งกำหนดให้ใช้มาตรการทางวินัยลงโทษโดยการขังเดี่ยว ขังห้องมืดและการเฝ้าระวังผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถานและในระหว่างถูกลงโทษดังกล่าวอยู่นั้นเจ้าหน้าที่ของทางเรือนจำ/ทัณฑสถานจะไม่อนุญาตให้ออกจากห้องขังเดี่ยว ห้องมืด ไม่ว่ากรณีใด ๆ และรวมถึงการติดต่อกับญาติของผู้ต้องขังหรือติดต่อกับทนายความ ในส่วนของการนำตัวผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของทางเรือนจำ/ทัณฑสถานไปลงโทษโดยการขังเดี่ยว และห้องมืดก็ไม่ได้กำหนดให้มีการตรวจสุขภาพของผู้ต้องขังก่อนการขังห้องมืด ซึ่งอาจส่งผลกระทำต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขัง และในส่วนของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและเรื่องผลกระทบที่อาจจะได้รับเมื่อผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยถูกลงโทษขังในห้องขังเดี่ยวห้องมืดเพราะโดยสภาพของห้องมืดนั้นยังไม่ได้มาตรฐานในเรื่องการรักษาความสะอาด สุขอนามัย สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในห้องขังดังกล่าวไม่เหมาะที่ผู้ต้องขังจะต้องถูกลงโทษ รวมถึง ผู้ต้องขังอาจจะได้รับเชื้อโรคต่าง ๆ เมื่อถูกขังอยู่ในห้องขังดังกล่าวและส่งผลต่อร่างกายหรือจิตใจ บางกรณีอาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้

นพคุณ นำจิตรไทย (2564, หน้า 97-110) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางนครสวรรค์ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายพบว่า หลักจริต 6 ที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างจริต 6 กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายพบว่า หลักจริต 6 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางนครสวรรค์โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r = 0.881) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายพบว่า เรือนจำควรดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติกล่าวคือการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการผู้ต้องขังการสร้างเครือข่ายภาคีเครือข่าย

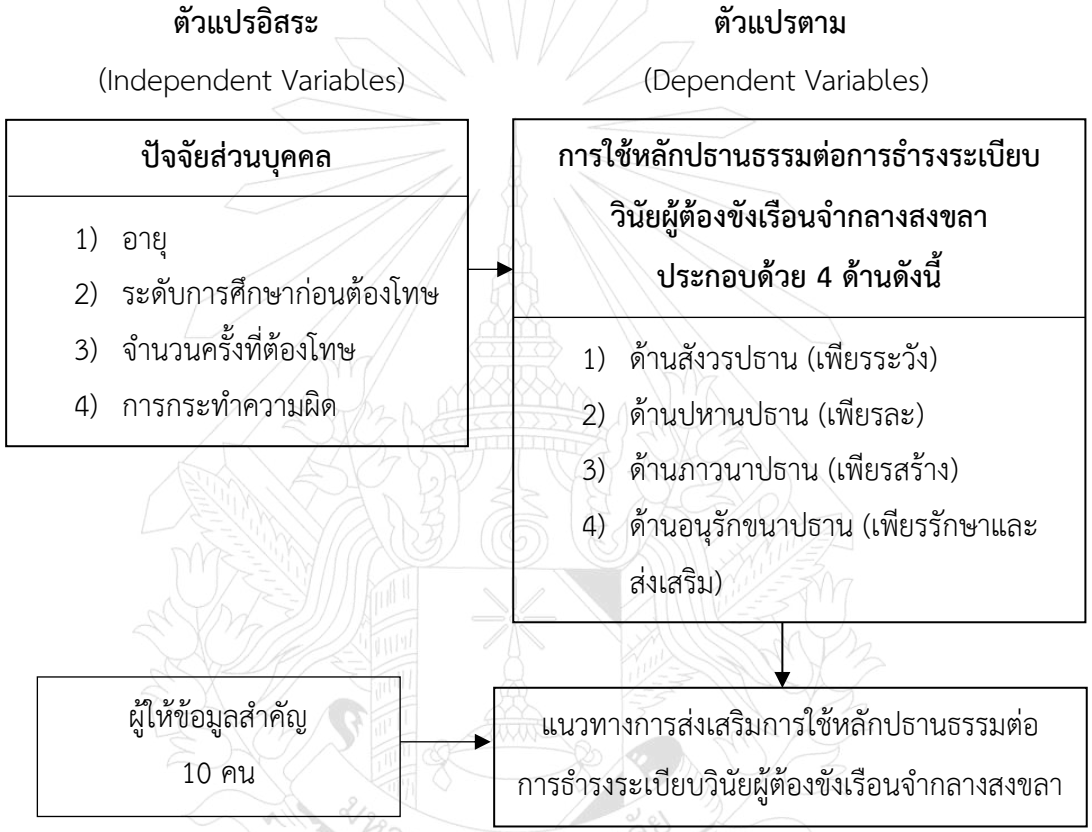
เสกสัณ เครือคำ, พิชัย เสนา และกัญญ์ฐิตา ศรีภา (2562, หน้า 117-135) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์รายคู่เบื้องต้นพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับการกระทำผิดวินัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีจำนวน 4 ตัว คือ ระดับชั้นของผู้ต้องขัง การคบหาสมาคมและการเรียนรู้ การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และลักษณะการควบคุมตัวเองต่ำ แต่เมื่อมีการนำตัวแปรหลายตัวเข้ามาร่วมในการหา

อิทธิพลในคราวเดียวกันทำให้เหลือตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับการกระทำผิดวินัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 2 ตัว คือ การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และลักษณะการควบคุมตัวเองต่ำ ซึ่งผลการวิเคราะห์สนับสนุนแนวคิดของทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุ และทฤษฎีการควบคุมตัวเอง สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดวินัยในเรือนจำประกอบด้วย การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ด้านจิตวิทยาให้เพียงในการดูแลผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาด้านจิตใจและบุคลิกภาพของการควบคุมตัวเองต่ำ มีการจัดโปรแกรมหรือกิจกรรมที่จะพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมและคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดกลุ่มผู้ต้องขังที่มีปัญหาการควบคุมตัวเองต่ำ การเพิ่มมาตรการในการตรวจสอบและลงโทษผู้กระทำผิดวินัยให้เข้มงวดมากขึ้นเพื่อลดโอกาสในการกระทำผิดวินัยและเพิ่มโทษและผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำผิดวินัยในกระบวนการคิดตัดสินใจ

ปฐมพล ไกรยา (2564, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชาย : กรณีศึกษาเรือนจำกลางสมุทรปราการ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมการคบหาสมาคมของผู้ต้องขัง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของเรือนจำและสวัสดิการผู้ต้องขัง และปัจจัยด้านการบริหารจัดการการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเกื้อหนุนกัน ซึ่งผลการศึกษาวิจัยบ่งชี้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมการกระทำความผิดทางวินัย และได้ศึกษาถึงขั้นตอนการบริหารจัดการการกระทำผิดวินัยของเรือนจำ พบว่า เรือนจำได้มีการดำเนินการใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยกรณีผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัย ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการป้องกันผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยซ้ำ โดยปัญหาและอุปสรรค พบมีดังนี้ 1. ปัญหาทางกายภาพของเรือนจำ 2. ปัญหาผู้ต้องขังมีจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนเจ้าหน้าที่ 3. ปัญหาวัฒนธรรมและความเชื่อของผู้ต้องขัง แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคพบดังนี้ 1. กำหนดพื้นที่ภายในแดนสำหรับควบคุมผู้ต้องขังแต่ละประเภทให้ชัดเจน 2. เกลี่ยย้ายระบายผู้ต้องขังลดปัญหาความแออัด 3. การส่งเสริมผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี และการดำเนินการทางวินัยที่เป็นธรรม รวดเร็ว จัดกิจกรรมให้ผู้ต้องขังทุกคนได้มีส่วนร่วม ข้อเสนอแนะในการวิจัยคือ 1. เรือนจำควรมีการจัดกิจกรรมของเรือนจำให้ผู้ต้องขังที่หลายหลากและต่อเนื่อง 2. เรือนจำควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังพร้อมติดตามผลอย่างใกล้ชิด 3. เรือนจำควรการเพิ่มศักยภาพด้านงานวินัยผู้ต้องขังให้เจ้าหน้าที่ทุกคน 4. การให้โอกาสผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยครั้งแรก

2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้วิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ผู้วิจัยนำหลักปธานะรรม จากพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระพรหมคุณาภรณ์ (อภิ.วิ. ไทย 35/524/393) กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา” การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept-interview) โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการวิจัยตามกระบวนการดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา จำนวน 3,448 คน (งานบริหารงานทั่วไป เรือนจำกลางสงขลา ข้อมูล วันที่ 19 สิงหาคม 2565)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

ได้แก่ ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา จำนวน 346 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543, หน้า 10)

3.1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ได้แก่ ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ และผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา รวม 10 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง เป็นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เมื่อคำนวณหากลุ่มตัวอย่างได้มาจำนวน 346 คน ซึ่งเป็นผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลและทำให้ประชากรทุกคนมีโอกาสได้รับเลือกเท่า ๆ กัน

วิธีเลือกตัวอย่างสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งประกอบด้วย

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	นายคมจักร สุระคำแหง	ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง
2	นายณชัยพัสร์ พิทักษ์ธรรม	ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง
3	นายชรินทร์ จันวัฒนะ	หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ
4	นายแหลมทอง เพชรรักษ์	หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ
5	นายบรรพต แก้วเกตุ	เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ
6	นามสมมุติ นาย ก	ผู้ต้องขัง
7	นามสมมุติ นาย ข	ผู้ต้องขัง
8	นามสมมุติ นาย ค	ผู้ต้องขัง
9	นามสมมุติ นาย ง	ผู้ต้องขัง
10	นามสมมุติ นาย จ	ผู้ต้องขัง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยโดยใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ซึ่งได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

3.3.1 แบบสอบถาม

มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ชุด มีรายละเอียดประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาก่อนต้องโทษ จำนวนครั้งที่ต้องโทษ และการกระทำความผิด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักปฐานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย

1. ด้านสังวรปธาน	จำนวน 5 ข้อ
2. ด้านปหานปธาน	จำนวน 5 ข้อ
3. ด้านภาวนาปธาน	จำนวน 5 ข้อ
4. ด้านอนุรักขนาปธาน	จำนวน 5 ข้อ

โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดลิเคิร์ท (Likert) โดยกำหนดค่าต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ 5
มาก	มีค่าเท่ากับ 4
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3
น้อย	มีค่าเท่ากับ 2
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ 1

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

3.3.2 แบบสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ด้วยการกรอกข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงเท่าที่สามารถเปิดเผยได้

ตอนที่ 2 การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.4.1 การศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา เพื่อรวบรวมเนื้อหาสาระจากการศึกษาค้นคว้าที่ได้มาดังกล่าวนำมากำหนดเป็นเป็นกรอบให้ตรงกับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูล ในการสร้างแบบสอบถาม แล้วร่างแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

3.4.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบปลายปิด (Close - ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ประกอบกัน ซึ่งเป็นการดัดแปลงเครื่องมือจากแบบสอบถามที่ได้เคยผ่านการตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

3.4.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.4.4 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จ ความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และเหมาะสมของข้อคำถามนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

1. นายกาจก้อง รัตนะ	ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา
2. รศ.ดร.เดชชาติ ตรีทรัพย์	ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหากุฎราชวิทยาลัย
3. พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหากุฎราชวิทยาลัย

3.4.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence : (IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66 – 1.00

3.4.6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฎราชวิทยาลัย และได้รับอนุมัติหนังสือรับรองจริยธรรมในมนุษย์ เลขที่ จว. 245/2565 ลงวันที่ 25 มกราคม 2566

3.4.7 เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้องเสร็จแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ ผู้ต้องขังในเรือนจำกลางสงขลา ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .714

3.4.8 นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.4.9 นำผลจากการการเก็บข้อมูลที่ครบถ้วนมาวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามลำดับ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบตามจำนวนที่กำหนดไว้

3.5.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

3.5.3 เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จำนวน 346 ชุด คิดเป็น 100% จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

3.5.4 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

3.5.5 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายลักษณะสถานภาพของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

3.6.2 วิเคราะห์การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

3.6.3 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3.6.4 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.7.1 การหาค่าร้อยละ (Percentage)

สูตร :

$$P = \frac{X \times 100}{n}$$

P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

n = จำนวนประชากร

3.7.2 การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

สูตร :

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

$\bar{x}$ = ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

n = จำนวนประชากร

3.7.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สูตร :

$$S = \sqrt{\frac{n\sum fx^2 - (\sum fx)^2}{n(n-1)}}$$

S = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

n = จำนวนประชากร

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลาเป็นการวิจัยเชิงผสานวิธี (Mixed Methods) โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา จำนวน 346 คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายตามลำดับ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

4.2 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

4.3 สรุปแนวทางการพัฒนาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

4.4 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ ดังนี้

$\overline{X}$	หมายถึง	คะแนนค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 346 คน เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำมาแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	346	100.00
อายุ		
1. 18 - 30 ปี	34	9.80
2. 31 - 40 ปี	164	47.40
3. 41 - 50 ปี	95	27.50
4. 51 ปีขึ้นไป	53	15.30
ระดับการศึกษาก่อนต้องโทษ		
1. ระดับประถมศึกษา	116	33.50
2. ระดับมัธยมศึกษา	161	46.50
3. ระดับการศึกษาอาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.)	21	6.10
4. ระดับอุดมศึกษา	48	13.90
จำนวนครั้งที่ต้องโทษ		
1. จำนวน 2 ครั้ง	168	48.60
2. จำนวน 3 ครั้ง	141	40.80
3. จำนวน 4 ครั้ง	32	9.20
4. จำนวน 4 ครั้งขึ้นไป	5	1.40
การกระทำความผิด		
1. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	180	52.00
2. ความผิดต่อชีวิต	67	19.40
3. ความผิดต่อทรัพย์	32	9.20
4. คดีอื่น ๆ	67	19.40
โดยรวม	**346**	**100.00**

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นเพศชาย จำนวน 346 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

2. อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 31-40 ปี จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 47.40 รองลงมาคือ อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 และอายุ 18 - 30 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.80 ตามลำดับ

3. ระดับการศึกษาก่อนต้องโทษ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 ระดับอุดมศึกษา จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.90 และระดับการศึกษาอาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 6.10 ตามลำดับ

4. จำนวนครั้งที่ต้องโทษ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีจำนวนครั้งที่ต้องโทษ 2 ครั้ง จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 48.60 รองลงมาคือ 3 ครั้ง จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 40.80 4 ครั้ง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 และ 4 ครั้งขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 ตามลำดับ

5. การกระทำความผิด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 รองลงมาคือ ความผิดต่อชีวิต และคดีอื่น ๆ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40 และความผิดต่อทรัพย์ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 ตามลำดับ

4.2 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

การวิเคราะห์การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยการหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยรวมทุกด้าน

(n = 346)

ข้อ	การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		$\overline{X}$	S.D.	
1.	ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร)	3.35	0.92	มาก
2.	ด้านปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ)	3.81	0.97	มาก
3.	ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง)	3.98	0.90	มาก
4.	ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง)	4.26	0.61	มาก
	โดยรวม	**3.85**	**0.85**	**มาก**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยรวมทุกด้าน ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.85, S.D. = 0.85) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 0.61) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.98, S.D. = 0.90) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.35, S.D. = 0.92) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร)

(n = 346)

ข้อ	ด้านสังวรปธาน	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		$\overline{X}$	S.D.	
1.	ท่านได้รับการเอาใจใส่และให้กำลังใจจากเพื่อนเพียงใด	3.87	0.62	มาก
2.	ท่านได้รับการว่ากล่าวและตักเตือนจากเพื่อนไม่ให้กระทำผิดวินัยเพียงใด	3.51	0.96	มาก
3.	ท่านมีเพื่อนที่ปฏิบัติตนดี ได้รับการชื่นชมจากผู้คุม เป็นแบบอย่าง เพียงใด	3.72	0.76	มาก
4.	ท่านชวนเพื่อนกระทำผิดวินัยร่วมด้วย เพียงใด	1.81	1.33	น้อย
5.	ท่านว่ากล่าวและตักเตือนเพื่อนไม่ให้กระทำผิดวินัยเพียงใด	3.86	0.93	มาก
	โดยรวม	**3.35**	**0.92**	**มาก**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร) ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.35, S.D. = 0.92) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หัวข้อท่านได้รับการเอาใจใส่และให้กำลังใจจากเพื่อนเพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.87, S.D. = 0.62) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ หัวข้อท่านว่ากล่าวและตักเตือนเพื่อนไม่ให้กระทำผิดวินัย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.86, S.D. = 0.93) อยู่ในระดับมาก และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ หัวข้อท่านชวนเพื่อนกระทำผิดวินัยร่วมด้วยเพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 1.81, S.D. = 1.33) อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้านปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ)

(n = 346)

ข้อ	ด้านปหานปธาน	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		$\overline{X}$	S.D.	
1.	ท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบของเรือนจำกลางสงขลาอย่างเคร่งครัด เพียงใด	4.42	0.58	มาก
2.	ท่านเคยได้รับการลดโทษจากเรือนจำกลางสงขลาเพียงใด	3.40	1.10	ปานกลาง
3.	ท่านได้รับคำยกย่องชมเชยจากเพื่อนและผู้คุมเพียงใด	3.50	0.56	มาก
4.	ท่านไม่เคยกระทำความผิดทางวินัย เพียงใด	3.97	1.14	มาก
5.	ท่านไม่เคยได้รับการลงโทษจากการกระทำผิดวินัยเพียงใด	3.75	1.45	มาก
	โดยรวม	**3.81**	**0.97**	**มาก**

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้านปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ) ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.81, S.D = 0.97) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หัวข้อท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบของเรือนจำกลางสงขลาอย่างเคร่งครัดเพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.42, S.D. = 0.58) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ หัวข้อท่านไม่เคยกระทำความผิดทางวินัย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = 1.14) อยู่ในระดับมาก และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ หัวข้อท่านเคยได้รับการลดโทษจากเรือนจำกลางสงขลา เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.40, S.D. = 1.10) อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง)

(n = 346)

ข้อ	ด้านภาวนาปธาน	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		$\overline{X}$	S.D.	
1.	ท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการฝึกอาชีพ เพียงใด	4.05	0.73	มาก
2.	ท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการคบหาเพื่อนที่ดี เพียงใด	4.20	0.64	มาก
3.	ท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการเรียนในระดับที่สูงขึ้น เพียงใด	3.61	0.92	มาก
4.	ท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการนำหลักศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน เพียงใด	3.78	0.89	มาก
5.	ท่านมีเป้าหมายที่จะไม่คืนกลับมาเป็นผู้ต้องขังอีกครั้ง เพียงใด	4.26	1.30	มาก
	โดยรวม	**3.98**	**0.90**	**มาก**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง) ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.98, S.D. = 0.90) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หัวข้อท่านมีเป้าหมายที่จะไม่คืนกลับมาเป็นผู้ต้องขังอีกครั้ง เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 1.30) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ หัวข้อท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการคบหาเพื่อนที่ดี เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.20, S.D. = 0.64) อยู่ในระดับมาก และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ หัวข้อท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการเรียนในระดับที่สูงขึ้น เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.61, S.D. = 0.92) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง)

(n = 346)

ข้อ	ด้านอนุรักขนาปธาน	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		$\overline{X}$	S.D.	
1.	ท่านมีสติทุกครั้งในขณะที่พูด เพียงใด	4.28	0.60	มาก
2.	ท่านมีจิตใจหนักแน่นเพียงใดที่จะไม่กระทำผิดวินัย	4.38	0.68	มาก
3.	ท่านมีจิตใจหนักแน่นเพียงใดที่จะไม่กระทำผิดซ้ำ	4.39	0.61	มาก
4.	ท่านมีสติในการรักษาวินัยของเรือนจำ เพียงใด	4.32	0.52	มาก
5.	ท่านสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เพียงใด	3.95	0.66	มาก
	โดยรวม	**4.26**	**0.61**	**มาก**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง) ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 0.61) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หัวข้อท่านมีจิตใจหนักแน่นเพียงใดที่จะไม่กระทำผิดซ้ำ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.39, S.D. = 0.61) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ หัวข้อท่านมีจิตใจหนักแน่นเพียงใดที่จะไม่กระทำผิดวินัย ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.68) อยู่ในระดับมาก และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ หัวข้อท่านสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.95, S.D. = 0.66) อยู่ในระดับมาก

4.3 สรุปแนวทางการพัฒนาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

1. ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร)

บอกคำแนะนำและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อที่จะได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน จะได้ไม่ต้องผิดพลาดทางระเบียบวินัยของผู้ต้องขัง เพื่อปฏิบัติใช้ ให้ถูกต้อง อย่างเคร่งครัด

2. ด้านปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ)

ศึกษาระเบียบวินัย แนวทางปฏิบัติแต่ละคำสั่งอย่างละเอียด ปฏิบัติตามระเบียบวินัย ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด

3. ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง)

เลือกที่จะคบเพื่อน รวมกลุ่มกับเพื่อน และรู้จักตัวเองดีพอว่าเราอยู่ในสถานะอะไร ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนา สวดมนต์ไหว้พระทุกวัน ละวางความชั่วทั้งปวง

4. ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง)

มีสติในการเป็นอยู่ และตื่นตัวอยู่ตลอดเวลากับกฎระเบียบของเรือนจำ จะได้ไม่มีการกระทำผิดซ้ำอีก

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เรื่อง การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน ในประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณาแล้วบรรยาย (Descriptive) ให้เหตุผลสรุปประเด็นใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสังวรปธาน 2) ด้านปหารปธาน 3) ด้านภาวนาปธาน และ 4) ด้านอนุรักขนาปธาน ดังนี้

4.4.1 รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้สัมภาษณ์ 10 ท่าน ดังนี้

1) นายคมจักร สุระคำแหง	ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง
2) นายณชัยพัสร์ พิทักษ์ธรรม	ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง
3) นายชรินทร์ จันวัฒนะ	หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ
4) นายแหลมทอง เพชรรักษ์	หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ
5) นายบรรพต แก้วเกตุ	เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ
6) นามสมมุติ นาย ก	ผู้ต้องขัง
7) นามสมมุติ นาย ข	ผู้ต้องขัง

8) นามสมมุติ นาย ค ผู้ต้องขัง

9) นามสมมุติ นาย ง ผู้ต้องขัง

10) นามสมมุติ นาย จ ผู้ต้องขัง

4.4.2 ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

1) ท่านมีการธำรงรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วยหลักสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร) อย่างไร

ท่านที่ 1 นายคมจักร สุระคำแหง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ให้ความรู้ด้านระเบียบวินัย และกฎเกณฑ์การปฏิบัติตนเพื่อป้องกัน มิให้กระทำผิดวินัยทั้งที่ตั้งใจ และไม่ตั้งใจทำให้ทราบถึงผลดีผลเสีย หากกระทำผิดวินัย และกฎระเบียบต่าง ๆ

ท่านที่ 2 นายณชัยพัสร์ พิทักษ์ธรรม ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ป้องกันโดยวางระเบียบวินัยกฎเกณฑ์ ประชาสัมพันธ์ชี้แจงในกฎระเบียบ ให้ผู้ต้องขังทราบ และหมั่นพบปะพูดคุยกับผู้ต้องขังเป็นประจำ และชี้แจงให้เห็นถึงโทษของการผิดระเบียบวินัย

ท่านที่ 3 นายชรินทร์ จันวัฒนะ หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ให้ความรู้ ต่อผู้ต้องขังเด็ดขาดทุกคน หากประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัย มีความประพฤติดี จะได้รับการเลื่อนชั้นตามกำหนด และจะมีโอกาสได้รับประโยชน์จากพระราชกฤษฎีกาอภัยโทษในวาระต่าง ๆ ทำให้วันต้องโทษลดลง จากคำพิพากษา ให้เห็นถึงโทษหากได้กระทำผิด หรือละเมิดต่อกฎระเบียบวินัยผู้ต้องขัง

ท่านที่ 4 นายแหลมทอง เพชรรักษ์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ให้ความรู้ต่อผู้ต้องขัง ที่เข้าเรียนตามหลักสูตรหรือตามโปรแกรมที่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายการศึกษา ให้ความรู้ถึงคุณ และโทษของการรักษาระเบียบวินัย ผู้ต้องขังทุกคนเสมอเหมือนกัน

ท่านที่ 5 นายบรรพต แก้วเกตุ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ สัมภาษณ์วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในฐานะที่ทำหน้าที่ในการสอนจะมุ่งอบรมให้ความรู้ด้านระเบียบวินัยผู้ต้องขังให้รู้ถึงสิ่งใดควรหรือมิควรกระทำโดยเฉพาะการกระทำผิดวินัยจะต้องรับโทษเพียงใดทั้งจะต้องเสียสิทธิประโยชน์อันควรได้รับจากราชทัณฑ์ในหลาย ๆ ด้านจึงมิควรกระทำผิดวินัยโดยเด็ดขาด

ท่านที่ 6 นามสมมุติ นาย ก ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดำรงให้จิตใจมีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา ไม่ให้เผลอเลยกระทำผิดวินัยผู้ต้องขังอันมี

โทษทัณฑ์ที่ทำให้เกิดทุกข์ได้ ทั้งคอยตักเตือนมิตรสหายมิให้กระทำผิดด้วยเช่นกัน หรือหากเพื่อน ๆ เห็นว่าเราเผลอจะทำความผิดก็ให้ตักเตือนเราได้

ท่านที่ 7 นามสมมุติ นาย ข ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ทำจิตใจให้มีสมาธิอยู่ตลอดเวลา ไม่เผลอเรอกระทำผิดวินัยผู้ต้องขังอันมีโทษทัณฑ์ที่ทำให้เกิดทุกข์ได้ ทั้งคอยตักเตือนมิตรสหายไม่ให้กระทำผิดด้วยเช่นกัน หรือหากเพื่อน ๆ เห็นว่าลบหรือจะทำผิดก็ให้ตักเตือนเราได้

ท่านที่ 8 นามสมมุติ นาย ค ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การใช้ชีวิตในแต่ละวันอย่างระมัดระวังปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเที่ยงธรรม ไม่ใช้ผลประโยชน์ในการทำงาน พยายามทำจิตใจให้เข้มแข็งในการชักจูงของเพื่อนในการกระทำความผิด โดยไม่รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด การที่จะทำอะไรก็ต้องคิดดูให้ดีเสียก่อนว่าดีหรือไม่ และหมั่นฝึกตนเองให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องอยู่เสมอ

ท่านที่ 9 นามสมมุติ นาย ง ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักการสังวรปธานโดยการใช้สติระลึกอยู่เสมอ ว่ากฎข้อระเบียบที่นำมาใช้บังคับในเรือนจำของคนจำนวนมากคนหมู่มาก เราต้องปฏิบัติตามโดยอาศัยเพื่อนรอบข้างที่ดี คอยตักเตือนคอยชี้แนะโดยเอาหลักธรรมมาเป็นตัวอย่าง เช่น การรักษาศีล เป็นต้น

ท่านที่ 10 นามสมมุติ นาย จ ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ปกป้องโดยการอยู่ในระเบียบวินัย ยับยั้งชั่งใจในคำชักชวนของเพื่อน หากิจกรรมทำเพื่อให้ตนเองไม่ว่างเกินจนเกิดความคิดไม่ดี

สรุปได้ว่า ป้องกันโดยวางระเบียบวินัยกฎเกณฑ์ ประชาสัมพันธ์ชี้แจงในกฎระเบียบให้ผู้ต้องขังทราบ ให้ความรู้ด้านระเบียบวินัย และกฎเกณฑ์การปฏิบัติตนเพื่อป้องกัน มิให้กระทำผิดวินัย และผู้ต้องขังควรดำรงให้จิตใจมีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา ไม่ให้เผลอเลยกระทำผิดวินัยผู้ต้องขังอันมีโทษทัณฑ์ที่ทำให้เกิดทุกข์ได้ ทั้งคอยตักเตือนมิตรสหายมิให้กระทำผิดด้วยเช่นกัน

2) ท่านมีการธำรงรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วยหลักปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ) อย่างไร

ท่านที่ 1 นายคมจักร สุระคำแหง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อพบว่าผู้ต้องขังรายใดกระทำผิดวินัย จะตรวจสอบสาเหตุให้แน่ชัดก่อน ว่ากระทำไปโดยตั้งใจหรือไม่ หากไม่เจตนาก็จะตักเตือน และให้ปรับปรุงตน มิให้เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ อีก

ท่านที่ 2 นายณชัยพัสร์ พิทักษ์ธรรม ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อผู้ต้องขังมีการกระทำผิดวินัย เกิดขึ้นจะต้องรีบดำเนินการทางวินัยอย่างรวดเร็ว และหาสาเหตุของการกระทำผิดวินัย และหาแนวทางป้องกันการกระทำผิดวินัยนั้น

ท่านที่ 3 นายชรินทร์ จันวัฒนะ หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หากผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย ที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนให้ถูกต้อง พร้อมหาสาเหตุจากกรณีดังกล่าว เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขถือเป็นบทเรียนมิให้กระทำเช่นนั้นอีก

ท่านที่ 4 นายแหลมทอง เพชรรักษ์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อนักเรียนหรือผู้เข้ารับการอบรมกระทำผิดวินัย จะดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบแต่จะมุ่งเป็นหาสาเหตุแห่งการกระทำผิดก่อนเสมอ หากเห็นว่าแก้ไขได้ควรแก่การแก้ไขจะให้โอกาสปรับปรุงตัว แต่ก็เน้นย้ำมิให้กระทำเช่นนั้นอีก

ท่านที่ 5 นายบรรพต แก้วเกตุ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ สัมภาษณ์วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หากพบว่าผู้เรียนหรือผู้เข้ารับการอบรมกระทำผิดวินัย จะดำเนินการตามระเบียบแต่จะหาสาเหตุว่าตั้งใจหรือพลั้งเผลอ เพื่อหาแนวทางแก้ไขมิให้กระทำผิดซ้ำอีก โดยจะทบทวนระเบียบวินัยแก่ผู้นั้นมากกว่าผู้ต้องขังอื่นที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ

ท่านที่ 6 นามสมมุติ นาย ก ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ให้ถือว่าการกระทำผิดวินัยในครั้งแรกเป็นบทเรียนที่จะต้องไม่กระทำอีก นำบทเรียนในครั้งก่อนมาเตือนตนอยู่เสมอ ไม่ให้เกิดโอกาสกระทำเช่นนั้นอีก พยายามลดช่องว่างหรือไม่สร้างโอกาสใด ๆ ให้เสี่ยงต่อการกระทำผิดอีกต่อไป

ท่านที่ 7 นามสมมุติ นาย ข ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ให้ถือว่าการกระทำผิดวินัยในครั้งแรกเป็นบทเรียน ถือว่าคนย่อมผิดพลาดกันได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องแก้ไขในการกระทำผิดโดยนำข้อผิดพลาดนั้น มาเตือนตนไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีก และต้องสำนึกถึงโทษท่านที่เกิดขึ้นทำให้ตนต้องทุกข์เพียงใด ลดโอกาสหรือช่องว่างที่จะทำให้เกิดโอกาสเช่นนั้นอีก

ท่านที่ 8 นามสมมุติ นาย ค ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในการกระทำความผิด 1 ครั้งหรือ 2 ครั้งต้องใช้สติให้มากขึ้นกว่าเดิม ว่าจะทำความผิดอีกหรือไม่เพราะความผิดพลาดสามารถเกิดขึ้นได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ต้องขึ้นอยู่กับตัวเราเองว่าจะแก้ไขปรับปรุงตนเองมากน้อยเพียงใด จะทำยังไงไม่ให้กระทำความผิดขึ้นเอง จะต้องหาที่ปรึกษาหรือเข้าอบรมให้แก่ตนเองเพื่อที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองให้อยู่ในแนวทางที่ดีขึ้น

ท่านที่ 9 นามสมมุติ นาย ง ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า โดยการยับยั้งในความผิด ที่ให้เห็นเป็นบาปบุญของความผิดตามหลักการของศาสนา เมื่อมีความผิดต้องสอนให้สำนึกในความผิดนั้น สอนให้เข้าใจระหว่างผู้กระทำผิด กับการไม่กระทำผิดซ้ำเพื่อไม่ให้เกิดขึ้นอีกครั้งโดยใช้หลักการคิดความเป็นจริงของความผิดนั้น ๆ

ท่านที่ 10 นามสมมุติ นาย จ ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ปรับปรุงตัวเองออกห่างหลีกเลี่ยงสิ่งปลุกใจที่ทำให้ตัวเราขาดความยั้งคิด และคิดบวกอยู่เสมอ

สรุปได้ว่า หากมีการทำผิดวินัยเกิดขึ้น ให้หาสาเหตุแห่งการกระทำผิดก่อนเสมอ หากเห็นว่าแก้ไขได้ควรแก่การแก้ไขจะให้โอกาสปรับปรุงตัว และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก และผู้ต้องขังควรที่จะมีการยับยั้งจิตใจไม่กระทำในสิ่งที่ผิดวินัย แก้ไข ปรับปรุงตัวไปในทางที่ดีขึ้น

3) ท่านมีการธำรงรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วยหลักภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง) อย่างไร

ท่านที่ 1 นายคมจักร สุระคำแหง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เสริมสร้างองค์ความรู้ให้ผู้ต้องขังรับทราบ ว่าหากปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบ จะได้รับประโยชน์หลายด้าน เช่น การเลื่อนชั้นการได้รับลดวันต้องโทษ พักโทษ และได้รับความไว้วางใจจากเจ้าหน้าที่ เช่นกัน

ท่านที่ 2 นายณชัยพัสร์ พิทักษ์ธรรม ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังอยู่ในระเบียบวินัยโดยให้ประโยชน์ต่าง ๆ แก่ผู้ประพฤติตนดีอยู่ในระเบียบวินัย เช่น การเลื่อนชั้น การลดวันต้องโทษ การพักโทษ การออกทำงานนอกเรือนจำ เป็นต้น

ท่านที่ 3 นายชรินทร์ จันวัฒนะ หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หาโอกาสเข้าไปประชุมชี้แจง ถึงประโยชน์ และโทษของระเบียบวินัยผู้ต้องขัง เพื่อกระตุ้นเตือนอย่าให้หลงลืมลดช่องว่าง มิให้ผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยอีก เน้นย้ำประโยชน์ที่จะได้รับหากประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัย เช่น การได้รับการลดวันต้องโทษ การพักโทษ ในกรณีต่าง ๆ หากกระทำผิดวินัย ส่งผลให้เสียโอกาสเช่นนั้นไปได้

ท่านที่ 4 นายแหลมทอง เพชรรักษ์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ส่งเสริมนักเรียน หรือผู้เข้าอบรมทุกหลักสูตรให้อยู่ในระเบียบวินัย ให้เห็นถึงคุณประโยชน์หากประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยโดยเคร่งครัด เช่น การได้รับการเลื่อนชั้น เป็นต้น

ท่านที่ 5 นายบรรพต แก้วเกตุ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ สัมภาษณ์วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า สอดแทรกความรู้ด้านระเบียบวินัย ให้แก่นักเรียนและผู้เข้าอบรมทุกหลักสูตร ให้ทราบถึงสิทธิประโยชน์ที่อาจจะได้รับ หากประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบวินัย และชี้เห็นถึงโทษหากกระทำผิด หรือละเมิดต่อระเบียบวินัย

ท่านที่ 6 นามสมมุติ นาย ก ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า กำลังตนอยู่ในระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอควบคู่ไปกับการปฏิบัติธรรมการถือศีล 5 มาปฏิบัติโดยไม่ให้มีการละเมิดต่อศีลข้อใดเด็ดขาด ตั้งมั่นที่สมาทานศีลทุก ๆ วันสร้างบุญกุศลที่ดีแก่ตนเอง ไม่เป็นโอกาสให้ตนกระทำความผิดหรือทำบาปใด ๆ

ท่านที่ 7 นามสมมุติ นาย ข ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดำรงตนอยู่ในระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการนำหลักธรรมการถือศีล 5 มาถือปฏิบัติโดยไม่ให้มีการละเมิดต่อศีลข้อใดเด็ดขาด ตั้งมั่นที่จะสมาทานศีลทุก ๆ วัน สร้างบุญกุศลที่ดีแก่ท่านไม่เป็นโอกาสให้ตนกระทำความผิดหรือทำบาปใด ๆ

ท่านที่ 8 นามสมมุติ นาย ค ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เราสามารถเข้าฝึกอบรมได้ ลองเข้าฝึกอบรมก่อน เตรียมร่างกายและจิตใจให้พร้อมในการอบรมนั้น ตั้งใจในการอบรมเพื่อจะได้เอามาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และถ้าเข้าใจถึงในการอบรมนี้ดีแล้วสามารถที่จะนำมาให้ความรู้และปรึกษาแก่ผู้ที่จะเข้าอบรมในครั้งต่อไปได้ไม่มากก็น้อย

ท่านที่ 9 นามสมมุติ นาย ง ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เราต้องตั้งสติ และจิตใจด้วยการใช้ปัญญาควบคู่กับศรัทธาที่ตัวเราเองจะต้องตั้งมั่นการสร้างความดีให้ตัวเอง และผู้อื่นตามศีลธรรมและศาสนา

ท่านที่ 10 นามสมมุติ นาย จ ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หาหนังสือ ธรรมะอ่านเพื่อนำทางจิตใจให้พบเจอแต่ทางสว่าง ค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ทำเรือนจำจัดขึ้น และเข้าห้องสมุดอยู่บ่อยครั้งเพื่อเพิ่มปัญญาให้แก่ตนเอง

สรุปได้ว่า อบรมหรือมีการให้ความรู้กับผู้ต้องขัง ให้รับทราบว่าหากปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบ จะได้รับประโยชน์ในด้านใดบ้าง เช่น การเลื่อนชั้นนักโทษ การได้รับลดวันต้องโทษ พักโทษ และได้รับความไว้วางใจจากเจ้าหน้าที่ และผู้ต้องขังดำรงตนอยู่ในระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการนำหลักธรรมะต่าง ๆ มาถือปฏิบัติ เพื่อตนเองจะได้ตั้งมั่นอยู่ในความดี ไม่หลงไปทำสิ่งที่ผิดวินัยได้โดยง่าย

4) ท่านมีการธำรงรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วยหลักอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง) อย่างไร

ท่านที่ 1 นายคมจักร สุระคำแหง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ทบทวนความรู้ด้านประโยชน์ ที่จะได้รับหากประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัย หรือจะต้องได้รับโทษทัน และต้องเสียสิทธิประโยชน์ อันควรได้รับอะไรบ้างเน้นให้ดำรงตนอยู่ในระเบียบวินัยเป็นสำคัญ

ท่านที่ 2 นายณชัยพัสร์ พิทักษ์ธรรม ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า มักพูดคุยทบทวนให้ผู้ต้องขังเห็น และตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาระเบียบวินัย

ท่านที่ 3 นายชรินทร์ จันวัฒนะ หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ตักเตือนให้ผู้ต้องขัง ตระหนักถึงคุณ และโทษของการประพฤติอยู่ใน

กฎระเบียบวินัย หรือการละเมิดต่อกฎระเบียบแตกต่างกันอย่างไร ควรประพฤติตนอย่างไร สร้างจิตสำนึกที่ดีอยู่เสมอ

ท่านที่ 4 นายแหลมทอง เพชรรักษ์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ทบทวนเน้นย้ำในระเบียบวินัยต่อผู้เข้าเรียนหรืออบรมทุกหลักสูตรควบคู่ไปกับความรู้ด้านวิชาการอื่น เพื่อสร้างจิตสำนึกมิให้เปิดโอกาสให้ไปกระทำผิดวินัย

ท่านที่ 5 นายบรรพต แก้วเกตุ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ สัมภาษณ์วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า กระตุ้นเตือนต่อผู้เข้าเรียน หรือผู้เข้าอบรมอย่างสม่ำเสมอ หากต้องการได้รับโทษน้อยกว่ากำหนดโทษก็ต้องดำรงตนอยู่ในระเบียบวินัย ซึ่งอาจจะได้รับประโยชน์วันลดโทษพักโทษ

ท่านที่ 6 นามสมมุติ นาย ก ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อเราตั้งต้นอยู่ในศีล 5 ไม่ละเมิดศีลข้อใดและสมาทานศีลเป็นประจำทุก ๆ วัน มีสติสัมปชัญญะในทุก ๆ การกระทำไม่เปิดโอกาสให้คิดอกุศลใด ๆ ทั้งสิ้น ให้มีความเมตตาต่อมนุษย์และสัตว์มีการให้ทานดำรงตนอยู่ในศีลให้มีปัญญาใคร่ครวญทุกสิ่งย่อมไม่เจอสิ่งที่ผิด

ท่านที่ 7 นามสมมุติ นาย ข ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อเราตั้งตนอยู่ในศีล 5 ไม่ละเมิดศีลข้อใด ๆ และสมาทานศีลเป็นประจำทุกวันมีสติสัมปชัญญะในทุก ๆ การกระทำไม่เปิดโอกาสให้คิดอกุศลใด ๆ ทั้งสิ้น มีความเมตตาต่อมนุษย์และสัตว์มีการให้ทานดำรงตนในศีลมีปัญญาใคร่ครวญทุกสิ่งย่อมไม่เจออบาย

ท่านที่ 8 นามสมมุติ นาย ค ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การที่จะรักษาคนงามความดีนั้น เป็นเรื่องที่ยากมาก แต่ถ้าเรารู้จักหน้าที่ตนเองรู้แนวทางในการใช้ชีวิตใช้กิริยาท่าทางให้ถูกวาจา ให้เป็นมุ่งมั่นในสิ่งที่จะทำมีความเพียรพยายาม เชื่อว่าสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก และต่อให้มีสิ่งที่มารบเร้าจิตใจในการกระทำผิด แต่ถ้าเรามีสติปัญญามีจิตใจที่เข้มแข็งมีปฏิภาณที่แน่วแน่ ว่าจะไม่กระทำผิดสิ่งเหล่านั้นก็จะไม่สามารถทำอะไรเรา ได้แน่นอน

ท่านที่ 9 นามสมมุติ นาย ง ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อรู้แล้วว่าอะไรดีอะไรไม่ดี ไม่ว่ามโนกรรม วจีกรรม กายกรรม ต้องใช้เวลาถึงจะเป็นวิบากกรรมเราต้องตั้งมั่นในจิตใจไม่ว่ากุศล หรืออกุศลกรรมให้เห็นคุณโทษในหลักศาสนา เราจะไม่กระทำในอกุศลกรรมเหล่านั้นอีกต่อไป

ท่านที่ 10 นามสมมุติ นาย จ ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เชื่อฟังคำสั่งเจ้าหน้าที่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งของต้องห้ามภายในเรือนจำไม่ทำในสิ่งที่ผิดระเบียบวินัยเรือนจำ

สรุปได้ว่า มีการทบทวน และเน้นย้ำ ถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นหากไม่มีการทำผิดวินัยให้ผู้ต้องขังฟังบ่อย ๆ เพื่อให้ตระหนักถึงผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่จะต้องเสียไปหากมีการทำผิดวินัยเกิดขึ้น และตัวผู้ต้องขังก็ควรมีจิตใจที่แน่นแน่ และเข็มแข็ง ใช้สติสัมปชัญญะในทุก ๆ การกระทำไม่ทำการใด ๆ ที่เป็นการผิดวินัยให้เกิดขึ้น

แนวทางการพัฒนาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

ท่านที่ 1 นายคมจักร สุระคำแหง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ให้ความรู้ต่อผู้ต้องขังที่เข้าใหม่ ให้ความเข้าใจถึงกฎระเบียบวินัยผู้ต้องขังหากปฏิบัติตนตามระเบียบจะได้รับสิทธิประโยชน์ด้านใดบ้าง หรือหากกระทำผิดจะส่งผลกระทบต่อตนอย่างไรบ้าง หมั่นประชุมให้ความรู้ต่อผู้ต้องขังด้านระเบียบวินัยในทุกโอกาสที่ได้พบเจอกับผู้ต้องขัง

ท่านที่ 3 นายชรินทร์ จันวัฒนะ หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ตักเตือนผู้ต้องขังทุกคนตามโอกาสเหมาะสม ให้ตระหนักถึงประโยชน์ และโทษของการประพฤติตน ว่าควรจะประพฤติตนปฏิบัติตามเช่นไร ให้ห่างไกลจากโอกาสการกระทำผิดวินัย หรือละเมิดกฎต่าง ๆ ทั้งกระตุ้นเตือน

ท่านที่ 4 นายแหลมทอง เพชรรักษ์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ให้ความรู้และกระตุ้นเตือนถึงประโยชน์ หากประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัย และจะถูกโทษทัณฑ์ประการใดหากกระทำผิด หรือละเมิดกฎระเบียบวินัยผู้ต้องขัง

ท่านที่ 5 นายบรรพต แก้วเกตุ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ สัมภาษณ์วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ให้ความรู้และกระตุ้นเตือนถึงประโยชน์ หากประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัย และถูกโทษทัณฑ์ประการใดหากกระทำผิดหรือละเมิดกฎระเบียบผู้ต้องขัง

ท่านที่ 6 นามสมมุติ นาย ก ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ระเบียบวินัยเรือนจำ ผู้ต้องขังเป็นสิ่งที่ผู้ต้องขังทุก ๆ คน จะต้องถือปฏิบัติมิให้ต้องละเมิดมิฉะนั้นจะต้องได้รับโทษทันเป็นเหตุแห่งทุกข์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องใช้หลักปธานธรรมมาเป็นแนวทางในการดำรงตนให้อยู่ในระเบียบวินัยโดยเริ่มตั้งแต่ต้น ต้องหมั่นเตือนตนอยู่เสมอมิให้กระทำผิดวินัยหากได้เผลอไปกระทำผิดก็ต้องตั้งใจแก้ไขมิให้กระทำผิดซ้ำอีกโดยเด็ดขาด นำระเบียบวินัยในแต่ละข้อมาพิจารณาถึงผลดีหากตั้งมั่นและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดจะส่งผลดีต่อตนเองและเพื่อน ๆ เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมเราอย่างไรบ้าง เมื่อเห็นถึงผลดีดังกล่าวที่ตั้งมั่นทำแต่สิ่งดี ๆ มีเปิดโอกาสหรือช่องว่างให้กระทำผิดวินัยผู้ต้องขังเด็ดขาด

ท่านที่ 7 นามสมมุติ นาย ข ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อระเบียบวินัยเรือนจำผู้ต้องขังเป็นสิ่งที่ผู้ต้องขังทุก ๆ คน จะต้องถือปฏิบัติมิให้ต้องละเมิดมิฉะนั้นจะต้องได้รับโทษทันเป็นเหตุแห่งทุกข์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องใช้หลักประธานธรรมมาเป็นแนวทางในการดำรงตนให้อยู่ในระเบียบวินัย โดยเริ่มตั้งแต่ต้องหมั่นเตือนตนอยู่เสมอมิให้กระทำผิดวินัย หากได้เผลอไปกระทำผิดก็ต้องตั้งใจแก้ไขมิให้กระทำผิดซ้ำอีกโดยเด็ดขาด นำระเบียบวินัยในแต่ละข้อมาพิจารณาถึงผลดีหากตั้งมั่นและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดจะส่งผลดีต่อตนเอง และเพื่อน ๆ เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมเราอย่างไรบ้าง เมื่อเห็นถึงผลมีดังกล่าวที่ตั้งมั่นทำแต่สิ่งดี ๆ มีเปิดโอกาสหรือช่องว่างให้กระทำผิดวินัยผู้ต้องขังเด็ดขาด

ท่านที่ 8 นามสมมุติ นาย ค ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า สามารถที่จะนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ขึ้นอยู่กับตัวเราเองว่าจะนำมาใช้มากน้อยแค่ไหน เพราะสิ่งที่จะนำมาซึ่งกระทำความผิดไม่ได้มีมาก และส่วนมากจะเป็นสิ่งที่ตนเองต้องการให้มีหรือให้ได้มาครอบครอง แต่ถ้าเราคิดว่าเราไม่ต้องการไม่มีหรือไม่ใช้แต่ก็สามารถอยู่ได้ เราก็จะไม่กระทำผิดการอยู่ในกฎระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่เราต้องทำอยู่ตลอดเวลา แต่ต้องคิดดีทำดีอยู่เสมอช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันรับผิดของในงานที่ได้รับมอบหมายใช้เวลาให้คุ้มค่าได้มากที่สุด และที่สำคัญนึกถึงคนที่รักและวันข้างหน้าให้กับตัวเองที่จะนำสิ่งที่รู้ไปใช้ในสังคมได้ต่อไป

ท่านที่ 9 นามสมมุติ นาย ง ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เราต้องมีสติเมตตาธรรม น้ำจิตน้ำใจ ในการปกครองโดยการใช้กฎระเบียบวินัยกฎหมายควบคู่กับคำสอนของศาสนาและการให้อภัยต่อกัน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ท่านที่ 1 นายคมจักร สุระคำแหง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า นอกจากการธำรงระเบียบวินัย ผู้ต้องขังแล้วควรให้ความรู้ในการนำหลักศาสนามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันควบคู่กันไปด้วยเช่นการถือศีล 5 เป็นต้น

ท่านที่ 2 นายณชัยพัสร์ พิทักษ์ธรรม ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องคลังเรือนจำกลางสงขลานอกจากยึดหลักปธานธรรม 4 แล้ว ยังต้องยึดหลักการเข้าใจเข้าถึงผู้ต้องขังด้วย

ท่านที่ 3 นายชรินทร์ จันวัฒนะ หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า นอกจากการธำรงระเบียบวินัย ก็ให้มีศีลธรรมด้วย

ท่านที่ 4 นายแหลมทอง เพชรรักษ์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การให้ความรู้ด้านธำรงวินัยผู้ต้องขังแล้วก็จะต้องฝึกให้ผู้อบรมหรือผู้เรียน เข้าใจในหลักศรของแต่ละศาสนามุ่งให้ทุกคนเป็นคนดี ให้ฝึกนำหลักศาสนามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันด้วย

ท่านที่ 5 นายบรรพต แก้วเกตุ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ สัมภาษณ์วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การให้ความรู้ด้านธำรงวินัยผู้ต้องขังแล้วก็จะต้องฝึกให้ผู้อบรม หรือผู้เรียนเข้าใจในหลักสอนของแต่ละศาสนาที่มุ่งให้ทุกคนเป็นคนดี ให้ฝึกนำหลักศาสนามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันด้วย

ท่านที่ 6 นามสมมุติ นาย ก ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การใช้หลักประทานธรรมมาใช้ต่อกันธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังนับว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการควบคุม แต่หากผู้ต้องขังเห็นถึงความสำคัญของศีล 5 ที่ไม่เปิดโอกาสให้กระทำผิดใด ๆ อีก ปฏิบัติควบคู่กันไปย่อมส่งผลที่ดีต่อประสิทธิภาพในการดำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังอย่างสูงสุด

ท่านที่ 7 นามสมมุติ นาย ข ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ศีล 5 เป็นหลักธรรมที่ไม่ให้กระทำผิดใด ๆ ฉะนั้น การใช้หลักประทานธรรมมาใช้ต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังนับว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อผู้ต้องขัง และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการควบคุม แต่หากให้ผู้ต้องขังเห็นถึงความสำคัญของศีล 5 ที่ไม่เปิดโอกาสให้กระทำผิดได้เอง ควบคู่กันไปย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำโรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังอย่างสูงสุด

ท่านที่ 9 นามสมมุติ นาย ง ผู้ต้องขัง สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในปัจจุบันนี้ ปัญหาสังคมเกิดขึ้นมากมายเราจะแก้ปัญหาเหล่านี้ด้วยการเมือง หรือเศรษฐกิจไม่ได้เพราะเป็นเรื่องของจิตใจ มันก่อเป็นปัญหาทางภายในจิตใจ ต้องเอาศาสนามาอบรมมาชี้แนะ หลักวิทยาศาสตร์แก้ไขได้แค่ธรรมชาติภายนอก ไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงธรรมชาติภายในตัวมนุษย์ได้เลย ทำให้เป็นคนดีไม่ได้ แค่นิสัยคนไม่ได้เวลาคนมีทุกข์ทางใจ ก็แก้ไขไม่ได้แต่ถ้านำเอาศาสนามาเป็นแนวทางชี้แนะสามารถดึงสภาพจิตใจให้กลับมากระทำความดีได้

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา” ผู้วิจัยขอนำเสนอ วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา จำนวน 3,448 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา จำนวน 346 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซซี่และมอรแกน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ และผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา รวม 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็น แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.66 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .714 ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาก่อนต้องโทษ จำนวนครั้งที่ต้องโทษ และการกระทำความผิด

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ด้วยการกรอกข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงเท่าที่สามารถเปิดเผยได้

ตอนที่ 2 การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมด้วยตัวเอง โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 346 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการโดยการนัดวันเวลาสัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 10 คน จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา” นั้น พอสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีจำนวน 346 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 47.40 สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาก่อนต้องโทษ จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 จำนวนครั้งที่ต้องโทษจำนวน 2 ครั้ง จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 48.60 และกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00

5.1.2 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย โดยด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง) ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง) ด้านปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ) และ ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยมีดังนี้

1) ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร) พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยและข้อที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้ต้องขังได้รับการเอาใจใส่และให้กำลังใจจากเพื่อนผู้ต้องขังว่ากล่าวและตักเตือนเพื่อนไม่ให้กระทำผิดวินัย ผู้ต้องขังมีเพื่อนที่ปฏิบัติตนดี ได้รับการชื่นชมจากผู้คุม เป็นแบบอย่าง ผู้ต้องขังได้รับการว่ากล่าวและตักเตือนจากเพื่อนไม่ให้กระทำผิดวินัยและผู้ต้องขังชวนเพื่อนกระทำผิดวินัยร่วมอยู่ในระดับน้อย

2) ด้านปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ) พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย โดยข้ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้ต้องขังปฏิบัติตามกฎระเบียบของเรือนจำกลางสงขลาอย่างเคร่งครัด ผู้ต้องขังไม่เคยกระทำความผิดทางวินัย ผู้ต้องขังไม่เคยได้รับการลงโทษจากการกระทำผิดวินัย ผู้ต้องขังได้รับคำยกย่องชมเชยจากเพื่อนและผู้คุม และผู้ต้องขังเคยได้รับการลดโทษจากเรือนจำกลางสงขลาอยู่ในระดับปานกลาง

3) ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง) พบว่า โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้ต้องขังมีเป้าหมายที่จะไม่คืนกลับมาเป็นผู้ต้องขังอีกครั้ง ผู้ต้องขังสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการคบหาเพื่อนที่ดี ผู้ต้องขังสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการฝึกอาชีพ ผู้ต้องขังสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการนำหลักศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน และผู้ต้องขังสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการเรียนในระดับที่สูงขึ้น

4) ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง) พบว่า โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้ต้องขังมีจิตใจหนักแน่นเพียงใดที่จะไม่กระทำผิดซ้ำ ผู้ต้องขังมีจิตใจหนักแน่นเพียงใดที่จะไม่กระทำผิดวินัย ผู้ต้องขังมีจิตใจหนักแน่นเพียงใดที่จะไม่กระทำผิดวินัย ผู้ต้องขังมีสติในการรักษาวินัยของเรือนจำ และผู้ต้องขังสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

5.1.3 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลาสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) เจ้าหน้าที่เรือนจำควรกำหนดและชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ให้กับผู้ต้องขังอย่างชัดเจน

2) เจ้าหน้าที่เรือนจำควรศึกษาระเบียบกฎเกณฑ์ให้เข้าใจอย่างละเอียด และถ่ายทอดให้ผู้ต้องขังรับทราบอย่างถูกต้องและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

3) ผู้ต้องขังควรพิจารณาตนเอง เลือกเพื่อน หรือ รวมกลุ่มเพื่อนเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในการกระทำผิดวินัยของเรือนจำ

4) ผู้ต้องขังควรมีสติและตื่นตัวในการปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิดระเบียบกฎเกณฑ์ของเรือนจำ

5) ควรป้องกันโดยวางระเบียบวินัยกฎเกณฑ์ให้ชัดเจน

6) ควรพิจารณาความผิดตามหลักเหตุผลพร้อมกับให้โอกาสในการปรับปรุงและร่วมหาแนวทางในการป้องกัน

7) ควรจัดอบรมและชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างให้กับผู้ต้องขัง

8) ควรทบทวน และเน้นย้ำถึงประโยชน์ของการไม่กระทำผิดซ้ำให้กับผู้ต้องขังรับทราบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้

5.2.1 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย โดยด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง) ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง) ด้านปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ) และด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร) อยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกระทรวงยุติธรรมได้ทำแผนยุทธศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความปลอดภัยและความสงบสุขในสังคม มุ่งเน้นที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและการสร้างความเชื่อมั่นต่อสังคมในการดูแลผู้กระทำความผิด (กระทรวงยุติธรรม, 2560, หน้า 16) นอกจากนี้ยังกำหนดให้กรมราชทัณฑ์ มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุมและแก้ไขพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรม โดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กร พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่ และอำนาจของกรม ให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอก ได้อย่างปกติโดยสังคมให้การยอมรับ โดยให้มีหน้าที่และอำนาจ (1) ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามกฎหมาย โดยดำเนินการ ตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (2) กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่ และอำนาจของกรม ให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของกระทรวง หลักอาชญาวิทยา และหลักทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ (3) ดำเนินการเกี่ยวกับการสวัสดิการและการสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง และบุคคลที่อยู่ในความควบคุม หรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรม

(4) พัฒนาระบบ รูปแบบ มาตรการ หลักเกณฑ์ มาตรฐาน วิธีการปฏิบัติ และการปฏิบัติ ต่อผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ในระหว่างที่ถูกควบคุมตัว เพื่อรอการตรวจพิสูจน์ในสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ตามกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย (กรมราชทัณฑ์, 2565, ออนไลน์) เช่นเดียวกับเรือนจำกลางสงขลาที่เป็นคุมขังเฉพาะผู้ต้องขังเพศชายโดยมีผู้ต้องขังในการควบคุมจำนวน 3,462 คน โดยมีหลักปฏิบัติสำคัญอยู่ 2 ประการด้วยกัน คือ การควบคุม ดูแลผู้ต้องขังให้อยู่ในระเบียบวินัย เกิดความสงบ เรียบร้อย กับการแก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีกหลังได้รับการปล่อยตัว (เรือนจำกลางสงขลา, 2565, ออนไลน์) ผู้ต้องขังจึงมีความจำเป็นต้องได้รับการขัดเกลาจิตใจและพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการนำหลักปธานธรรม 4 หรือสัมมัปปธาน4 เป็นหลักธรรมที่มีเนื้อหาในการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการขัดเกลาพัฒนาจิตใจและคุณภาพชีวิต ส่งเสริมให้มนุษย์มีแนวปฏิบัติที่พึงระวังต่อการกระทำความผิด สอดคล้องกับงานวิจัยของชุติมาพัฒน์ เกียรติมนัส (2560, หน้า 12) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังในประเทศไทย” ผลการวิจัย พบว่า ประเทศไทยได้มีการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ยกเลิก กฎหมายราชทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมเศรษฐกิจ การเมืองและอื่น ๆ ตามยุคสมัย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางเรือนจำที่ใช้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560

5.2.2 แนวทางการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ประกอบด้วย (1) ควรป้องกันโดยวางระเบียบวินัยกฎเกณฑ์ให้ชัดเจน (2) ควรพิจารณาความผิดตามหลักเหตุผลพร้อมกับให้โอกาสในการปรับปรุงและร่วมหาแนวทางในการป้องกัน (3) ควรจัดอบรมและชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างให้กับผู้ต้องขัง และ (4) ควรทบทวน และเน้นย้ำถึงประโยชน์ของการไม่กระทำผิดซ้ำให้กับผู้ต้องขังรับทราบอย่างสม่ำเสมอและกำหนดรางวัลแก้ผู้ที่มีความประพฤติอยู่ในระเบียบวินัย สอดคล้องกับงานวิจัยของปฐมพล ไกรยา (2564, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชาย : กรณีศึกษาเรือนจำกลางสมุทรปราการ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคพบดังนี้ 1) กำหนดพื้นที่ภายในแดนสำหรับควบคุมผู้ต้องขังแต่ละประเภทให้ชัดเจน 2) เกลี่ยย้ายระบายผู้ต้องขังลดปัญหาความแออัด 3) การส่งเสริมผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี และการดำเนินการทางวินัยที่เป็นธรรม รวดเร็ว จัดกิจกรรมให้ผู้ต้องขังทุกคนได้มีส่วนร่วม

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านสังวรปธาน ควรจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ภายในกลุ่มผู้ต้องขังด้วยกันเพื่อได้แลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกันและเป็นหนทางที่นำไปสู่การชวนกันปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ด้านปหานปธาน ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ของข้อดีหรือประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนด เช่น การได้รับการลดโทษ เป็นต้น

3. ด้านภาวนาปธาน ควรส่งเสริมให้ผู้ต้องขังเห็นความสำคัญของการศึกษาที่จะนำมาใช้ในการดำรงชีพหลังจากพ้นโทษ ดังนั้นควรส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยประสานกับสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

4. ด้านอนุรักขนาปธาน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ต้องขังรู้จักวิธีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เนื่องจากเมื่อพ้นโทษออกไป ผู้ต้องขังจะต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับสังคมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งแต่ละสังคมย่อมมีปัญหาไม่เหมือนกันและปัญหาสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยของเรือนจำกลางสงขลา

3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นกัลยาณมิตรกับพฤติกรรมกระทำผิดทางวินัยของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

บรรณานุกรม

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. *ประไตรปิฎกฉบับภาษาไทย มหามกุฏราชวิทยาลัย.* นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(1) หนังสือทั่วไป :

กรมราชทัณฑ์. (2563). *คู่มือการดำเนินการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 กฎกระทรวง การดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2563.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์.

กรมวิชาการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551.* กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงยุติธรรม. (2560). *พระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560.* กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2560). *การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา.* นครปฐม: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เชาว์ มณีวงศ์. (2556). *การบริหารกิจการนักเรียน.* กรุงเทพฯ: บูรพาสาสน์

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร และสังคมศาสตร.* อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

ปราชญา กล้าผจัญและพอตา บุตรสุทธิวงศ์. (2550). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์.* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

_____. (2560). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ = Human resource management.* กรุงเทพฯ: ก. พลการพิมพ์.

ฝ่ายสวัสดิการ กองการเจ้าหน้าที่. (2544). *รวมกฎหมายราชทัณฑ์ ฉบับมาตรฐาน.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์.

พนัส หันนาคินทร์. (2556). *หลักการบริหารโรงเรียน.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ. (2551). *พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2551.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลับบลิเคชั่น.

พระคันธสาราภิวงศ์. (2549). *โพธิปักขิยธรรม.* กรุงเทพฯ: บริษัทบุญศิริการพิมพ์ จำกัด.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2545). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.* พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: บริษัท สื่อตะวัน จำกัด

พระภาวนาวิสุทธิคุณ (จรัญ ตธมฺโม). (2553). *กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม 4.* กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2533). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์.* พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2557). *หลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา.* กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร สถาบันราชภัฏพระนคร.

วิเชียร วิทยอุดม. (2560). *ทฤษฎีองค์การ.* กรุงเทพฯ: ธนธัช การพิมพ์.

สนั่น สุมิตร. (2560). *วินัยเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยและความเจริญรุ่งเรืองของชาติ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

(2) วิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์ และรายงานวิจัย:

ชุติมาพัฒน์ เกียรติมนัส. (2560). *การลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังในประเทศไทย.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพฯ.

ปฐมพล ไกรยา. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชาย: กรณีศึกษาเรือนจำกลางสมุทรปราการ.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

พระวรมน ขนฺติโก (วัดฤมา). (2554). *ศึกษาสัมมัปปธาน 4 อันเป็นองค์แห่งการบรรลุธรรม.* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พระสังวาลย์ สิริจันโท. (2544). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์อริยมรรค: กรณีการดำเนินชีวิตในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท.* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สมบูรณ์ สิงห์คำป้อง. (2562). *ศึกษาปัญหาการส่งเสริมวินัยนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชน สังกัดกองการศึกษามูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

(3) วารสารทางวิชาการ:

นพคุณ นำจิตรไทย. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางนครสวรรค์. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 7*(2).

พระครูพิจิตรวรเวท (มานัส มารยาท) และพระมหาสุเมฆ สมาหิโต. (2565). การประยุกต์ใช้หลักสัมมัปปธานเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ. *วารสารวิจยวิชาการ, 5*(1).

เสกสัณ เครือคำ, พิชัย เสนา และกัญญ์ฐิตา ศรีภา. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, 11*(2).

(4) สื่อออนไลน์:

กรมราชทัณฑ์. (2565). *ภารกิจกรมราชทัณฑ์.* ค้นหาเมื่อ 30 ตุลาคม 2565 จาก http://www.correct.go.th/?page_id=9829

เรือนจำกลางสงขลา. (2565). *ข้อมูลทั่วไป.* ค้นหาเมื่อ 30 ตุลาคม 2565 จาก http://www.correct.go.th/copsong/)

(5) อื่น ๆ

ฝ่ายบริหาร เรือนจำกลางสงขลา. (2550). *เอกสารบรรยายสรุป เรือนจำกลางสงขลา.* สงขลา: เรือนจำกลางสงขลา.

อรรณพ อุ่นจะทำ. (2551). *รายงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนเกาะคาวิทยาคม อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง.* ลำปาง: โรงเรียนเกาะคา.

บุคลานุกรม

บุคลานุกรม

1. นายคมจักร สุระคำแหง, ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง, สัมภาษณ์วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566.
2. นายณชัยพัสร์ พิทักษ์ธรรม, ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง, สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566.
3. นายชรินทร์ จันวัฒนะ, หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ, สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566.
4. นายแหลมทอง เพชรรักษ์, หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ, สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566.
5. นายบรรพต แก้วเกตุ, เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ, สัมภาษณ์วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566.
6. นามสมมุติ นาย ก, ผู้ต้องขัง, สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566.
7. นามสมมุติ นาย ข, ผู้ต้องขัง, สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566.
8. นามสมมุติ นาย ค, ผู้ต้องขัง, สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566.
9. นามสมมุติ นาย ง, ผู้ต้องขัง, สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566.
10. นามสมมุติ นาย จ, ผู้ต้องขัง, สัมภาษณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

1) รศ.ดร.เดชชาติ ตรีทิพย์

วุฒิการศึกษา : Ph.D. (Sociology) Pune
: M.A. (Political Sciences) Nehru Institute of Social Sciences, Pune
: M.A. (Sociology) Nehru Institute of Social Sciences, Pune
: พ.ร.บ. (การสอนสังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหากุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีธรรมาโสกราช
: อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์

2) พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร.ดร.

วุฒิการศึกษา : รัฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (รด.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำแหน่งปัจจุบัน : ประธานหลักสูตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยมหากุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีธรรมาโสกราช

3) นายกาจก้อง รัตนะ

วุฒิการศึกษา : รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (รป.ม) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๔ **วันที่** ๑๗ พฤศจิยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร.

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)" โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตรวจแล้ว
๒๙/พ.ย./๖๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๔ **วันที่** ๑๗ พฤศจิยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร รศ.ดร. เดชชาติ ตรีทรัพย์

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)” โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ตรีทรัพย์)

๒๙ พ.ย. ๖๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร.๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

เรือนจำกลางสงขลา
เลขที่รับ 6366
วันที่รับ ๓๐ พ.ย. ๒๕๖๕
เวลา 09.00น.

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๔

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร นายกาจก้อง รัตนะ ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)” โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มอบหมายให้
- ○ ส่วนควบคุมฯ ฝ่าย.....
- ○ ส่วนพัฒนาฯ ฝ่าย.....
- ○ ส่วนสวัสดิการฯ ฝ่าย.....
- ○ ส่วนทัณฑปฏิบัติ ฝ่าย.....
- ✓ ฝ่ายบริหารทั่วไป
- ○ สถานพยาบาล

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

(นายกาจก้อง รัตนะ)
ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา
๓๐ พ.ย. ๒๕๖๕

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๕

เรือนจำจังหวัดสงขลา	
เลขที่รับ	545
วันที่	7 ก.พ.66
เวลา	14:00 น.

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สำหรับ Try out)

เจริญพร นายธวัช เอียดทิม ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดสงขลา

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)” โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการทำสารนิพนธ์เรื่องนี้ นักศึกษามีความประสงค์ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สำหรับ Try out) บุคคลากรในพื้นที่ของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้ประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีจากท่าน จึงขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

☐ ดำเนินการ ☐ ตรวจสอบ ☐ พิจารณา/เสนอ
เรียน นมก.รจก.วช
-เรื่องโปรดทราบ
อนุเคราะห์
หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป
(นายอนันต์ ฉิมนวล)
หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป
☐ ฝ่ายบริหารทั่วไป ☐ ฝ่ายควบคุมการ
☐ ส่วนควบคุมฯ
☐ ส่วนพัฒฯปฏิบัติ ☐ ฝ่ายพัฒฯปฏิบัติ
☐ ส่วนพัฒนาฯ ☐ ฝ่ายฝึกวิชาชีพ
☐ ฝ่ายการศึกษา
☐ ส่วนสวัสดิการฯ ☐ ฝ่ายสวัสดิการ
☐ งานสังคมสงเคราะห์
(นายธวัช เอียดทิม)
ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดสงขลา
ผู้บัญชาการเรือนจำ ผบ. วัดสงขลา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๖

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรือนจำกลางสงขลา
เลขที่รับ 629
วันที่รับ ๒๘ ก.พ. ๒๕๖๖
เวลารับ 08.00 น.

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายกาจก้อง รัตนะ ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา)” โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายสรศักดิ์ สุขนวล ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มอบหมายให้
☑ ส่วนควบคุมฯ
ฝ่าย.....
☐ ส่วนพัฒนาฯ
ฝ่าย.....
☐ ส่วนสวัสดิการฯ
ฝ่าย.....
☐ ส่วนทัณฑปฏิบัติ
ฝ่าย.....
☐ ฝ่ายบริหารทั่วไป
☐ สถานพยาบาล
☐ ส่วนรักษาการณ์

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

(นายกาจก้อง รัตนะ)
ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา
๒๘ ก.พ. ๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร.๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๖

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายคมจักร สุระคำแหง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)" โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายสรศักดิ์ สุขนวล ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

(นายคมจักร สุระคำแหง)
ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง
๑๕ ก.ย. ๖๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร.๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๖

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายณชัยพัสร์ พิทักษ์ธรรม ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)” โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายสรศักดิ์ สุขนวล ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

(นายณชัยพัสร์ พิทักษ์ธรรม)
ผู้อำนวยการส่วนควบคุม
๒๐ ก.พ. ๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร.๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๖

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายชรินทร์ จันวัฒนะ หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)" โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายสรศักดิ์ สุขนวล ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

(นายชรินทร์ จันวัฒนะ)
หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร.๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๖

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายแหลมทอง เพชรรักษ์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)" โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย เรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายสรศักดิ์ สุขนวล ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

(นายแหลมทอง เพชรรักษ์)
หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร.๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๖

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายบรรพต แก้วเกตุ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)” โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายสรศักดิ์ สุขนวล ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

- ยินดีให้สัมภาษณ์

(นายบรรพต แก้วเกตุ)
เจ้าพนักงานอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญงาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร.๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๖

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผู้ต้องขัง

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)" โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายสรศักดิ์ สุขนวล ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

สมบูญ ศรีพรัตน์
13 กุมภาพันธ์ 2566

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๖

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผู้ต้องขัง

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)" โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายสรศักดิ์ สุขนวล ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

ประสิทธิ์ แซ่ฉิ่น
13 กุมภาพันธ์ 2566

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๖

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผู้ต้องขัง

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)" โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายสรศักดิ์ สุขนวล ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

ชิรพันธ์ สุวรรณฤทธิ์
๑๗ ก.พ. ๖๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร.๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๖

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผู้ต้องขัง

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)” โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายสรศักดิ์ สุขนวล ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

อิศรินทร์ ขุนแก้ว
13 กุมภาพันธ์ 2566

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๖๙๖

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผู้ต้องขัง

ด้วย นายสรศักดิ์ สุขนวล นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา (The Application of Padana Dhamma Principle to Maintain Prisoner Discipline in Songkhla Central Prison)" โดยมี ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายสรศักดิ์ สุขนวล ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

สรศักดิ์ สุขนวล
18 ก.ค. 66

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อทราบการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและตอบให้ครบทุกข้อ คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย เพื่อนำผลมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับส่งเสริมการใช้หลักขันติธรรมต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

2. แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา โดยใช้หลักเกณฑ์การกำหนดมาตราวัดเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แนวทางการการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

ขอขอบพระคุณ
สรศักดิ์ สุขนวล
นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ลงใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. เพศ

☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง

2. อายุ

☐ 1. 18-30 ปี ☐ 2. 31-40 ปี

☐ 3. 41-50 ปี ☐ 4. 51 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาก่อนต้องโทษ

☐ 1. ระดับประถมศึกษา ☐ 2. ระดับมัธยมศึกษา

☐ 3. ระดับการศึกษาอาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) ☐ 4. ระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี และสูงกว่า ปริญญาตรี)

4. จำนวนครั้งที่ต้องโทษ

☐ 1. จำนวน 2 ครั้ง ☐ 2. จำนวน 3 ครั้ง

☐ 3. จำนวน 4 ครั้ง ☐ 4. จำนวน 4 ครั้งขึ้นไป

5. การกระทำความผิด

☐ 1. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ☐ 2. ความผิดต่อชีวิต

☐ 3. ความผิดต่อทรัพย์ ☐ 4. คดีอื่น ๆ

ตอนที่ 2 การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

คำถามเกี่ยวกับการใช้หลักปธานธรรม ต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขัง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร)					
1. ท่านได้รับการเอาใจใส่และให้กำลังใจจากเพื่อนเพียงใด					
2. ท่านได้รับการว่ากล่าวและตักเตือนจากเพื่อนไม่ให้กระทำผิดวินัยเพียงใด					
3. ท่านมีเพื่อนที่ปฏิบัติตนดี ได้รับการชื่นชมจากผู้คุม เป็นแบบอย่าง เพียงใด					
4. ท่านชวนเพื่อนกระทำผิดวินัยร่วมด้วย เพียงใด					
5. ท่านว่ากล่าวและตักเตือนเพื่อนไม่ให้กระทำผิดวินัย เพียงใด					
ด้านปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ)					
6. ท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบของเรือนจำกลางสงขลา อย่างเคร่งครัด เพียงใด					
7. ท่านเคยได้รับการลดโทษจากเรือนจำกลางสงขลา เพียงใด					
8. ท่านได้รับคำยกย่องชมเชยจากเพื่อนและผู้คุม เพียงใด					
9. ท่านไม่เคยกระทำความผิดทางวินัย เพียงใด					
10. ท่านไม่เคยได้รับการลงโทษจากการกระทำผิดวินัย เพียงใด					
ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง)					
11. ท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการฝึกอาชีพ เพียงใด					
12. ท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการคบหาเพื่อนที่ดี เพียงใด					
13. ท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการเรียนในระดับที่สูงขึ้น เพียงใด					
14. ท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการนำหลักศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน เพียงใด					
15. ท่านมีเป้าหมายที่จะไม่คืนกลับมาเป็นผู้ต้องขังอีกครั้ง เพียงใด					
ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง)					
16. ท่านมีสติทุกครั้งในขณะที่พูด เพียงใด					
17. ท่านมีจิตใจหนักแน่นเพียงใดที่จะไม่กระทำผิดวินัย					
18. ท่านมีจิตใจหนักแน่นเพียงใดที่จะไม่กระทำผิดซ้ำ					
19. ท่านมีสติในการรักษาวินัยของเรือนจำ เพียงใด					
20. ท่านสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เพียงใด					

4

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขัง เรือนจำกลางสงขลา

1) ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร)

.....

.....

.....

2) ด้านปหารปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ)

.....

.....

.....

3) ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง)

.....

.....

.....

4) ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง)

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

“การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา”

โดย

สรศักดิ์ สุขนวล

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ ผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

ที่อยู่ปัจจุบัน .....หมู่ที่ .....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์

วันและเวลาที่สัมภาษณ์ วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ตำแหน่งงาน .....

ตอนที่ 2 การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

2.1 ท่านมีการธำรงรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วย**หลักสังวรปธาน (การเฝ้าระวังโดยอาศัยกัลยาณมิตร)** อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ท่านมีการธำรงรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วย**หลักปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ)** อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ท่านมีการธำรงรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วย**หลักภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง)** อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 ท่านมีการธำรงรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วยหลัก**อนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง)** อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ซ

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ และการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

1

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) ของแบบสอบถาม
โดยใช้เทคนิค IOC (Index Of Item Congruence)

เรื่อง การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม								
1	**เพศ** ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	**อายุ** ☐ 1. 18-30 ปี ☐ 2. 31-40 ปี ☐ 3. 41-50 ปี ☐ 4. 51 ปีขึ้นไป	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	**ระดับการศึกษาก่อนต้องโทษ** ☐ 1. ระดับประถมศึกษา ☐ 2. ระดับมัธยมศึกษา ☐ 3. ระดับการศึกษาอาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) ☐ 4. ระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรีและสูงกว่า ปริญญาตรี)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	**จำนวนครั้งที่ต้องโทษ** ☐ 1. จำนวน 2 ครั้ง ☐ 2. จำนวน 3 ครั้ง ☐ 3. จำนวน 4 ครั้ง ☐ 4. จำนวน 4 ครั้งขึ้นไป	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5	**การกระทำความผิด** ☐ 1. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ☐ 2. ความผิดต่อชีวิต ☐ 3. ความผิดต่อทรัพย์ ☐ 4. คดีอื่น ๆ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
ตอนที่ 2 การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา								
1. ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร)								
1	ท่านได้รับการเอาใจใส่และให้กำลังใจจากเพื่อนเพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	ท่านได้รับการว่ากล่าวและตักเตือนจากเพื่อนไม่ให้กระทำผิดวินัยเพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	ท่านมีเพื่อนที่ปฏิบัติตนดี ได้รับการชื่นชมจากผู้คุม เป็นแบบอย่าง เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	ท่านชวนเพื่อนกระทำผิดวินัยร่วมด้วยเพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5	ท่านว่ากล่าวและตักเตือนเพื่อนไม่ให้กระทำผิดวินัย เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2. ด้านปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ)								
6	ท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบของเรือนจำกลางสงขลา อย่างเคร่งครัด เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
7	ท่านเคยได้รับการลดโทษจากเรือนจำกลางสงขลา เพียงใด	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้	
8	ท่านได้รับคำยกย่องชมเชยจากเพื่อนและผู้คุมเพียงใด	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้	
9	ท่านไม่เคยกระทำความผิดทางวินัย เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
10	ท่านไม่เคยได้รับการลงโทษจากการกระทำผิดวินัย เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3. ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง)								
11	ท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการฝึกอาชีพเพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
12	ท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการคบหาเพื่อนที่ดี เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
13	ท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการเรียนใน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
	ระดับที่สูงขึ้น เพียงใด							
14	ท่านสร้างภูมิคุ้มกันตนเองด้วยการนำหลักศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
15	ท่านมีเป้าหมายที่จะไม่คืนกลับมาเป็นผู้ต้องขังอีกครั้ง เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4. ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง)								
16	ท่านมีสติทุกครั้งในขณะที่พูด เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
17	ท่านมีจิตใจหนักแน่นเพียงใดที่จะไม่กระทำผิดวินัย	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
18	ท่านมีจิตใจหนักแน่นเพียงใดที่จะไม่กระทำผิดซ้ำ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
19	ท่านมีสติในการรักษาวินัยของเรือนจำ เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
20	ท่านสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา								
1	ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	ด้านปหารปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	ด้านภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	ด้านอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

4

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) ของแบบสัมภาษณ์
โดยใช้เทคนิค IOC (Index Of Item Congruence)

เรื่อง การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา
ในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 2 การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา								
1	ท่านมีการธำรงรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วย**หลักสังวรปธาน (การเฝ้าระวัง โดยอาศัยกัลยาณมิตร)** อย่างไร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	ท่านมีการธำรงรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วย**หลักปหานปธาน (การยับยั้ง – ลด – ละ)** อย่างไร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	ท่านมีการธำรงรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วย**หลักภาวนาปธาน (การสร้างภาวะคุ้มกันให้กับตนเอง)** อย่างไร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	ท่านมีการธำรงรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วย**หลักอนุรักขนาปธาน (การรักษาภาวะคุ้มกันให้เป็นแนวทางมั่นคง)** อย่างไร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

5

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา								
1	แนวทางการพัฒนาการใช้การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้	
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม								
1	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

6

สรุป การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) ของแบบสอบถาม
โดยใช้เทคนิค IOC (Index Of Item Congruence)

เรื่อง การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 2 การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
6	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
7	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้	
8	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้	
9	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
10	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
11	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
12	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
13	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
14	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
15	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

7

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
16	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
17	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
18	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
19	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
20	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

8

สรุป การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) ของแบบสัมภาษณ์
โดยใช้เทคนิค IOC (Index Of Item Congruence)

เรื่อง การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 2 การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา							
1	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้	
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์
เรื่อง การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา
แต่ละข้อได้ค่าเท่ากับ 1.00

มหามกุฏราชวิทยาลัย

9

ความเห็น

.....

.....

(ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.714	20

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	70.9000	43.748	.103	.715
A2	71.2333	39.357	.431	.689
A3	71.0333	39.826	.461	.688
A4	73.0000	38.276	.315	.702
A5	71.0000	38.483	.437	.686
B1	70.4333	43.082	.197	.709
B2	71.6667	36.989	.523	.676
B3	71.3333	41.609	.389	.698
B4	71.0000	37.517	.424	.687
B5	71.6000	33.007	.483	.680
C1	70.6667	42.506	.291	.704
C2	70.5333	42.395	.250	.706
C3	71.3667	39.413	.535	.683
C4	71.3000	40.010	.327	.698
C5	70.2333	47.289	-.253	.758
D1	70.4667	42.464	.356	.702
D2	70.4000	43.352	.153	.712
D3	70.3667	44.171	.025	.720
D4	70.4333	44.254	.046	.717
D5	70.9667	42.240	.261	.705

ภาคผนวก ฉ

หนังสือจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ที่ จว. ๒๔๕/๒๕๖๕

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : การใช้หลักปธานธรรมต่อการธำรงระเบียบวินัยผู้ต้องขัง เรือนจำกลางสงขลา

TITLE : THE APPLICATION OF PADANA DHAMMA PRINCIPLE OF MAINTAIN PRISONER DISCIPLINE IN SONGKLA CENTRAL PRISON

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

สรศักดิ์ สุขนวล

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๖ มติที่ ๓๕๖/๒๕๖๖ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภยันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ออกให้ ณ วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ลงนาม

(พระมหามงวินทร์ ปุริสุตฺตโม, ผศ.ดร.)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ช
รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

นายบรรพต แก้วเกตุ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ
วันที่สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566

นายชรินทร์ จันวัฒนะ ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ
วันที่สัมภาษณ์ 10 กุมภาพันธ์ 2566

นายแหลมทอง เพชรรักษ์ ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ
วันที่สัมภาษณ์ 9 กุมภาพันธ์ 2566

นายคมจักร สุระคำแหง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง
วันที่สัมภาษณ์ 14 กุมภาพันธ์ 2566

นายณชัยพัสร์ พิทักษ์ธรรม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนควบคุม
วันที่สัมภาษณ์ 10 กุมภาพันธ์ 2566

นาย ก. (นามสมมติ) ตำแหน่ง ผู้ต้องขัง
วันที่สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2566

นาย ข. (นามสมมติ) ตำแหน่ง ผู้ต้องขัง
วันที่สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2566

นาย ค. (นามสมมติ) ตำแหน่ง ผู้ต้องขัง
วันที่สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2566

นาย ง. (นามสมมติ) ตำแหน่ง ผู้ต้องขัง
วันที่สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2566

นาย จ. (นามสมมติ) ตำแหน่ง ผู้ต้องขัง
วันที่สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2566

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	:	นายสรศักดิ์ สุขนวล
วัน/เดือน/ปีเกิด	:	6 มกราคม 2530
สถานที่เกิด	:	จังหวัดพัทลุง
ประวัติการศึกษา	:	วท.บ. (เทคโนโลยีอุตสาหกรรม) มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ประสบการณ์ทำงาน	:	นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการ สังกัดเรือนจำกลางสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	163/81 หมู่ที่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000